

Kevad 2006

Reformikiri

ELUST / INIMESTEST / POLIITIKAST

Luuletajahingega poliitik

Tsirkus Tallinna volikogus

Peaministri nõuniku tööpäev

Olümpiamängud
Reformierakonna moodi

Hurraa!!! Meie toetus tõusis!

Siim Kallas:
Kas demokraatia
on lõplikult
võitnud?

Ministri kabinetis

Reformierakonna ministrid
kirjutavad töötulemustest

Tervis

Stressist vabaks!

Hea vormi saladused

Kolm kanget spordimeest

Välismaalt

Vait olla ja edasi teenida!

Tudengielu Manchesteri
ülikoolis

Eestimaa avarustes
Maksimalist Räpinast

Maitseelamusi laevaköögist

Esimene Vasaloppeti läbinud
peaminister

Kutse Üldkogule

Mis?

Eesti Reformierakonna Üldkogu

Millal?

Laupäeval, 29. aprillil kell 12.00

Kus?

Viljandi Draamateater Ugala*

Asjalik?

2005. aasta majandusaasta aruande kinnitamine.
Esimehe, peasekretäri ja ministrite
ülevaated toimunust.

Lõbus?

Ürituse lõpetab teatrietendus
"Õnnetunne" algusega kell 16.00.**

Kohtumiseni Üldkogul!

* Transpordi küsimustes kontakteeru oma maakonna arendusjuhiga.

** Lõpp orienteeruvalt kell 18.30

Üldkogu ja sellele järgnev teatrietendus on tasuta.

Toimetuse veerg lk 4

Peasekretäri kolumn

Kristen Michal:
Kuhu edasi,
Reformierakond? lk 5

PERSOON

Paul-Eerik Rummo –
loomult poliitik,
hingelt luuletaja
lk 6–9

Sündmus

Olümpiamängud Reformierakonna moodi lk 10
Vanu pildialbumeid sirvides lk 42

Ministri kabintis

Erakonna ministrid võttavad kokku viimase poolaasta töötulemused.

Peaminister lk 11
Justiitsminister lk 25
Kaitseminister lk 33
Välisminister lk 41
Rahvastikuminister lk 47

Riigikoguliikme mõtelused

- Maret Maripuu kirjutab olnust ja tulevast Riigikogus lk 15
- Meelis Atonen:
Otsustused, mis viisid euronile lk 26–27
- Venelaste tegemistest erakonnas räägib Sergei Ivanov lk 48

Välismaalt

- Siim Kallas liberaalsusest lk 12–14
- Airis Meier sõnavabadusest lk 14
- Silver Meikar: Vait olla ja edasi teenida! lk 28
- Kiri Manchesterist –
noore orava õpingud välisülikoolis lk 34

Eestimaa avarustes

Meelis Mälberg Rāpinast lk 16–17
Kilplala ootab lk 37
Sihikindel Uno Õunapuu lk 43–44
Põllumees põline Reformierakondlane lk 57–58

Valimised

- Presidendi valimistest.
Suured või väikesed jäljed? lk 18
- Kampaniajuht Arto Aas
valmistub Riigikogu valimisteks lk 35–36

Hea teada

- Rain Rosimannus: Mõningaid teadmisi küsitlustest ja sellest, kuidas neid lugeda. lk 19–21
- Huvitavaid fakte lk 64–65

Tervis

Stressiravi lk 22
Ilunipid, väiksed trikid lk 39–40
Kolm kanget lk 52–55

Maailmavaade

Tõbine, aita ennast! lk 23–24

Tööpostil

Peaministri nõuniku tööpäev lk 29–30

Pealinn

Keit Pentus: Hullem kui vene sõjaväes lk 31–32

Hobi

Silver ja Annika vabalangemises lk 38

Maailm ja meie

Eesti rahva püsijäämisest lk 50–51

Lugeja küsib

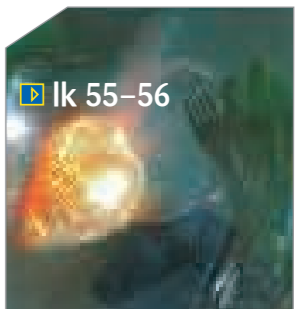
Et asjad selged oleksid.
Vastame küsimustele lk 45–46

Soovitame

... head raamatut ja filmi lk 49

Köögis

„Meremeeste piduroog“ lk 55–56

Järjejutt lk 59–63

Pere

Uued ilmakodanikud lk 66

R I S T S Õ N A lk 67

Esimene vasikas

Ma seisan harkisjalu
ja uudistan maailma.
Mul on naljakas saba
ja kaks suurt silma.

Ja ma ei taha
minna aia taha.

See on Paul-Eerik Rummo „esimene vasikas“. Olles nüüdseks Paul-Eerikuga pikemalt juttu ajanud võin üsna kindlalt väita, et ei läinud aia taha. Saavutused töös, loomingus ja isiklikus elus on selle tõestuseks.

Minu „esimene vasikas“ sündis pea kaheksa kuud tagasi. Särasilmnne ja naerusuine pisike piiga tuleb mulle iga päev meelde, et elu on elamist väärt. Riske tasub võtta. Sest mis see lapsetegu muud on kui vastumineku elu suurimale riskile.

Reformierakonna „esimene vasikas“ uue ajakirja näol on hetkel Sinu käte vahel. Kirjutasime lihtsatest asjadest huvitava moel ja keerulistest asjadest lihtsal moel. Et oleks põnev endal teha ja teistel lugeda. Olgu siinkohal edastatud ka toimetuse tänuõnad kõigile, kes leidsid kiires elutempos aega Reformikirja lehekülgi täita. Seda siis kas kirjutades, pil-

distades või intervjuud andes.

Pole lihtne koondada üle 5200 inimese tegemisi loetud arvule lehekülgedele.

Sedakorda pääsesid vaid üksikud ajakirja, aga oota pisut, Sinu aeg veel tuleb. Järgmine ajakirja number ilmub sügisel.

Reformikirja toimetades üllatusin korraldult. Ausõna, ma ei teadnud varem, et Eestis on olemas selline tore muinasjutukülake nagu Kilplala. Või siis, et Andrus on esimene peaminister, kes Vasaloppeti maratoniraja läbinud. Mõtlesin, et niisama praalib – kontrollisin järele, peab paika. Naerda sain ka korralikult. Keidu kirjutus Tallinna volikogu hingelust on terane huumor. Kurb ainult, et huumor läbi iroonia.

Aga mis ma pajatan. Loe ja leia ise, mis Sinu jaoks uus või huvitav on. Kirjuta meile ka. Kirjuta seda, mida Sa sellest meie „esimesest vasikast“ arvad. Tahame ju ka areneda ning oma sabaotsast kaugemale näha.

Sinist taevast soovides,

Annika

Annika Arras
Reformikirja peatoimetaja

Kõikide lugejakirjade vahel loosime välja Sony DVD-mängija!

Kaasa erakonna ajaloo filmi „Reformierakond – 10 aastat õigel teel“ DVD plaat

Kirjuta meile! reformikiri@reform.ee

Reformikirja toimetuse	Vastutav väljaandja	Reporterid
Tõnismägi 9 10119 Tallinn tel 680 8080 reformikiri@reform.ee	Arto Aas arto@reform.ee	Heiki Ilisson heiki@reform.ee Karin Kalda karin@reform.ee Peep Lillemägi peep@reform.ee Moonika Oras moonika@reform.ee Triinu Rajasalu triinu@reform.ee Heli Suvi heli@reform.ee
	Peatoimetaja	
	Annika Arras annika@reform.ee	

Kõik õigused kaitstud. © Eesti Reformierakond 2006

Foto: Lea Tammik

Kuhu edasi – Reformierakond?

Reformierakond on edukalt täitnud oma valimislubadused. Vanemahüvitis töötab, seda on korra isegi juba üle aasta pikendatud. Hiljutisest sotsioloogilisest uuringust selgus, Eestis on tekkinud selle tulemusena üks muust Euroopast erinev trend – sünnitajate hulgas on tõusnud kõrgharidusega ja kõrgema sissetulekutega naiste osakaal.

Kõva sõna igatahes, kui suudame pike- ma aja vältel ujuda vastuvoolu kogu nõ vana-Euroopat tabanud iibelanguses ja rahvastiku vananemises. Seda tänu ideele, mille meie erakonnana suutsime ellu viia.

Arvan, et sellega on nagu Kristiina Šmigi ja Andrus Veerpalu olümpiavõitjudega, enne kui saad hinnata seda ajalisel distantsilt (viie või viieteist aasta pärast) ei pruugi sa mõista selle tegelikku suurust. Ikka arutatakse, mis on olümpia- kulla õige hind, kuid unustatakse samas, et aul ja rahvuslikul uhkusel ei ole hinda ja need inimesed, kes aitasid Eesti ühtedel olümpiamängudel kolme kullani, raiusid ennast suurte tähtedega Eesti ajalukku.

Vanemahüvitisega on sama lugu – need, kes sel teemal kaasa rääkisid ja aitasid

seda ellu viia, raiusid ennast positiivses mõttes ajalukku ja kõhklejad negatiivses mõttes meie mälusse. Olen kuulnud hinnanguid, mida jagan – vanemahüviti- se näol on tegemist esimese tõsise sam- muga, et me rahvusena püsima jääks.

Poliitiliselt poolelt oleme vastuseks va- sakpoolsete süüdistustele valmis selle Eesti eest, mis meil täna on, vastutust kandma. Oleme kõik need aastad võidel- nud, et need, kes tahavad ettevõtlusega tegeleda, säästa või investeerida, saaksid seda võimalikult lihtsalt teha. Jätkame sama liberaalset kurssi ka täna – töötame selle nimel, et ettevõtlikud inimesed ja ettevõtjad saaksid olla edukad.

Üks enim silma jäävaid lubadusi on ol- nud üksikisiku tulumaksu alandamine 20%-le. Meenub aeg, kui olin 2003. aastal kandidaadina inimestega kohtu- mas ühes kaubanduskeskuses, siis kuul- sin, et nii vanemahüvitis, kui võimalus jätta tänu madalamale tulumaksule üks kuupalk rohkem kätte, oleks ju hea ... „kuid see on ebausutav“ ... „sest need on ju valimislubadused“, ... „sest seda lubavad poliitikud“ või ... „sest miks peaks riik rahast loobuma – siis on ju poliitikutel vähem jagada“. Täna tun- dub see naljakas, kuidas inimesed ei

uskunud, et suudame täita oma luba- dused ja ei julgenud tahta rohkem kui parajasti käes.

Tegelikult on see unistus seadusena kir- jas ja kui tugevnev vasakpoolsus just arutult tugevaks ei paisu, siis 2009. aas- tak on meie kõigi tulumaks 20% või Siimu ütlemisi meenutades jääb nii, et „vaaraole kuulub viiendik“.

Ja nagu telepoes alati öeldakse – see ei ole veel kõik! Oleme kindlasti suutnud selle perioodi ajal teha palju häid asju liberaalse ja parempoolse maailmavaate pooldajate heaks.

See periood on 4. märtsil 2007 läbi. Kuhu siis edasi? Elame ju headel ae- gadel – äkki peaks keskenduma heade asjade hoidmisele? Ei arva nii. Arvan, et peame vaatame kaugemale ja julgema unistada, sest ilmselt on meie saatuses veel palju asju teha.

Edasised suunad juba paistavad – va- tutades Eesti majandusedu eest, peame kõigepealt selgelt ütleva kõigile üm- berjagajatele, et see ei ole tee, mis tagaks edu. Valimiste lähenedes kasvab surve toetuste jagamisega inimeste austuse ostmiseks. See pole meie stiil.

Veel olulisem on aga tagada rahvusena kestmajäämine, sest selleta muutuvad muud poliitikal mõttetuks – ei ole või- malik kaitsta riiki, kui inimesi jätkub napilt Tallinna täitmiseks. Pole mõtet ehitada teid, kui neil keegi ei sõida ja pole mõtet vaielda selle üle, milline linn on kultuuripealinn, kui pole eestlasi, kes seda kultuuri kannaks.

Kuidas me seda teeme – on juba kõigi meie valida. Töörühmad selleks on ava- tud ja kui ei tea kuhu tulla või kelle- le kirjutada – siis, nagu ikka, helistage kontorisse.

Seniks aga ilusat kevadet!

Kristen Michal
Peasekretär

Loomult poliitik,

Rahvastikuministri meenutusi ja mõtteid pani kirja Annika Arras

Mahe hääl ja muhe naeratus. Neljakordne isa. Kaheksakordne vanaisa. Pisut boheemlaslik, kuigi ülikonnas. Haritus läbi elukogemuse. Luuletajahing. Meeldiv vestluskaaslane. Juhib oma väikest segavõistkonda, vähemalt nii ta ise oma bürood nimetab. Jutt on rahvastikuminister Paul-Eerik Rummost.

sed ajad jätsid jälje ka lapsepõlve kasvutingimustesse ja hilisemasse ellu.

Alati noorim

Paul-Eerik tahtis pisikese poisina saada korstnapühkijaks. Seejärel näitlejaks. „Näitleja- kiusatus oli võrdlemisi suur,

1947 vana-aasta õhtul, Paul-Eerik Rummo tollases vanematekodus Pärnu maanteel Tallinnas. Pildil on Paul-Eeriku isa ja ema, õed Lea ja Mall, tädi (ema õde) ja vanaema (emaema) ja Paul-Eerik nääriivanana.

mis avaldus kooli ajal selles, et ronisin meelsasti lavale luuletusi ja jutukesi esitama, kuigi seal end eriti mõnusalt ei tundnudki.”

Paul-Eerik on oma vanemate noorim laps, sündinud 1942 aastal. „Vanemad õed Lea (toim. Lea Tormis) ja Mall (toim. Mall Johanson) olid eestiaegsed lapsed, mina aga segaste üleminekuajaga laps“. Ühtlasi arvab ta, et need sega-

Vabariigi Valitsuse ealiselt kõige vanem liige,“ muutub Paul-Eerik lõbusaks.

Tudengielu

Paul-Eerik on lõpetanud Tartu Ülikoolis eesti filoloogia eriala. „Kõhklesin filoloogia ja juura vahel nii kaua kui kell kukkus ja siis võtsin – küllap perekondliku inertsiaga – filoloogia.”

Suur tuupija ta polnud, käis ikka pidu-

del ka, kuigi oma meenutustes jääb üsna tagasihoidlikuks: „Pidutsesime, kus parajasti juhtus. Vaimsemad ja vaimukamad üritused seostusid rohkem ülikooli ja selle kohviku ja klubiga, kuid sai käidud ka linna tantsuõhtutel. Samal ajal tegin juba usinasti kirjandust, mängisin ka näiteringis, liikusin tollases boheemkonnas. Mingit erilist elupõletamishimu pole mul kunagi olnud, kuigi mõni ringikooserdamine võis vahel ka mitu päeva kesta.”

Vanemleitnandina polaarjoone taha

Ajateenistuse nõukogude armees lõpetas Paul-Eerik nooreleitnandi pagunitega. Läbinud hiljem hulga kordusõppusi, omistati talle lõpuks vanemleitnandi auaste: „Uhke värk, aga natuke hirmuäratav. Reaalses sõjalises olukorras oleks see tähendanud seda, et ma oleks olnud roodu, mis on ümmarguselt 100 meest, komandör ja see tähendab, et need inimesed oluks riskantses olukorras minu vastutusel“. Ega tõesti, püss käes soldateid juhendamas ei suuda teda ette kujutada küll. „Tagantjärelegi päris kõhe mõelda.”

Seoses selle jutuga meenub Paul-Eerikule veel üks väga pinev periood. Tekkis väga tõenäoline olukord, et tal oleks tulnud minna aastaks või paariks ohvitserina tegevteenistusse Murmanski kanti polaarjoone taha. „Mingil hetkel, külma sõja lõdvenemise ja maailmasüsteemide rahuliku koosseksisteerimise teesklemise kontekstis, oli Nikita Hruštšov vähendanud armeed koosseisu, mis tõi meeoleude tagasi pöördudes endaga kaasa terava kaadriohvitseride defitsiidi ja minusuguseid reservi arvatuid hakati kohustuslikult tegevteenistusse kutsuma,“ meenutab ta. „Häid vastuargumente polnud, sest pere võis kaasa võtta.“ Polaarjoone taha jäi siiski jõudmata: „Oht langes ära

hingelt luuletaja

viimasel minutil selle kaudu, et ma oma naisega ka formaalselt abiellusin. Laps oli väike, naise tervislik seisund halb, kumbagi poleks saanud ei sinna kaasa võtta ega omapäi siia jätta, kuid vormiliselt polnud tegemist minust sõltuva perekonnaga. Abiellumise ooteaja rääkisime küljest ära ja vormistasime abielu, sama päeva jooksul õnnestus mul ka tavatult kiiresti oma laps ära lapsendada ja nii sai olukord päästetud. See oli üks päev enne seda, kui oleks pidanud minema.“

1987 kevadel koduühes abikaasa Viiu ja lastega. Lapsed vanuseliselt alanevas järjekorras: Lilit, Tiiu-Liisa, Viiu-Marie ja puudel Jass.

Kaheksakordne vanaisa

Paul-Eerikul on esimesest abielust üks tütar ja praegusest kooselust Viiuga (toim. Viiu Härm) kolm tütar. Kõikide tütarde peale kokku on neil kaheksa lapselast. Rahvastikuministri musternäidis, kas pole? „Täpselt nii, aga üldiselt ma muide ei arva, et mingi elusfääri omal nahal tundmine oleks vältimatuks eelduseks vastava poliitika tegemisel – see isegi võib segada tasakaalustatud lahenduste leidmist. Kuid mu praeguse ameti puhul on selline kokkulangevus tõesti olemas ja küllap see aitab mul paremini mõista, miks lapsi saadakse või miks seda välditakse.“

Tee poliitikasse

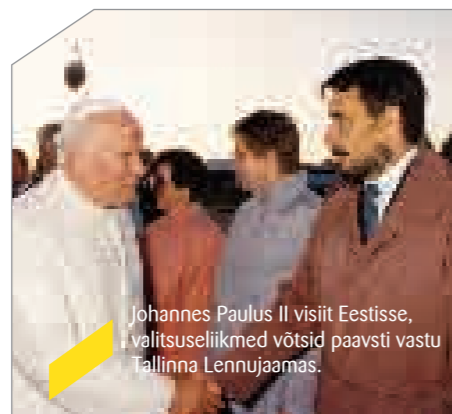
Poliitikasse jõudis Paul-Eerik endale märkamatult. „Konkreetne poliitikategemine nõukogude ajal ei olnud minu sugusele võimalik. See viis, mis oleks võimalik olnud, ei olnud mulle vastuvõetav ja vandenõulase või pöörase mäsaja tõugu ma ka just pole.“

Aga poliitiline huvi ja kaldumus on Paul-Eerikus loomupäraselt olemas ja niipea kui võimalused avaramaks ja väljavaated lootusrikkamaks muutusid, ta end sealst seest ka leidis, ilma et mingit otsustamishetke mäletaks.

Kõik poliitikas saavutatu on tulnud pigem oma loomulikku rada pidi, mingeid isiklike positsioonidega seotud eesmärke Paul-Eerikul selles osas pole olnud. „Positsioonid ei ole väärtus omaette. Kui ambitsiooniks on mingi positsiooni saavutamine, võib see positsioon ise jääda sisu ja mõtteta.“

Riigimees Rummo

„See võib kõlada õõnsalt, aga tegelikult on siiski oluline, et inimese sisemises väärtuste hierarhias oleks avalik huvi, rahva ja riigi võimalused muudest huvidest kõrgemal. Praktikas on väga oluline see, et inimene oleks küllalt erk, suudaks küllalt kiirelt informatsiooni vastu võtta, eristada olulist ebaolulisest ning usutavat mitteusutavast. Peab suutma asetada tähtsad ja vähemtähtsad asjad eri lahtritesse ja esimesed ja järgmised sammud õigesse järjekorda,“ kirjeldab Paul-Eerik riigimehe ideaalolemust omaenda nägemuses.

Johannes Paulus II visiit Eestisse, valitsuseliikmed võtsid paavsti vastu Tallinna Lennujaamas.

Iseend ta nii heaks ei pea, sest tema hinnangul pole ta piisavalt kiire reaktsiooniga. Kuid ta loodab, et arusaamine väärtuste ja praktika seostest on tal paigas. „Ma pole kunagi aru saanud sellest, kui vastandatakse aatelisust ja pragmatismi. Need ei ole vastandid. Aadete, nii sõnastatud kui sõnastamatute, järgimine on reaalsuses võimalik ainult pragmaatiliste otsuste kaudu.“

Erilisi ambitsioone edaspidiseks Paul-Eerik endale seadnud pole, talle meeldivad teemad, millega ta praegu tegeleb: „Olen sügavalt ära tundnud, kui olulised rahvastikuküsimused tõepoolest on ja need pakuvad mulle nii teoreetilises kui poliitilises plaanis suurt huvi. Samas tunnen, et tõhusa rahvastikupoliitika arendamine tahaks mõnevõrra teistsugust organisatsioonilist skeemi kui see Eestis praegu on. Sellise efektiivsema skeemi väljatöötamise ambitsioon on mul tekkinud küll.“

Demokraatia on meeskonnatöö

Küsimuse peale, kas tänases Eestis leidub Paul-Eeriku jaoks eeskujusid, jääb ta mõtlikuks ning nimesid nimetama ta just ei ruttu. „Minu arusaam on see, et demokraatia on pigem meeskonnatöö, kus silmapaistvate isikute roll ei ole niivõrd oluline kui just kogu paljudest inimestest koosneva „masinavärgi“ hea toimimine. Avalikkusele eksponeeritavad isikud peavad suutma esitada, nähtavaks teha, otsekui kehastada vastavate poliitiliste jõudude ideesid, väärtusi, vajalike lahendusi, realiseeritavaid võimalusi. Nende endi muud isikuomadused ei tarvitse olla nii tähtsad. Eeskätt käib see stabiilse demokraatia kohta, nagu ta Eestis juba enam-vähem hakkab olema. Unikaalsetes olukordades muidugi on hea, kui kerkib esile mõni unikaalne isik, kes suudab suuri asju ka suhteliselt üksi otsustada ja kelle taotlustes ei ole rahval põhjust kahelda – nagu kadunud Lennart Meri.“

Ka rahvastikuministri büroos valitseb demokraatia meeskonnatöö ja üksteisemõistmise mõttes. „Ega mul polegi

muud juhtimisprintsipi kui et töö peab saama tehtud. Inimene ei pea kellast kellani ühe koha peal paigal istuma, aga et kokkulepitud asjad kokkulepitud ajaks tehtud on, seda ma tahan küll. Kusjuures nii põhimõtteliselt kui praktiliselt tunnen, et sellele aitab kaasa just parasjagu lahe õhkkond, mitte kasarmudistsipliin.“

Seda, milline ta ülemusena on, ei soostu Paul-Eerik ütlema. Soovitab küsida allutelt endilt

Teet Kallas, kirjanikust sõber

Paul-Eerikuga saime tuttavaks koolipoistena 1959. aastal ajalehe Noorte Hääli noorte reporterite ringis. Reportereid meist paraku ei saanud, üsna head sõbrad pikka-aastakümneteks ilmselt küll. Pole meid riidu ajanud isegi poliitilised erimeelsused. Ja milleks?

Minu põlvkonnale on Paul-Eerik Rummo ennekõike suure tähelepanusega suur luuletaja. Ta sõnastas meie ajastu ahistavad asjad just niimoodi, et need tõusid peaaegu puutumatu üle kümnete keeldude ja tabude tuhandete teadvusse. Minul on temast mäletada palju muudki, mis seob. Näiteks loominguiline talvekuu Peterburi (siis veel Leningradi) lähistel. Ühised ilusad, väsitavad, ärevad, tegelikult aga väga ilusad tööaastad Kirjanike Liidus ja just siis, kui saime tegusalt kaasa rääkida isamaa vabastamiseks (1986-1989). Või siis liberaaldemokraatliku erakonna asutamine... Või mingi pärastlõunane ajahetk tema suvekodus Hiiumaal. Jne, jne, jne. Aga mis me minevikust. Hea on teada, et Paul-Eerik on olemas. Ja ka tema telefoninumber.

Mis üllatab? Et nii suur luuletaja (seda ka loomult, muide!) viitsib ikka veel riigi rahuaegses poliitikas mütata, olgu või ministrina.

Liisi Tõnisson, rahvastikuministri referent:

Paul-Eerikut iseloomustab eelkõige sõna tasakaalukus. Teiste sõnadega... ma ei ole varem kohanud inimest, kes suudab end absoluutselt igas olukorras (olukorras, kus paljud kaotaksid enesevalitsuse) talitseda ning jääda mõistvaks ja heasoovlikuks.

Alles nüüd, olles üle aasta töötanud Rummo juures, suudan eristada heatajulist Rummot veidi vähem heatajulisest Rummost. See väljendub tema kõnepruugis, mis on vaevumärgatavalt teravam, veidi napsõnalisem (kuigi ega ta ka tavalolukorras liigselt lobisema kipu) ja resoluutne. Seda, et Paul-Eerik kellegi peale häält tõstab, ei ole mina veel kunagi kuulnud – aga võib-olla on mul lihtsalt vedanud.

Sirje Endre, P.-E. Rummo „Kogutud luule“ kirjastaja, põlvkonnakaaslane

Tunnen Paul-Eerik Rummot aastaid – kunagi Tartu ülikooli aegadel lõi ta mind „rebaseks“. Kui ta tookord esmakursuslaste ette ilmus, oli see omaette sündmus: komeedina luulekõrgustesse sööstnud P.-E. Rummo luuletused, mida olin lugeanud ja küllap ka sinisilmne noorus tegid oma töö. Siis tulid „Tuhkatriinumängu“ ja „Saatja aadressi“ ärakeelamised. Vanemuse teatris Tuhkatriinumängu Prints mänginud näitleja Adlas viidi peaaegu et otse etenduselt vene sõjaväkke. „Saatja aadressi“ sai okupatsioonialal lugeda üksnes käsitrukis tehtud paberilehtedelt salaja.

Hiljem oleme siin-seal ikka kohtunud: Eesti Kongressis, Riigikogus,

teatris, kohvikus, raamatukaupluses, tänaval. Ükskord suvel rääkisime Viru tänava vabaõhukohvikus peensusteni läbi, kuidas talumajale katust panna. Võtsime kõigepealt ette (*kaks tarka...!*) kivi-, seejärel laast- ja lõpuks rookatuse.

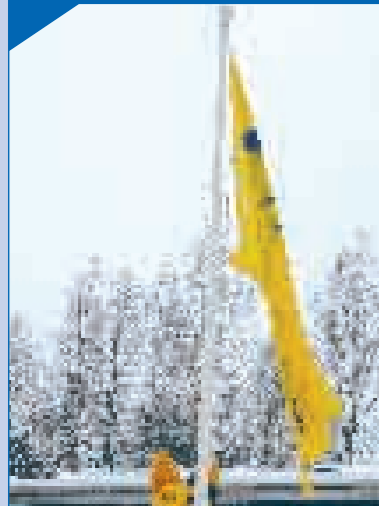
Mis mind hämmastama paneb, on P.-E. R-i teatav muutumus ajas: ta oli juba noorena, 1960. aastate lõpus klassik, on seda tänagi. Tema karismaatilise leiad kergesti üles P.-E. R-i luulest, mitte niivõrd „peategelasest“ endast. Hooletu elegantsiga raamatukapi käepidemele pintsakut riputav Rummo ei mõju põlvkondade missiooni kandva traagilise Poeedina, vaid „inimesena tänavalt“, oma poisina. Ta võtab aeg-ajalt hajameelseid poose, ajab teinekord mingit seltskondlikku jura, ise kõige esimesena rõkkavalt naerma puhkedes. P.-E. on väheseid inimesi, kes meelsasti teeb nalja kõigepealt enese aadressil. Aga see on äraspidi lugu: nali (või naljaks peetav) on tõsisem kui tõsi ise.

Kuidas saab inimene, kes on tõlkinud Dylan Thomast ja kirjutanud „Tuhkatriinumängu“ olla Eesti minister, mis on ju üks kõige hariikum amet? Ent minister, ja vähe sellest, ka tegevpoliitik Rummo ometigi on. Kas P.-E.R. peab neid ameteid suure vaevaga või kergelt, on üksnes talle teada.

Kas peaks imestama, et 2005. aastal ilmunud „Kogutud luule“ kinnitab taas kord tema kui elava klassiku staatust? Ühel Hiiumaa sumedal suveõhtul kirjutab P.-E. R. kirjastajate Oti & Endre nõudmisel koguni mõned uued luuletused. Ja kuigi luule ei anna ennast võrrelda ega kirjeldada, arvan, et Aarete saarest, saladuslikust, meelega purjetad mööda on niisama geniaalne, nagu kuulus hitt Põgene, vaba laps.

Olümpiamängud Reformierakonna moodi

Suusad alla ja Käärikule sõit võis alata! Olgu, kuppelmaastiku poole liiguti siiski autodega. Palju lund, libedad suusarajad, virgutav võimlemine, terake poliitikat, mõnus leil ja mahe mõdu ning üks korralik tantsukeerutamine päeva lõpuks – nende sõnadega võib kokku võtta Reformierakonna 2006. aasta talvapäevad Käärikul.

Tervisesport massidesse!
Päeva alustati võimlemisega.

Alternatiivsport oli talvapäevadel populaarne!

Lumisesse loodusesse pääsenud peakontori haldusdivisjoni juht Terje Rohi ei suuda oma rõõmu varjata.

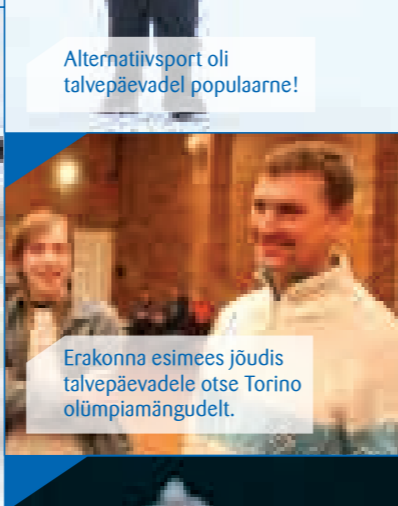
Pölvamaalastel on sport veres, suusarajale mindi esimeste seas.

Saanisõit Põltsamaa noori ei hirmutanud. Liug lõppes märgade sokkide ja lumiste ninadega.

Foto: Matt Leet

Erakonna esimees jõudis talvapäevadele otse Torino olümpiamängudelt.

Lumekäbi skulptuuride võistlusel.

Et valitsuse töötahe ei raageks

Jõukate kodanike Eesti

Eesti Vabariigi aastapäeval ütlesin, et näen Eestit lähitulevikus viie Euroopa rikkaima riigi hulgas. See, kas väljaõeldu jääb ilusaks unistuseks või saab reaalsuseks, sõltub meie ühistest pingutustest. Jõukaimate riikide hulka jõudmise võti peitub majanduskasvus, täpsemalt selles, kas Eesti majandus kasvab jätkuvalt kiiremini kui teistel Euroopa riikidel.

Et kõige rikkamatele riikidele elatustasemelt järgi jõuda 12-15 aasta jooksul, peab Eesti liikuma neist 4-5% kiiremini ehk teisisõnu hoidma viimase kümne aasta tempot. See on väga kiire areng, mis ei teki tühjast ega ole sugugi iseenesest mõistetav. Piisab vaid paariprotsendilisest järeleandmisest aastas ja järele jõudmise aeg pikeneb poole inimpõlve võrra ehk enam kui 25 aastani.

Majanduskasvu on lihtne ümberjagamistega pidurdada, kuid raske püsivalt kõrgel hoida. On väga põhimõtteline valik, kas teenitud raha investeerida või näiteks „hinnatõusu kompenseerimiseks“ laiali jagada. Paraku on enamik poliitilisi jõudusid valinud võimaluse pakkuda valijate probleemidele tuleviku arvelt lühiajalist leevendust. Varblane peos on mõnikord nii magus, et pimestab tulevikuvisioni täielikult. Pentsik on samadelt poliitikutelt kuulda kriitikat, et Eestil ei ole suurt tuleviku-eesmärki, mille taha joonduda...

Majanduskasvu kiputakse tihti majandusnimeste rõõmuks ja analüütikute pärusmaaks pidama. Vähem on neid, kes näevad numbrite tagant iga inimese ja sedakaudu kogu riigi jõukuse kasvu. Seitse aastat tagasi oli Eesti keskmine palk 4500 krooni, täna kaks korda rohkem. Iga eestlane on kaks korda jõukam ja Eesti tervikuna tuntavalt paremal järjel. Vajame veel kahte sellist hüpet, et olla Euroopa rikkaimate seas. Alati on õhus ka valik kõik kogutu laiali jaotada ning edaspidi paigal tammuda, maitse asi

Andrus Ansip, peaminister

Foto: Lea Tammitik

Kordaminekutest

Eelmise aasta lõppu jäid kaks olulist siseriiklikku otsust – eraldada riigieelarvest 10 miljonit krooni viljatusravi kompenseerimiseks ja alandada lisaks üksikisiku tulumaksule ka töötuskindlustusmaksu.

Aga pean oluliseks ka seda, et riigieelarve kokkupanekul jääd kindlaks konservatiivse rahapoliitika põhimõtetele. Kui majandus kasvab jõudsalt, on oht, et valitsussektor kipub kohati ratsionaalsust kaotama. Kulused ei taheta kokku tõmmata vaid pigem suurendada. Mulle selline lühinägelik suhtumine ei meeldi ja pean seetõttu tähtsaks, et eelmisel aastal õnnestus meil vastu võtta ülejäägiga eelarve. Ehk lihtsalt öeldes – pean kordaminekuks seda, et reformierakondlik mõtteviis võitis ja et lepiti kokku olulises põhimõttes – headel aegadel tuleb mõelda tulevikule ja säästa, mitte kogu raha laiali jagada.

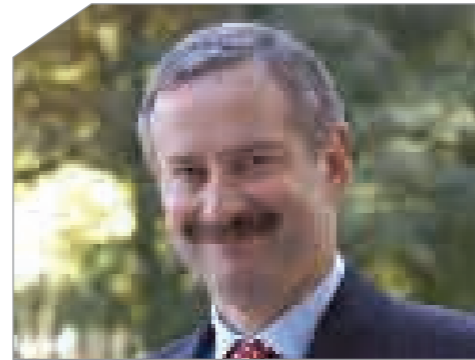
Koalitsioonileppest

Suuremad lubadused nagu tulumaksu alandamine, tulumaksuvaba miinimumi tõus 2000 kroonini, vanemahüvitise maksmise pikendamine 15 kuuni, pensionite tõstmine keskmiselt 3000 kroonini on täidetud. Aga muidugi on koalitsioonileppes veel hulk punkte, millega tuleb tõsiselt tööd teha. Oleme koalitsioonileppe täitmise graafikus.

Eesmärkidest

Ma tahan, et järgmine pool aastat tooks selguse mitmes kauaks venima jäänud küsimuses – olgu näiteks Euroopa Põhiseadusliku lepingu ratifitseerimine Riigikogus, arengufondi loomine või ETV ja Eesti Raadio ühendamine. Ootan ka konkreetset edasiminekut vabadusmonumendi loomise küsimuses. Ja muidugi tahan ma, et hoolimata ees seisvatest presidendivalimistest ja sellest, et kokku tuleb panna valimisaasta eelarve, valitsuse töötahe ei raageks.

Liberaalsus – minevik või tulevik?

Siim Kallas, Euroopa Komisjoni asepresident, RE auesimees

Eesti Reformierakond kuulub rahvusvahelisse liberaalide liikumisse. Mõiste liberaalid tekitab vastakaid tundeid. Meie erakonna loomise ajaks oli Vladimir Žirinovski oma partei nimetanud liberaaldemokraatlikuks, muutes liberaalide nime koomilis-hirmutavaks. Ameerika Ühendriikides nimetatakse liberaalideks peamiselt loodeosariikide poliitikuid, kõige väljapaistvamaks näiteks perekond Kennedy. Ka presidendikandidaat John Kerryt peeti liberaaliks. Mõnikord töötas see tema poolt, mõnikord vastu, nagu ikka poliitikas. Mõnikord sõimatakse, mõnikord kiidetakse. Neoliberalismi all tuntakse üht majanduspoliitika voolu, mida ei saa kuidagi nimetada pehmeks. Ühe Euroopa riigi pea süüdistas hiljuti liberaale kõikides Euroopa hädades. Samasugused süüdistused kõlavad ka pidevalt küll Brüsselis, küll Strasbourgis, küll mujal toimuvatel meelevaheldustel, kus voogab alati ka punaste lippude meri.

Mida peaks täna mõtlema üks veendunud liberaal? Mille eest võidelda? Mida kaitsta? Kuidas hinnata maailma ja kohalikke sündmusi? Kellega teha koostööd, kellega mitte?

Vastuseid võiks kõigepealt otsida liberaalide liikumise programmdokumentidest. See pole lihtne ülesanne. Aastal 1947 võttis ülemaailmne liberaalide kongress, kus Eestit esindas tuntud kirjanus- ja keeleteadlane Ants Oras, vas-

tu dokumendi nimega Liberaalne manifest. See on mõneleheküljeline ja selge paber. Kui lugeda uuemaid rahvusvahelisi liberaalide programmdokumente, tuleb vaid meelde inglise ütlemine – „hea” kõige suurem vaenlane on „parem”. Need ütlevad sisaldada nii palju häid asju, et muutuvad paratamatult laiavalgavaks ja ebaselgeks.

Euroopas on mõjuvõimsad liberaalsed erakonnad. Nad juhivad valitsusi viies Euroopa riigis. Mida on neil ühist?

Ühist on, ja mitte vähe. Ühised töökspidamised tulenevad nii liberaalide suurtest traditsioonidest kui ka suurest panusest liberaalse demokraatia, õigusriigi ja turumajanduse arendamisse juba alates 19ndast sajandist.

- ✓ Kõik liberaalid on veendunud demokraatia, eelkõige parlamentaarse demokraatia pooldajad.
- ✓ Liberaalid on ka õigusriigi põhimõtete kindlad toetajad. Liberaalid usuvad eromandi ja vaba ettevõtluse tõhususse.
- ✓ Liberaalidele ei ole kusagil omane võõrasteviha, ka on liberaalid nii majanduse kui ka ühiskonna avatuse pooldajad.
- ✓ Liberaalid on alati olnud alati rahvusvahelisele koostööle rahvaste ja riikide vahel.
- ✓ Traditsiooniliselt on liberaalid olnud vastu riigivõimu paisumisele, riigi liiga suurele osale majandus- ja ühiskondlikus elus.

Suured erinevused on liberaalide leeris

sotsiaalvaldkonda käsitlevates vaadetes. Briti liberaalide valitsus eesotsas David Lloyd Georgega oli briti sotsiaalhoolekandesüsteemi alusepanija, ta suhtus väga soodsalt ka ametiühingutesse. Üks kaasaegne liberaalide liider aga nimetas ametiühinguid 21se sajandi katkuks. Ometigi on täna selge, et liberaalid peavad leidma adekvaatsed vastused ka tänapäeva sotsiaalsetele väljakutsetele, ka tänapäeva levinud sotsiaalsetele hirmudele.

Mainitud põhiteesidest tasubki otsida liberaalide tänase päeva poliitilise tegevuse suundi ja valikuid.

Kas demokraatia on lõplikult ja selgesti võitnud?

Kirjanduses on kasutusel mõisted – liberaalne ja mitteliberaalne demokraatia. Niisiis, me tõdeme, et on olemas ka demokraatia, mis polegi liberaalne. On olemas riigid, kus valimised viiakse läbi näiliselt demokraatlikult, tegelikult aga on arendatud välja hulk mitte otseselt keelatud võtteid, millede abil võimalolijad saavad soovitud tulemuse. Võtmeks on nendes riikides kontroll televisiooni üle, samuti rah-

va manipuleerimise tehnoloogiate kiire areng.

Demokraatiaga on üldse lugu keeruline. Peaaegu kõikides Euroopa riikides, kus valimistest osavõtt pole kohustuslik, kipub valimisaktiivsus langema. Valimistest eemalduvad nooremad ja haritumad kodanikud. See on tõsine küsimus ja arvukate arutelude keskne teema. Mis on viltu? Või kas üldse ongi midagi viltu? Võib-olla on stabiilselt toimiva ühiskonna puhul paratamatu, et riigivalitsemises osalemise vastu tunneb huvi üha vähem kodanikest? Igatahes poliitika

kujundamise keskkond on hoopis erinev näiteks ajast 50 aastat tagasi. USA presidendivalimistel 1960 täheldati esmakordselt, kui suurt mõju valimistulemusele omab televisioon.

Täna on televisioon valimistulemuste kujundamisel hiiglasuure tähtsusega. See on paratamatu, nii nagu ka infoühiskonna kiire areng üldse. Maailm on muutunud väga avatuks, info poliitikategemise kohta laialt juurdepääsetavaks ja kättesaadavaks, ükskõik kas see valitsejatele meeldib või mitte. Viimaste USA presidendivalimistel kasutas võitja vastasest edukamalt interneti. Kõik need nähtused muudavad ka poliitikakujundamise keskkonda, nii otsuste tegemist kui ka valimisi. Täna kehtivad valimissüsteemid on paremal juhul pärit möödunud sajandi keskpaigast. Kas tuleks midagi muuta? Kuidas organiseerida tõsist poliitilist võitlust, nii et see ei oleks lühike telenäitemäng? Milline valimissüsteem on täna poliitikakeskkonda silmas pidades adekvaatsem – kas isikuvalimistele suunatud, või keerukam, isiku- ja erakonnanimikirjade kombineeritud variant? Selliseid küsimusi on palju. Need kõik vajavad analüüsi ja seisukohavõtte.

Me oleme läbi teinud mitmeid suuri murranguid. Me teame ajaloost suuri murranguid, poliitilisi ja majandusrevolutsioone, riikide avanemisi ja inflatsioonilisi kokkuvarisemisi. Palju on räägitud murrangust, mis viis meid plaanimajandusest turumajandusse. Aga vähem on räägitud õiguslikust revolutsioonist, mille endised sotsialismimaad läbi tegid või läbi teevad. Sellest, muide, ei saada läänes hästi arugi, kui suur on muutus poliitilise otsustuse kõrvõimsuselt seaduse ülimumlikkusele. See on asi, mida me minu arvates veel väga hästi ei tunneta, seda enam, et õigusriik on nii enesestmõistetav liberaalses demokraatias, et selle puudumist isegi ette ei osata kujutada. Aga õigusriik puudub väga suures osas maailmas ja ka Euroopa lähimbruses. Või on selle toimi-

mises olulisi puudusi. Kindlasti vajab õiguskord igas riigis pidevat hoolitsust ja arendamist.

Õigusriigi lahutamatuks osaks on ka rahvusvahelistest reeglitest ja kokkulepetest kinnipidamine. Rahvusvahelises elus on õiguskorra toimimine hoopis keeruline. On riigid, kes sõlmivad lepinguid ega kavatsegi nendest kinni pidada. On riigid, kes mingeid rahvusvahelisi reegleid ei tunnista. Ega Euroopa Liidus pole asjad ka mitte sugugi lihtsad. Esiteks on kokkulepitust kinnipidamine mõnikord üsna raske. Teiseks, nagu väidab kunagine tuntud Euroopa Komisjoni president Jacques Delors oma mälestustes, on alates Maastrichti lepingu üle peetud läbirääkimistest (siis oli vaid kaksteist liikmesriiki) juurdunud halb tava. Nimelt kauplevad liikmesriigid mingi üldise ja vajaliku kokkuleppe (sest seda ju need Euroopa direktiivid on) heakskiitmisel enda jaoks välja mingeid lisaklausleid, mis teatud tingimustel lubavad kokkulepet mitte täita! Kindel on, et see tee ei vii kuhugi. Kujutage ette, et on üldine liiklusreegel, et punane tuli keelab edasilikumise, aga teatud piirkonnas on õigus seda mitte rakendada.

Turumajandus, avatud majandus, eromand on liberaalse majanduspoliitika kesksed mõisted. Ma ei tea ühtki euroopalikku liberaalset rühma, kes ei kaitseks turumajandust, eromandit ja avatud majandust. Tänapäev on selline, et kaitsta on põhjust küllaga.

Euroopas igatahes on pead tõstmas turumajanduse vastased meeleolud. Selle kohta tuleb näiteid iga päev.

Kõige keerulisem valdkond liberaalide jaoks on ilmselt sotsiaalvaldkond. Mitte sellepärast, et pole vaateid, vaid sellepärast, et vaateid on igast nurgast ja liiga palju. On väga sotsiaalsed liberaalid ja on väga sotsiaalsuse vastased liberaalid. ▶

Sotsiaalküsimused on muutunud ülitervaks. Elanikkonna vananemine – mis saab pensionidest? Kuidas rahastada teravhoidu, kui maksjate hulk järjest väheneb ja arstiabi tarbimine kasvab? Mida teha sisserändega? Tööhõive – mida teha, mida kaitsta? Ilma tänast sotsiaalset hirmu tõsiselt võtmata ei suuda keegi ellu viia ühtki tarvilikku muudatust ei majandus ega ühiskondlikus elus. Nii et vastused peavad olema. Ja liberaalide praktikast leiab nii mõndagi. Eesti vanemahüvitis on üks veidi lubav projekt. Taani sotsiaalmudel on ka liberaalide arvates väga mõistlik. **Aga mis on liberaalide üks tugev eelis – see on võimalus kujundada poliitiline tasakaal ühelt poolt turumajanduse ja teiselt poolt sotsiaalsete tagatiste mõistliku süsteemi vahel.** Ühelt poolt on liberaalid aja-

nud ettevõtlust toetavat poliitikat, on olemas ka võimalused leida ühine keel suurte töötajate rühmadega. Ollakse ju konservatiivide ja sotsialistide vahel. Kuigi ega need jaotused erinevates riikides ja kogu Euroopas eriti selged pole. Tänase Euroopa Liidu teravamaid sotsiaalküsimusi on – kuidas kujundada majandusele keskkond, mis toetaks Euroopa majandusi ülemaailmses konkurentsias ja samal ajal tagada inimestele sotsiaalsed hüved, millega ollakse harjunud. Kõik saavad aru, et nende hüvede süsteem kujundati ajal, mil keskkond oli hoopis teistsugune, aga arusaamisest tegelike muutusteni on pikk ja vaevaline tee.

On omamoodi otsingute ja sihiseadmis- te aeg. Kõige jõulisemalt järgib teatud vaimset ja poliitilist kontseptsiooni tä-

nases maailmas Ameerika Ühendriikide valitsus. Selles on palju sümpaatset, aga see kindlasti pole mitte just eriti liberaalne. Euroopa küll kurjustab ja eitab Ameerika neokonservatiivsust, aga õigupoolest pole mingit muud tõsist alternatiivset kava, mis ka praktikast teostuks ja tulemusi annaks, suutnud välja pakuda. Tegelikult võib traditsiooniliselt euroopaliku poliitilise ideoloogia seostada just klassikalise liberalismiga. See on parlamentaarne demokraatia, õigusriik koos inimõigustega, avatud, vaba, eraomandusele põhinev turumajandus. Kuidas valada see kõik tänasesse praktikasse, konkreetsetesse, teostatavatesse ideedesse, mis vastaksid õhus olevatele küsimustele ja muredele? **✓**

Kust jookseb sõnavabaduse piir?

Airis Meier, RE välissekretär, ALDE fraktsiooni nõunik

Hiljuti oli ALDE fraktsiooni koosolekul arutlusel resolutsioon nn taani karikatuuride kohta. Tegelikult küll selle kohta, mis juhtus peale nende karikatuuride avaldamist. Tekkis huvitav diskussioon teemal, kas sõnavabadus on piirideta.

Osa saadikutest arvas, et igasugune sõnavabaduse piiramine on taunitav ja et igal juhul on põhiõigus öelda ja avaldada oma arvamust viisil, nagu parasjagu soovi on. Teine osa aga pigem arvas, et igal ajal on piir, samuti sõnavabadusel.

Isiklikult olen loomulikult sõnavabaduse eest seisja, samas olen veendunud, et verbaalne vägivald on samamoodi vägivald, nagu füüsilinegi. Seega peab igaüks mitte ainult on tegude vaid ka oma sõnade eest vastutama. Usun, et küsimus polegi piiris kui sellises, vaid vastutuses, mis kaasneb. Näiteks hõige „tulekahju!” keset jalgpallimatsi võib kaasa tuua inimeste surnuks trampimise, rääkimata majanduslikest kahjustest korraldajatele jne. Kas see ongi seesama kaunis idee piirideta sõnavabadusest?

Loomulikult ei saa mitte millegagi õigustada füüsilist laadi rünnakuid taani kogukonna vastu, kuid kas me mitte liiga tihti ei kipu nägema pindu teise silmas, aga mitte palki enda omas? Ehk kas me ei peaks samamoodi hukka mõistma need kodanikud, kes kas pahatahtlikult või lihtsalt rumalusest sol-

vasid ühte osa maailmast nii põhjalikult kui üldse võimalik ning hiljem põgenesid tagajärgede eest sõnavabaduse kaitsva müüri taha?

Igaüks peab kandma vastutust! Ka meie, kes me teadlikult või teadmatult kanname „euroopa” usku, ega mõista või õieti ei püüagi mõista, miks araabia maailma niimoodi käitus, nagu ta käitus. Kuidas me ise reageeriksime, kui Kui mis? Kas meile on miski nii püha? Ehk ainult sõnavabadus! Austagem ja järgigem seda siis nii vabaduse kui ka vastutuse poole pealt. **✓**

*ALDE - Euroopa liberaalide ja demokraatide liidu fraktsioon.

Olnust ja tulevast

Riigikogu RE fraktsiooni esimees Maret Maripuu võtab lühidalt kokku viimase aja tegemised ja tulemused Riigikogus.

Poliitiline lähiajalugu näitab: koalitsioonide kokku panemine on oluliselt lihtsam, kui nende koos hoidmine. Tasub vaid meenutada pillerkaari, mis toimus Tallinnas viimastel kuudel enne valimisi, kui koalitsioonid tekkisid ja laugesid vahel mitu korda nädalas.

Praeguse valitsuse on kokku pannud maailmavaateliselt erinevad erakonnad, seepärast on ka selle püsimine olnud päris keerukas. Lahknevaid momente on mitmeid: alates erinevatest vaadetest eelolevatele presidendivalimistele, mis juba täna päevapoliitikale oma mõju avaldavad, ja lõpetades raha kulutamisega loodushoiule – mis kantud pigem omamehpoliitikast, kui üldisest keskkonnahüvangust. Lääne-Eesti rannikut saastanud reostuse suur ulatus on senise keskkonnaseire viltulask. Kolme valitsuserakonna ühise tahtega väljendatud koalitsioonileppes on kirjas

Olgu valitsus milline tahes, Reformierakond tahab selles valitsuses käituda usaldusväärse partnerina. Kui koos, siis koos! Ühiselt vastutades, üksteist kritiseerides ja kriitilisel hetkel – toetades.

sedavõrd suur ühisosa, et maailmavaatelised lahknevused vähemalt täna seda ühisosa üles ei kaalu. Kindlasti oleks Reformierakonna eelistus parempoolne valitsus, kuid kahjuks ei ole parempoolsed täna koostöövõimelised. Eesti aga vajab teovõimelist valitsust. Loodame, et pärast järgmisi valimisi on uus ja parem olukord. Olgu siinkohal öeldud tänusõnad koostöö ja kannatlikkuse eest ka meie partneritele Keskerakonnast ja Rahvaliidust!

Ent koalitsioon on siiski vahend, mitte eesmärk. Iga hinna eest teda koos hoida ei tasu: oleme seda teinud ikka vaid selleks, et realiseerida neid eesmärke, mida valijatele lubatud ja mida inimesed meilt ootavad.

Nimetaksin nüüd mõned selged töötlused:

- ✓ selle aasta 1. jaanuarist tõusis sün- nitoetus 5000 kroonini (varem 3500 krooni).
- ✓ vanemahüvitist makstakse nüüd 15 kuu jooksul (varem 12 kuud);
- ✓ meie jaoks olulisim – tulumaksu- määra on sellest aastast alanenud 23-le %-le ja koalitsioonileppe kohaselt alaneb see ka järgmistel aastatel, kuni aastaks 2009 on see protsent 20%. Järgmiseks ees- märgiks seame juba 18%. Inimene peab saama võimalikult palju ise otsustada, kuidas oma raha kulutada.

Töövõiduks saab lugeda ka käesoleva aasta õnnestunud eelarvet, milles on prioriteetideks lastega pered ja maksud.

Ilusaks krooniks suurele ja keerulisele eeltööle, mille üheks poliitiliseks eestvedajaks oli Reformierakond, on kindlasti KuMu avamine. Siim Kallas, Signe Kivi ja paljud teised, kes oma otsuste ja tege- mistega panid aluse Eesti kunsti vääri- ka kodu valmimisele, on väärt sügavat austust.

Viimase poole aasta jooksul on Reformierakonna fraktsiooniga Riigikogus liitunud kaks uut inimest. Jaanus Rahumägi ja Tarmo Leinatamme erialane ja poliitiline panus Reformierakonna mõju suurendamisele parlamendis on olnud tähelepanuväärne. Olgu tähel- datud, et meie fraktsiooni ukсед on ka

edaspidi valla kõigile, kes jagavad meie erakonna maailmavaadet ja jõuavad endas selgusele.

Oleme veendunud, et Eesti Vabariigi tänane hetkeseis: majanduse hea olukord ja kiire kasvutempo, on suuresti just Reformierakonna teene. Mis aga kaugelki ei tähenda, et töö on tehtud. Vastupidi: nii paradoksaalne kui see ka pole, toob silmapaiste edu kaasa omad probleemid, neist suurimat väljakutset pakub üleminek eurole.

Konkreetsetest ülesannetest seadusloomes, mis lähiajal ees nimetaksin debatte riigihankeseaduse olulisel parandamisel, pärimisseaduse korrastamist. Samuti ootab meid ees Euroopa Liidu põhiseadusliku leppe ratifitseerimine.

Justiitsministri juhtimisel valmib suve alguseks seaduseelnõu rahvusliku ring- häälingu loomiseks. Siit edasi – kopp maasse ja läheb uue raadio- ja telemaja ehitamiseks. Ja olulisem kui uus maja, on tehnilised uuendused, mis viivad meid täiesti uude, täielikult digitaal- media ajastusse.

Riigikogu valimisteni jääb aasta. Loo- dan, et eelolevast jutust saite aimu: pal- ju, mis eelmiste valimiste eel lubatud sai, on ära tehtud. Järelejäänud aega tahame parlamenditöös otstarbekalt kasutada, ühtlasi mõeldes uute sihtide seadmisele. 2007. aasta kevadel läheb Reformiera- kond valimistele selge eesmärgiga. Ole- me oma tegudega tõestanud, et väärime veelgi suuremat toetust **✓**

Maksimalist Räpinast

Meelis Mälbergiga käis juttu ajamas Annika Arras

Erakonna kuluarides räägitakse tihti peale Põlvamaa edust. Ikkagi esimene maakond, kus igas omavalitsuses on Reformierakonnal oma piirkondlik organisatsioon. Räägitakse kellestki Meelisest, kes olevat selle edu taga? Aga asju lähemalt uurides selgub, et erakonnas on tervelt nelikümmend Meelist! Kuskilt on veel kõrvu jäänud, et Meelis oma igapäevatöös juhib Rápina paberivabrikut. Ühendan niidiotsad ja jõuan õige Meeliseni – selleni, kes kannab perenime Mälberg.

„Kui teed rohkem, siis jõuad rohkem”, alustab ta üsna julgelt. Kõige igavam olevat siis, kui midagi teha ei ole. Siis kõnnib ta närviliselt ringi ja otsib tegevust ning lõppkokkuvõttes ei saa midagi tehtud.

Kui suhtumine on juba selline, siis võib vast ka aru saada, miks ta oma õlule nii palju kohustusi on võtnud: Rápina paberivabriku juhataja, Reformierakonna Põlvamaa maakondliku organisatsiooni juht, Rápina vallavolikogu liige, Põlvamaa Arenduskeskuse nõukogu aseesimees, Rápina Aianduskooli koolinõukogu liige, Põlva Äriklubi liige – see loetelu jätkub veelgi.

Siiski, igal inimesel on piirid. Meelis on üritanud viimasel ajal endas kasvatada iseloomujoont, mis aitaks EI öelda.

„Ma ei taha kuuluda kuhugi sellepärast, et pärast oleks tore CVsse kirjutada.”

Kolme päevaga vabrikuomanikuks

„Mu isa oli traktorist. Mina tahtsin saada sovhoosidirektoriks,” meenutab ta muiates. Meelis arvab, et tema ühiskondlik aktiivsus on alguse saanud lapsepõlvest. Isaga vaidles ta tihti, et miks on asjad

just nii ja mitte teisiti. Nii ongi tema sees pisik, mis ei lase paigal püsida. Niipea kui märkab, et kuskil on miskit valesti, asub toimetama. Lapsepõlveunistus saada sovhoosidirektoriks aga paraku ei täitunud, see aeg sai enne läbi. Täna on tema kireks tööelus hoopis Rápina paberivabrik.

„Olin olnud neli aastat Rápina linnapea, mingi hetk see ammandus ja ütlesin juba enne valimisi, et samas ametis ma jätkata ei taha. Uusi plaane polnud, puhkasin ja sportisin mõnda aega. Siis kutsus Meelis (toim. Atonen) mind majandusministeeriumisse tööle. Pühapäeval ütlesin talle jah ning samal päeval helistas tollane paberivabriku tegevjuht ja rääkis, et omanik hakkab vabrikus otsi koomale tõmbama. Esmaspäeval

olin Tallinnas korterit otsimas ja kohusin juhuslikult tänaval omanikuga. Ütles, et vabrik on müügis ja aega otsustamiseks on paar päeva. Kolmapäevaks oli otsus tehtud ja Tallinnasse tööle ma ei jõudnudki.”

Ülikooli ajal (Meelis õppis EPMÜ's ettevõtluse ökonomikat) õpetati esimese asjana, et ettevõtja peab olema suunatud kasumi teenimisele, meenutab ta. Seal areneb kõik edasi.

Sellest Meelis ka oma töös lähtub. Kui tuleb kasum, tuleb kõik muu.

Paberivabriku omandas ta koos oma keskmise venna ja ülikooliaegse sõbraga. „Vabrik oli kehvast seisust, aga mitte nii kehvast, et me poleks julgenud riskida.” Täna on nad piirkonnas suurimate tööandjate seas. Alguses üritasid kolmekesi koos vabrikut juhtida, siis aga said aru, et sellest head asja ei tule. Igäihel omad nägemused ja võtted. Otsustati, et niikaua kui kõik on hästi, teised osanikud oma nina juhtimisse ei topi. Meelis juhtigu.

Kui sporti ei tee, siis kondid valutavad ja on paha olla.

„Sõidad tunni-poolteist rattaga ja oled

hoopis teine inimene.” Sporti on Meelis armastanud väikesest peale, täna on põhialaks orienteerumine. Vene sõjaväes oli ta ka pool aastat spordiroodus. Ülikooli ajal jäi sport soiku, aga viimased kümme aastat on ta aktiivselt jätkanud. Eesti rattaorienteerumise meistrivõistlustel tuli ta viimati pronksile – seda küll veteranide klassis. Ärge nüüd arvake, et tegemist on vana mehega – orienteerumises algab veterani aeg juba 35. aastast ja Meelis hetkel just täpselt nii vana ongi. „Trenni tehes saab pea selgeks mõelda,” lõpetab ta spordijutu.

Raul Kibena, sõber ja äripartner

Meelis äripartnerina on väga sihikindel, aus ja otsekohene inimene. Tema korrektsust ja pühendumist asjaajamistes võiks paljudele eeskujuks tuua. Tal on alati oma arvamus ja juhina oskab ta oma ettevõtmistes ka peale numbrite midagi näha ja esile tuua.

Sõbrana on ta muhe kaaslane kellega on koos rõõm nii sportida, reisida kui ka klaasikese veini kõrval maailma asju arutada. Ta on sõber, keda nähes alati mu laste silmad särava löövad.

Oleme Meelisega sõbrad juba üle 15 aasta ja äripartnerid üle 10 aasta – ta on mees kellega võib luurele minna.

Mitte hea, vaid parim

Erakonnas on Meelis olnud alates 2000. aastast. Kui ta alustas Põlvamaa maakondliku organisatsiooni juhina, oli maakonnas kaks piirkondliku organisatsiooni, täna on neid 13.

„No mis see edu valem ikka on? Aeg oli siis ka natuke teine, kui ma alustasin. Igal pool tuleb leida üks inimene, kelle sõna natuke maksab. Meil juhtus selli-

ne aeg olema, kus viies-kuues vallas olid ees minuvanused vallavanemad ja nad ei olnud erakonna liikmed. Üksaaval sai nad ära kutsutud. Tänu nendele see õnnestus. See oli nagu veerev lumepall, ütles üks jah, siis tuli ka teine. Olin sel ajal linnapea. Väga tähtis on see, kes inimesega räägib. Atonen oli väga palju abiks.”

Erakonnas oldud aeg on Meelisele palju andnud. On olnud võimalus tegutseda. „Teistpidi on see olnud oma sidemete laiendamine. Tulevases elus ei jookse see mööda külgi maha. Sidemed maksavad Eestis uskumatult palju, selle koha pealt on see mulle hästi palju andnud.”

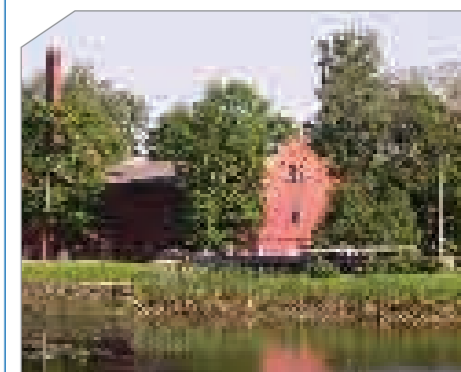
„MKO juhi roll on üldise tausta loomine ja hoidmine. Ta peaks olema maakonnas mingisuguse positsiooniga, väga raske on seda tööd teha inimesel, kel pole sidemeid. Mina sain omad kontaktid linnapea ajast.” Meelis meenutab veel, et Kalev Lilloga (toim. peakontori piirkondade arendusdivisjoni juht) on neil sel teemal olnud pikki vestluseid. Tõesti, arendusjuht, kelle roll liikmetega suhtlemisel on olulisim ja ilma kelleta Meelis MKO juhtimisega hakkama ei saaks, ei saa siiski teha seda nn rääkimise tööd. „No kuidas sa saadad noore arendusjuhi vallavanemat erakonda kutsuma? See ei tööta.” Samas rõhutab, et Põlvamaal on olnud erakordselt tublid arendusjuhid ning kiitused heade tulemuste eest kuuluvad ikka ka neile.

Meelis jääb mõtlikuks ja ütleb, et ilma Kalev Lillota poleks erakonnal maapiirkondades sellised tulemusi, kui täna on. „Temaga saab rääkida ja see on kõige olulisem.”

Aastal 2003 pälvis ta ettevõtlikkuse eest Põlvamaa Aasta Tegija tiitli ning möödunud aastal märgiti ta ära tubli ettevõtjana Rápina vallavalitsuse poolt. Meelis tiitlite eest peitu ei poe. „Usun, et igas

inimeses on varjul natuke edevust ja kõik me tahame pisut kuulsust. Kui su tegemisi märgatakse, siis see kergitab eneseuhkust. See on ehk ka spordist tulnud. Ma ei lähe kunagi starti mõttega, et läbin lihtsalt distantsi, ikka lähen alati võidu peale välja. **Ma ei taha olla hea, vaid parim.**”

Nende sõnadega lõpetame vestluse. Enam ei tundu Reformierakonna edu Põlvamaal nii müstiline. See on võimalik igal pool. Meelis Mälbergi paraku igale poole ei jagu. Aga eeskujud õpetavad

Rápina paberivabrik

➤ Tootmist alustati 1734 paberiveskina, tooraineks peamiselt Venemaalt toodud linane kalts, paberit toodeti käsitsi.

➤ 1832 alustati esimesena Venemaal katusepapi tootmist.

➤ 1865 jõudis Saksamaalt Rápinaesse esimene paberimasin – paberiveskist kujunes manufaktuur. Samal perioodil jõudis vabrikusse veel kolm masinat, millest üks töötab veidi ümbertehutult tänaseni.

➤ Vabriku sortiment on olnud mitmekesine – ehituskartongist akvarelli- ja filterpaberini. Oma algusaastail tellis Eesti Vabariik siit ka rahapaberi.

➤ Nõukogude aastatel toodeti põhiliselt katusepappi ja isolatsioonipaberit.

NB!

Vabrikusse saab minna ka ekskursioonile, loe lähemalt www.rappin.ee

Suured või väikesed jäljed?

Reformierakonna peasekretär Kristen Michal arutleb presidendi rollist Eestis.

2006. aastal toimuvad ainult ühed valimised – presidendivalimised. Need ei ole valimised, mis mõjutaks minu või Sinu elu. Igatahes mitte liiga palju ja mitte liiga otseselt.

Üks endine poliitikataeva komeet kirjutas hiljuti oma veebipäevikus, et istuv president on tegelikult rumal ja inimesed, kes temast lugu peavad, on ka rumalad. Nii et, kui teda uskuda, siis pole tegelikult ühtki põhjust muretseda, kes presidendikoha täidab – mööda vaipa ehk liigub õiges suunas ja küllap saab ka paraadi vastuvõtmisega hakkama.

Aga kui president oleks tark ja inimesed, kes teda ja presidendiinstitutsiooni usuvad, oleks ka targad – mis siis saaks?

Siis oleks ootused presidendile realistlikumad, ehk saadaks aru, et presidendi töö on meid esindada väljaspool ja olla moraalseks kompassiks Eesti sees. Kindlasti on presidendil veel palju töid ja tegemisi, kuid minu meelest taandub see kokkuvõttes küsimusele, kas see mees või naine on võimeline oma isikliku eeskuju ja mõttelaadiga olema üheks neist, kes aitavad meil liikuda tulevikku või vuhiseme, nagu vahel juhtub, kõrgele seatud ootuste lati alt läbi? Etteruttavalt ütlen, et tegu ei ole tegelikult niivõrd etteheitega tänasele istuvale presidendile või tema lugupeetud eelkäijale.

Küsimus on – milleks meile president ja mida me temast ootame?

Minus on viimastel aastatel süvenenud aina enam arvamus, et sõltumata presidendi suunatusest sisse või väljapoole oodatakse temalt rahva ja poliitika liitmist. Selle selgitamist või vajadusel kummagi poole toetamist. Vahet ei ole tegelikult, kas presidendiks on Meri, Rützel, Alaver, Kallas, Laar või Lauristin, vahe on vaid selles, kas president on suutnud meid arengus edasi viia. Kas riigi sisetelt liita rahvast rasketel hetkedel ning

kriitiliste otsuste ja hinnangute ajal, või siis viia meid Eesti väiksust arvestades ebaproportsionaalselt jõuliselt mõnes küsimuses vaba maailma esiritta?

Meri seda suutis ja ka Rützel on seda suutnud – mõlemad oma amplituuda piires. Nüüd on küsimus – millist suunda tahame järgmiselt presidendilt? On selleski siseriikliku ühendamise jätkamine, mis majandusliku heaolu kasvades pisut on oma aktuaalsust kaotanud,

Foto: Reformierakond
Presidendivalimised 2001 kandidaadid debateerimas. Vasakult Arnold Rützel, Peeter Tulviste, Peeter Kreitzberg, Andres Tarand ja Toomas Savi.

või vaba maailma kaardile sattumine, mis EL ja NATO liikmena on ka justkui käidud rada. Olukord on üsna tavaline Eesti peo algus – kõik nagu on, ... aga särtsu ei ole. **Majanduslik võimekus on, avatud piirid ja hea ettevõtluskeskkond on, on ka piiratud hulk häid inimesi, kuid justkui pole ideed, mille nimel tõusta 15 minutit varem ja minna töölt ära tund hiljem.**

Reformierakonna põhiväärtuste poole pöördudes võin ma öelda, et igal juhul on oluline orientatsioon tulevikku, terved eluväärtused ning moraalnormid, avatus lääne suunal ning visioon Eestist tulevikus.

Tehniline detail on küsimus, kuidas ja kus valitakse president – on selleks Riigikogu või teeb seda valijameeste kogu. Meie loodame täna, et suudame saavutada laiapõhjalise kokkuleppe juba Riigikogus, leides kandidaadi, kes vastab kõigi ootustele. Töö ja toimetamine selle nimel kuluaarides juba käib ning loodetavasti saame varsti koos teiste osapool-

Foto: Meeli Leet

tega selle arutelu tulemused juba laiema avalikkuse ette tuua.

Minult on ka küsitud, et kumba me siis loodame, kas nõ oma presidenti või pigem osalemisrõõmu presidendi valimistel. Ütlen ausalt, et algus on tehtud – erakonnad üritavad leida kokkupuutepunkti, kui see ebaõnnestub, siis ilmselt tulevad enamuse välja juba oma presidendikandidaadiga. Olen pisut kahtlev, kas üksi on või-

malik ühelgi erakonnal võita ja arvan, et tulemuse teeb ikka see, kes suudab milleski teistega kokku leppida.

Ja kui põhiväärtused on paigas, siis see, kellest saab president ning kas ta teeb lumme suuri või väikseid jälgi, polegi enam nii tähtis. Tähtis on, et ta suudab meie ajalukku edasiviiva jälje jätta

Vabariigi Presidendi valimised toimuvad 9. august – 28. september 2006. a.

Kui Vabariigi President jääb Riigikogus valimata, valib presidendi valimiskogu.

Kohaliku omavalitsuse volikogu esindajad valimiskokku määratakse lähtudes hääleõiguslike kodanike arvust kohaliku omavalitsusüksuse haldusterritooriumil Vabariigi Presidendi valimise aasta 1. jaanuaril.

Valimiskogu liikmeid on kokku 347, neist 101 riigikogu liiget ning 246 KOV esindajat.

Hurraaaa!!! Meie toetus tõusis!

Mõningaid teadmisi küsitlustest ja sellest, kuidas neid lugeda. Rain Rosimannus, RE volikogu esimees ja Riigikogu liige

Ajalehes avaldatavad küsitlustulemused on poliitikahuvilistele teadagi maiuspalaks. Neid oodatakse ja kardetakse. Ja nende põhjal tehakse sageli karme, mõnikord ka kaugeleulatuvaid järeldusi. Tihti paraku ekslikke.

Enamasti tuleneb see asjaolust, et ajaleheruum on kallis ja piiratud, mistõttu uuringuid puudutavate uudislugude juurest puuduvad andmed selle kohta, keda ja kui paljusid küsitleti, millal ja mil viisil neid küsitleti või mida neilt täpselt küsiti. Kuid isegi kui need andmed on ära toodud, ei oska me lugematena neile sageli vajalikku tähelepanu pöörata. Kõik need nüansid küsitluse läbiviimise kohta on aga tulemuste õige lugemise seisukohalt väga olulised.

Järgnevalt mõningaid lihtsaid näpunäiteid uuringutulemuste adekvaatseks lugemiseks poliitikahuvilistele ilmselt kõige huvipakkumate erakondade populaarsusküsitluste näitel.

Kõik algab valimist ehk sellest, kuidas valiti vastajad

Kõige olulisem mõiste küsitluste juures on valim – küsitletute kogum. See, kuidas on koostatud valim, määrab ära nii küsitlustulemuste usaldusväärsuse kui

ka selle, kuidas neid tulemusi tõlgendada saab.

Sageli ollakse segaduses – mida küll saab öelda vaid 300, 500 või 1000 inimese küsitluse põhjal? Kuidas saab selle väikese arvu inimeste küsitluse pinnalt järeldada midagi Tallinna linna või Eesti kodanike kohta tervikuna? Valimi suurus on oluline, kuid sellest olulisem on, kuidas on need 300 või 1000 inimest välja valitud.

Lihtne näide. Selleks, et saada korrektset ülevaadet inimese vere koostise kohta, ei pea seda inimest verest tühjaks laskma. Üldisema ülevaate saamiseks piisab ka sellest, kui võtta näpu otsast kolm tilka. Nii piisab ka USA ühiskonna avaliku arvamuse kohta tehtavate küsitluste puhul umbes sama suurest valimist kui Eestis (u 1000-2000 inimese küsitlusest), ehkki Eestiga võrreldes on tegemist mitusada korda suurema ühiskonnaga. Oluline on, et vastajate valik oleks tehtud nii, et kõigil inimestel või inimeste rühmadel oleks võrdne tõenäosus valimisse sattuda. Selleks kasutatakse juhumeetodit. Kui vastajate valimise meetod eelistab mõne rühma valimisse sattumist, on asi halb, olgu küsitletavaid kasvõi mitukümmend tuhat.

Ehk tulles tagasi eelmise näite juurde – kui analüüsitaiks verd, mis oleks eelnevalt filtreeritud läbi filtri, mis eemaldab valged verelibled või raua, siis oleks tu-

lemus verepildist moonutatud, isegi kui inimene analüüsi tarbeks verest tühjaks oleks lastud. Sellisteks filtriteks küsitluste puhul võivad olla erinevad küsitluse meetodid.

Mis väärtus on telesaate telefonihääletuse või Delfi küsitluse tulemustel?

Nii näiteks võib ühe telesaate küsimusele vastajaid olla ka 12 000 – ikkagi ei saa nendesse tulemustesse suhtuda nii nagu need esindaksid Eesti ühiskonda tervikuna. Sest juba telesaate iseloom ja selle toimumise aeg valib välja ainult spetsiifilise osa Eesti inimestest, kes seda saadet parajasti jälgivad. Teiseks filtriks on aktiivsuse või ka telefoni olemasolu – mitte kõik ei viitsi või ei saa saatesse helistada. Ka võib valim olla kaldu jõukamate vastajate ülesindatuse suunas – helistamine on reeglina tasuline, mitte kõik ei saa endale 5-10 kroonist kulu lubada. Tulemuse esinduslikkust moonutab veelgi vastajaile antud võimalus helistada piiramatul arvul kordadel.

Samad hädad on ka Delfi, Päevalehe või mis tahes muu taolise pigem meeletahutusliku internetiküsitluse tulemustega. Parimal juhul esindavad nad antud mõne päeva jooksul internetileheküljele sattunute aktiivsema osa arvamusi. Tei-

nekord klikkab tulemused üksi valmis aga mõni aktiivsem tegelane üksi. Nii et kui Delfi küsitluses on näiteks Res Publica juhtima läinud, siis ei näita see nende tõenäolist valimisvõitu – pigem näitavad sedalaadi küsitlused, et erakonnal on hea organiseerimisvõime ja aktiivsed internetisurfajad.

Kui võrdse valimisse sattumise reeglites kinni peetakse, on suurem valim muidugi parem kui väiksem.

Telefoniküsitlus või näost näkku intervjuu?

Just selle omaduse tõttu mõjutada vastajate väljavalimist, on oluline tähele panna, kas tegu on telefoniküsitlusega või näost näkku tehtud intervjuuga. Telefoniküsitluse puhul on valim samuti enamasti pisut kaldu jõukamate ja linnastunumate suunas – kuna mitte kõigil pole telefoni. Tänapäeval on see probleem järjest vähenemas, kuid kindlasti mitte kadunud. Mõningaid ühiskonnakihte ei ole võimalik telefoni teel kätte saada.

Telefoniküsitluse eripäraks on ka visuaalse kontakti puudumine esitatava küsimuse või võimalike vastusevariantidega, mida samuti tuleb arvesse võtta. Üksikasjalikumaks minemata jätke meelde üldine reegel – telefoniküsitlused on reeglina väiksema usaldusväärusega ja peegeldavad tegelikke arvamusi üldisemas võtmes kui näost näkku küsitlused. Telefoniküsitluste puhul saame teada arvamuste muutumise üldise suuna ja proportsioonid, konkreetsetele numbritele tuleks vähem tähelepanu pöörata.

Kõige täpsemad on näost näkku tehtud suure valimiga (Eesti tasemel üldistuste tegemiseks ca 1000 vastajaga, Tallinna puhul 300-500 vastajaga) intervjuud. Aga siingi tuleb silmas pidada, et 1-2%-

line kõikumine kipub enamasti jääma statistilise vea piiridesse, alles suuremad ja pikemaajalised muutused annavad põhjust põhjalikumaks järelemõtlemiseks.

Tõusud ja langused: tulemuste võrreldavus

Enamasti erutavad erakonnaliikmeid erakonna reitingu tõusud, ja eriti langused. Siingi tuleb tähelepanelikult vaadata, et võrreldaks ikka sarnaseid asju. Kuna erinevad ajalehed avaldavad sageli ühel ajal erinevate firmade poolt eri meetoodika alusel tehtud tulemusi, on lugejal siin jälgimisega tükk tegemist ja segadust palju.

Esiteks tuleb alati tähele panna, kelle käest küsiti – kas kõigi Eesti elanike või üksnes Eesti kodanike käest. Need numbrid on rahvusliku koosseisu erinevuste tõttu alati erinevad, neid ei saa võrrelda.

Teiseks on oluline täpselt teada küsimuse sõnastust. On suur vahe, kas inimeste käest on küsitud – millise erakonna poolt valiksid Riigikogu valimistel või küsitakse hoopis kohaliku omavalitsuse volikogu või Euroopa Parlamendi valimiste kohta. Kõik need valimised on erinevad, nende valimiste kontekst on erinev ja inimesed mõtleavad oma toe-

tust jagades ka erakondadele olenevalt valimise iseloomust erinevalt. Need tulemused ei ole omavahel korrektselt võrreldavad.

Ikka ja jälle kiputakse küsimuse sõnastusest irduma ja tegema meelevaldseid järeldusi. Enamasti aetakse segi küsimused rahulolust ja valikust, rahulolu tõlgendatakse automaatselt ka valikuga. Kui rahvas on kellegagi rahul, siis ei tähenda see veel, et ta ka selle tegelase poolt valimistel hääletaks. Võib juhtuda, et ta on veel rohkem rahul hoopis teise või kolmanda isikuga, kelle kohta pole lihtsalt küsitudki. Kui talle anda otsene valik, alles siis selgub tõde. Ma tean, et rahvas on Arnold Rüütli tegevusega presidendina üldiselt rahul, aga ma ei tea, kas siis, kui valik oleks näiteks Signe Kivi ja Arnold Rüütli vahel, inimesed ikka Rüütli uuesti presidendiks valiksid?

Kuidas küsib, nõnda vastad

Väga oluline on see, kas küsimuse järel on vastajale ette antud ka nimekiri erakondade nimedega või peab vastaja ise spontaanselt pakkuma erakonna, kelle poolt valiks. Ehk kas tegemist on nõsuletud või avatud küsimusega. Jällegi pole tulemused korrektselt võrreldavad. Nimekirja ette andmata saadud tulemused peegeldavad valimissituatsiooni kindlasti halvemini, kui tulemused, mis on saadud ette antud nimekirja puhul. Sest valimistel on ju erakondade menüü valijal ees. Spontaanse vastamisega saadud tulemused näitavad pigem erakondade spontaanset tuntuust, brändi tugevust ja tugeva lojaalsusega toetajate hulka võrreldes teiste erakondadega, mitte niivõrd valimistoetust hüpoteetiliste valimiste puhul. Avatud küsimused peegeldavad alati ennekõike tuntuust ja alles siis midagi muud. Tuntuus ja toetus ei ole aga kaugeltki üks ja see sama. Nii

näiteks ei ole võrreldavad omavahel kinise küsimusega mõõdetud erakondade toetus ja avatud küsimusega positiivse ühiskonnategelase mõõtmise tulemuste võrdlemine, mida „Postimees” on teinud.

Liidri nimeta uuringute puhul mõeldakse üksnes erakonna kaubamärgi, brändi toetust. Liidri isik aga ei pruugi mitte alati olla erakonna brändiga ühesugune, see võib olla ka paremini või halvemini tuntud, laiema või kitsama

Sellel fotol pole enam tulemuste ennustamisega midagi pistmist. Reformierakondlased jälgivad arvutiekraanidelt KOV valimistulemusi.

Oluline vahe on ka populaarsusreitingutel, kus erakondade nimekirja puhul on iga erakonna taga toodud selle liidri nimi ja neil reitingutel, kus liidri nime pole, on ainult erakonna silt. Ka neid tulemusi pole korrektne omavahel otse võrrelda.

toetajaskonnaga kui erakonna kaubamärk. Kui liidri nimi on küsitluses erakonnaga koos kasutusel, mõjutab liidri imago kindlasti toetuse jagunemist erakondade vahel.

Päris valimistega võrdlemiseks ei kõlba neist 100%-liselt ükski meetod, sest reaalsel valimistel on igas Eesti otsas erinev nimekiri konkreetsete kandidaatidega, liidri saab kandideerida ainult ühes ringkonnas. Valimiste prognoosimiseks sobivad kõige paremini küsitlused, mis matkivad valimisolukorda võimalikult lähedaselt. Ehk valija peabki valima nende samade kandidaatide vahel, kes ka tegelikkuses kandideerivad.

Jälgi ka küsitlemise aega

Tähtis on teada ka, millal küsitlus läbi viidi. Enamasti võtab vastaja küsitlemisest kuni tulemuste avalikustamiseni aega ligi kuu. Seda on oluline silmas pidada, et mõista, millised sündmused ja asjaolud tegelikult tulemustes peegelduvad. Seal peegeldub reeglina kuu aja tagune minevik.

Teinekord võib juhtuda, et mõni ajaleht avaldab veebruaris tehtud tulemused ja mõni päev hiljem avaldab konkureeriv ajaleht ajalehes hoopis vanema, jaanuaris tehtud küsitluse tulemused. Nii võib tekkida täiesti väär ettekujutus avaliku toetuse muutustest. Seepärast – pange tähele, millal inimesi küsitleti.

Keeruline? Mõnevõrra. Tee tööni ongi vaevaline. Kõige lihtsam reegel maandmaks riski asju valesti hinnata on – võrrelge ühe ja sama firma tulemusi. Enamasti kalduvad professionaalsed firmad jääma pikemaks ajaks mingi ühe meetoodika juurde. Nende tulemused omavahel on enamasti korrektselt võrreldavad. Ja kui need ei ole, siis nad enamasti annavad sellest ka ise teada. Võrrelge EMORi tulemusi EMORi tulemustega ja Turu-uuringute tulemusi Turu-uuringute tulemustega. Head tõlgendamist!

Stressiravi

Karin Kalda uuris, kuidas poliitikud stressi maandavad.

Stress on muutunud moesõnaks, sellega põhjendatakse kõiki tervisehäireid ning põhjusi otsitakse inimestevahelistest suhetest, tööpuudusest või ületöötamisest ja meie kiirest elutempot. Stressiharjumusest on võimalik vabaneda ning elu kvaliteet muutub järjest paremaks. Uurisin lähemalt kolmelt poliitikult, mida nemad teevad stressi ära hoidmiseks ja millised on nende soovitud teistele vaimu ja hea vormi hoidmiseks.

JAANUS RAHUMÄGI / Riigikogu liige

Jaanus ei lase kunagi tööpingetel üle pea kasvada. Parimaks ravimiks pingetest vabanemiseks peab ta asjade ristvastupidid tegemist igapäev teoksil olevaga. Samuti loogastub Jaanus suvilas perega ja sõpradega aega veetes, nautides sauna, lõket rannal, sirgelt tõusvat suitsu, vaikust, silledat merd, tiibadevilinal madalalt lendavaid luiki, laste kilked ja laulu.

Kui Jaanusel on vaba päev, tegeleb ta palju oma väikese tütre ja siis peab toimuma alati ka midagi vaimukosutavat. Seda, mida teha ja kuhu minna, arutakse läbi üheskoos, otsuse aga langeb tavaliselt Jaanuse naine Mari.

Ka kevadväsimus Jaanust ei paina, tasa-kaalus elu hoiab teda hästi kõiel.

Sportimisega Jaanus väga tihti ei tegele, kuigi soov oleks sporti harrastada palju sagedamini. Ise usub Jaanus, et ilmade soojenedes see tal ka õnnestub. Alasid, millega Jaanus ei tegeleks, peaaegu ei olegi: „Talvel tegelen mäesuusatamisega. Suvel mängin golfi, tegelen tennise, jalg-

rattasõidu, jooksu, ujumise ja vettehüpetega. Aastaringselt tegelen raskejõustiku ja enesekaitse ning võitluskunstidega... aga ainult ettevaatlikult ja õrnalt...”

Tervislikust toitumisest peab Jaanus väga lugu, kuid sõpradega koos suitsetatud pekine suitsuliha, ajab asjad tihti keeruliseks..

Jaanus soovib kõiigile teistele vaimu ja hea vormi hoidmiseks tervislike eluviise nii kehas kui ka vaimus. „Lähedastele rõõmu valmistamine on ülesanne number üks. Jagatud rõõm on see, mis teid tervena hoiab” on Jaanus kindel.

SERGEI IVANOV / Riigikogu liige

Sergei vaim on väsimatu, küll aga vajab ta rohkem olemist vabas looduses. Iga puhkepäev on Sergei jaoks hea võimalus olla koos oma pere ja lastega, lugeda ajalooraamatuid ja ilukirjandust – nii vaim kosub.

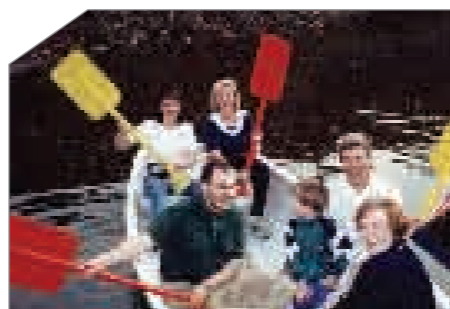
Kevadväsimusest ei pea Sergei isegi mõtlema. Kevad on tema jaoks suurim rõõm ja lootus, linnud tulevad tagasi ja lumekellukesed kõlisevad.

Sergei ja sportimine käivad alati käiskäes – tema keha vajab pidevat ja tõsist füüsilist tegutsemist ja hapniku. „Teen iga päev hommikuvõimlemist, sh seisan ka minuti kätel. Kaks – kolm päeva nädalas käin jõusaalis, jooksen, suusatan või ujun.” Hea vorm on tervise alus.

Tervislik toitumine on samuti Sergeile igapäevane: „Kartul, kapsas, porgandid, kaalikad, kõrvits – kõik, mis kasvab aias.

Loomulikult eelistoit on pähklid.” Sergei soovib stressiraviks heatahtlikust inimeste ja looduse suhtes, pere- rõõmu, töökust oma põllu kündmisel ning loomingut oma lilleaia loomisel.

URVE TIIDUS / Kuressaare linnapea

Kui pinged kogunevad, on Urvel olemas kaks head lõõgastusvahendit – ujumine ja hea muusika. Kõige paremaks stressiravimiks peab Urve kokkamist. Vabu päevi kasutab Urve pere ja majapidamisega tegelemiseks – vaim puhkab ka nii. Kevadväsimust ta ei tunne, vaim on alati värske ja terve.

Sportimisega tegeleb Urve paar korda nädalas. „Kuressaares on nii mõnused SPA-d ja basseinid. Käin ujumas. Kui füüsis väga käest ära läheb, lähen trimmin jõusaalis lihaseid.”

Urve pole tervislikust toidust ekstra eesmärki kunagi teinud, aegajalt ta lihtsalt mõtleb sellele. Peamiseks takistuseks tervisliku toitumise juures on Urvele suur magusalembus, muidu toituks ta väga tervislikult.

Vaimu ja hea vormi hoidmise kohta lisab Urve: „See kõik on individuaalne – ühte maandab kõva pidu, teist vaikne linnulaul ja meditatsioon, kolmas peab ära käima soojal maal. Tuleb leida vaimsete, kehaliste ja meeleliste naudingute harmoonia. Selleks on häid nõuandjaid ja eneseabi raamatuid kuhjaga. Väga hea stressi leevendaja on näiteks jooga. Päris ilma stressita ka ei saa – stress mobiliseerib vajalikul hetkel kogu organismi.”

Tõbine, aita ennast ehk liberalismi arukad piirid

Igor Gräzin, õigusteaduste professor, Riigikogu liige

Räägime liberaalse demokraatia tänasest filosoofiast.

Alustame sellest, et normaalselt ja hästitoimivat arstiabi süsteemi pole maailmas kusagil olemas. Samuti ringhäälingut, hariduskorraldust jne. Aga nendest analoogiatest – lõpus. Nüüd ikkagi arstindlusest.

Vanemad inimesed räägivad sageli nii: „Oli too „punane” aeg, mis ta oli, aga vähemalt arsti juurde sai tasuta ja rohud olid odavad”. Kipub meelest ära minema, et arst sai välja kirjutada kümme-kond rohtu (neid kõige lihtsamaid), polikliinikud olid remontimata, haigla söök tegi haige inimese veelgi haigemaks (jalalumurrule lisandusid kõhuhäired pluss näljatunne), plaanilisi operatsioone võis oodata pool eluaega ja korraliku abi eest tuli ikkagi maksta – pisemal juhul kommikarbiga, suuremal – lausa rahas. Preservatiivid maksid 4 kopikat tükk, aga neid kasutati eeskätt mahlapudelite sulgemiseks ja autode sisekummi parandamiseks (vulkaniseerimise teel, muide!). Mäletan vanaisa lugu... kardiogrammi tegemise ajal hakkas öde masinat kolkima ja plõksutama ja teatas minuti pärast rõõmsalt: „Oi, kui tore! See on teie süda ja mina arvasin, et masin on jälle rikkis...”

Teisest küljest jälle: jah, meie kliinikud on hakanud normaalselt lõhnama ja välja nägema inimesemoodi, on kadu-

nud depressiooni tekitav laip-valge värv, rohud on patenteeritud ja korralikud, aga... seda ei jätku kõigile ja kõiges. Arusaamatutel põhjustel on masshaigestumise (depressioonide) ravimid, samuti prillid ja hambaravi alakindlustatud. Üksikujuhtudel on vaid ränu avalikkuse tähelepanule saadud hankida ravimeid või kallihinnalist meditsiintechnikat mingites eriti dramaatilistes situatsioonides. Ühesõnaga, kvaliteetset arstiabi on võimalik kindlustada küll, aga sageli tuleb ohata: „Kallis!” Enamgi veel: „Kättesaamatult kallis!”

Näitena tooksin kaks vastandsüsteemi: nõukogude omast juba rääkis – seda keskeast vanemad inimesed mäletavad. USA-s aga on nii, et üle kolmandiku inimestest ei peaks üldse mingit arstiabi saama, sest et kindlustamata isegi üle keskmise jõukale inimesele on see hinnalt kättesaamatu ja kindlustus ise samuti. Muidugi, ega tänavale lausa surema ju ei jäeta, aga – abi osutatakse kõige viletsamal ja jaburalt kallimal moel – läbi kiirabi, kus ravimise omahind on kõrgeim! (Kiirabiteenusele makstakse ka aja eest, mil meditsiiniper-

sonal ei tööta, vaid on valves. Pluss selle eest, et peetakse üleval kalleid autosid, telefoniteenust jne, st ravimisse lähevad ka need kulud, mida 9-st 5-ni töötaval perearstil ei ole.)

Ühesõnaga: vastuolu. Nõukogude moodi on paha ja ameerika moodi on samuti paha. Ühest küljest oleks justkui nii, et ravimine on teenus nagu iga teinegi – seda saab raha eest ja niipalju, kui sul seda raha on. Kosmeetiku juures võib käia iga päev, aga ka kord paari nädala tagant ja mõni ei saa seda endale üldse lubada. Kui raha ei ole, siis võib südameklapp jääda parandamata, kas ei? Aga siin see konks ongi, et enamus meist ütleb: ei, ei või! Sest inimese elu ja tervis on üldinimlikud väärtused ega olene inimese sotsiaalsest või varalisest seisust. Inimestena on kerjus ja miljonär võrdsed.

Seega on meditsiin see koht, kus lähevad reaalse elu tasemel kokku kaks teineteist välistavat põhimõtet – liberalism (kehtima peab vaba turg) ja sotsialism (kõigil peab olema võrdne õigus kõigele).

Muide, huvitaval moel on olemas üks mõlemat süsteemi ühendav joon: arstid pole rahul kummagagi, aga see on teema omaette...

Röövel-liberalismi järgi peakski olema nii, et see, kel tapva haiguse raviks raha ei ole, peabki lahkuma. Muide, näiteid pole vaja otsida kaugelt – meenutame ravi- ja arstimuresid Tammsaare raamatutes, Oskar Lutsu mälestustes sajandi-

Jaanus Rahumägile meeldib peale sauna end veetünnis jahutada

Fotod: erakogu

vahetuse sarlakiepidemia aegu Alamu- sel ja hiljem Tartu Kivisilla apteegist („Ladina köök”). Sotsialismi ajal jäävad kõik poolsurnutena elama – kuigi ka vaid teoreetiliselt: praktikas oli olemas nn IV kliinik, kus käis ravil üksnes kommunistlik nomenklatuur.

Kuid mida ei tohiks mingil juhul teha, oleks see, et riik hakkaks konkureerima omaenese poolt poliitiliselt soovitud erasektoriga: tulemuseks oleks turumoonutus ja erasektori ning selle eeliste kadumine.

Milline oleks reaalse liberalismi lahendus? Ega ma täpselt tea, aga põhimõtet küll. Kui ravimise ja tervise peale saab ühiskond anda mingi X koguse kroone (ja X on lõplik suurus, metallist tehtud, mitte kummist), siis on nende eest võimalik osutada teatav Y kogus arstiabi. Selle hulka kuulub teatud kogus abi, mis moodustab nõ baas-paketi, mis on ühtviisi tasuta kõigile inimestele ja riik jätab rahule selle osa meditsiinist, mis saaks funktsioneerida vaid kasumlikkuse põhimõttel ja oleks paratamatult kättesaadav vaid jõukamale osale elanikest

(või soome pensionäridele, näiteks). Ning siit tulevad alul nimetatud analoogiad erahariduse, ringhäälingu ja mõne valdkonnaga veel. Haridus on õigus? On. Rahvuslik- ja kõrgkultuur on Ees- tile olulised? On. Järelkult peab riik kogu rahva, st maksumaksjate rahaga, nende eest maksma. Selge see. Aga kui selle kõrvalt riiklikud ülikoolid (ärme kasutame mitte midagi varjava viigilehe- na sõnakest – avalik-õiguslikud!, „riik- likud” on õige!) võtavad õppemaksu ja lahkuv Tallinna Ülikooli rektor profes- sor Heidmets tahtis muuta seda maksu isegi üleüldiseks, siis on jutt kõlvatust konkurentsist eraharidusega, mille tule- museks on riigihariduse taseme edasine langus ja erahariduse vaikne väljasureta- mine (ning siit edasi: riikliku hariduse langus nr. 2 – nüüd juba konkurentsi täieliku kadumise tõttu). Ringhäälin- gus probleem õnneks laheneb sel teel, et rahvuslik televisioon ja raadio reklaami enam ei edasta. Tulemuseks on „puhas” rahvuslik elektrooniline meedia pluss normaalne tegutsemisvõimalus erakana- litele. Võitnud on kõik osapooled.

Üks etteheide, mida oleme ikka ja jäl- le pidanud kuulma võõramate inimeste

suust on niisugune. Reformierakond olevat riigi sekkumise vastu mistahes eluvaldkondades, taotleb erastamist iga hinna eest ja igal juhul ning ei tegele ühiskonna „kõrgemate ja kaunima- te”, kuid ennast mittetasuvate asjadega (alates pensionipoliitikast ja lõpetades sümfoonilise muusikaga). Esiteks on see vale faktiliselt: vanemahüvitis on ikkagi Reformierakonna teene, oleme olnud suuresti tegevad äsjaalminud KUMU rajamisel pluss veel muudki, sh ka tervishoiu reform, mis kriiksumisele vaatamata andis siiski toimiva mehha- nismi, milles kvaliteet on juba tõusnud ja kättesaadavus laieneb. Teiseks on see vale ka teoreetiliselt: me teame, mõis- tame ja tunnustame, et on väärtuslikke asju ja valdkondi, mida me vajame ja tahame arendada ja säilitada, kuid mis ei saa eksisteerida ja funktsioneerida turulistes tingimustes. Kuid mis meie vaatega kuidagi ei sobi, on see, kui riik läheb eraettevõtluse pärusmaadele ja hakkab maksumaksja rahadega rikku- ma nii turgu kui ka ahendama ettevõt- ja-tarbija vabadust. Kusjuures tegelikult on just see viimane garantiiks sellele, et meie elu muutuks aiva kvaliteetsemaks ja odavamaks

Ministeeriumist vanglani

Rein Lang, justiitsminister

Lang püstitas uue rekordi – seitse BNS-i uudist kuue tunniga! Nii võis lugeda 22. novembril eelmisel aastal ühest Reformierakonna listist. Põhjuse selliseks uudistesajuks andis minu poolt ette kantud riigi kriminaalpoliitika arengu- suundade ettekanne. Rääkisin vangide vähendamisest, kuritegevuse statistikast, alkoholimüügipiirangu mõjudest ja pal- just muust, mis meil kriminaalpoliitika tandrill juhtunud on ja mis ees. Kui aga veidi konkreetsemalt vaadata, mis on ol- nud ministeeriumi viimase aja suuremad tegemised ja tuleviku toimetamised, siis püüan anda siinkohal kiirülevaate.

Pärast ministriks saamist sai tõsiselt üle vaadatud Justiitsministeeriumi kui valit- susasutuse struktuur. Kahetsusväärset selgus, et minu eelkäija hävitas Märt Raski poolt loodud tegusa ministeeriu- mi. Et Justiitsministeerium omaks taas juhtivat rolli õigusloomes, taastasime õigusloome osakonna. Selle teostami- seks sai kinnitatud uus ministeeriumi arengukava kuni aastani 2010. Uue algatusena sai käivitatud Eesti ärikesk- konna tervikuna läbivaatamise protsess, mille raames tegutseb tööriühm minu vedamisel. Aprillis peaks ilmavalgust nägema riiklik kava Eesti ärikeskkonna konkurentsivõime osas.

Kindlasti on üks olulisemaid märke meie jaoks see, et kunagi varem pole Justiits- ministeerium ja Siseministeerium ku- ritegevusega võitlemiseks omavahel nii tihedalt koostööd teinud. Selle koostöö parimaks näiteks on eelmise aasta au-

gustis alla kirjutatud Laulasmaa dekla- ratsioon, kus lepiti kokku kuritegevuse vastase võitluse prioriteetid. Lühidalt öeldes on prioriteetideks 2006. aastal võitlus alaealiste poolt ning alaealis- te suhtes toimepandud kuritegevusega ning võitlus organiseeritud kuritegevu- sega. Samas on Laulasmaa deklaratsioon alles eduka koostöö algus, kuna praegu alustame koostöös uue sisejulgeoleku valdkondliku arengukava koostamist. Eesmärk on muuta Eesti turvaliseks elukeskkonnaks (10 parema riigi hulka EU-s 7. aastaga).

Alguses mainitud kriminaalpoliitika arengusuundadest johtuvalt tahame veel I poolaastal esitada Riigikogule korra- kaitseseaduse eelnõu. Kõigi nende eel- toodud teemade taustal on eriti meeldiv aga see, et meil on käivitunud kahepool- ne meeldiv koostöö sotsiaalteenustega, uurimaks, millised on nii meedia kui inimeste suhtumised erinevatesse prot- sessidesse – vangide arvu vähendamine, inimeste suhtumine karistustesse jne.

Eesti vanglasüsteemi korrastamine

Seoses Viru Vanglaga olekski vast paslik rääkida paar sõna täpsemalt meie plaan- nist vähendada vangide arvu ja korras- tada Eesti vanglasüsteemi. Nimelt on vastavalt ministeeriumi arengukavale plaan luua Eestisse korralik ja kaasaegne vanglasüsteem, kus lisaks olemasolevale

Tartu Vanglale oleks kaasaja nõuete- le vastav vangla Virumaal Jõhvis ning Harjumaal Maardus. Alles jääb kava kohaselt ka mingiks ajaks Murru vangla. Kokku oleks kohti u 3500-4000-le van- gile. Perspektiivis peaks aga alles jääma ainult kolm 1000-nde kohalist vanglat Tartus, Jõhvis ja Maardus.

See võib tunduda hullumeelse ideena, aga kui me vaatame kas või üle lahe Soome, siis seal on viie miljoni elani- ku kohta kokku u 4000 vangi, meil aga täna 1,4 miljoni elaniku kohta 4500 kinnipeetavat.

Vangide vähendamise võimalusi on täna mitu. Esiteks tuleb kindlasti üle vaadata karistuspoliitika – kas on ikka mõistlik hoida kõiki tänaseid kuritegusid ku- riteona või võiks mõned asjad olla ka väärted? Näiteks korduv pisivargus?

Teiseks on ministeeriumil kindel plaan juurutada Eestis elektrooniline järeleval- ve süsteem, mis annab võimaluse suuna- ta inimene karistusena kas otse elektroo- nilise järelevalve alla või pärast teatud aja äraistumist vabastada ta vanglast en- netähtaegselt ja suunata nii kriminaal- hoolduse kui elektroonilise järelevalve alla. Usun, et need uued lähenemised Eesti karistusõiguses on mõistlikud ja kindlasti ei ole vangla see koht, kust võiks loota inimese naasmist normaals- esse ühiskonda täisväärtuslikuna. Ei ole ju mingi saladus see, et tänased vanglad on parimad kuritegevuse ülikoolid ja kogemuste vahetamise paigad

Uuenda oma andmed ja võida!

- ▶ Mine www.reform.ee/intra
- ▶ Kontrolli ja vajadusel uuenda oma kontaktandmed ning osaled loosimises!

Kampaania kestab 1.– 28. aprill 2006.

- Loosi lähevad:**
- ▶ Digitaalne fotoaparaat Canon Powershot A520
 - ▶ Eesti Draamateatri kinkekaardid
 - ▶ Reformierakonna ajaloofilmid

Auhinnad loosime välja 29. aprillil Viljandis toimuval Üldkogul.

* Kui Sul pole ligipääsu internetile, siis helista oma maakonna arendusjuhile ning anna talle teada oma uuenenud andmed ja osaled loosimises.
* Kui Sa ei tea oma intraneti parooli, siis helista 6808080 või meili abi@reform.ee

Otsustused, mis viisid euronile

Meelis Atonen, Riigikogu rahanduskomisjoni esimees

Me kõik teame, et Eesti soovib lähiajal üle minna Euroopa ühisraha eurole. Ent kas teame, kuidas euronile jõuti? Alljärgnev lugu lühidalt sellest räägibki.

Pärast II maailmasõda liitusid Euroopa riigid rahanduspoliitilise stabiilsuse saavutamiseks *Bretton Woodsi* süsteemiga, mille olulisemaid eesmärke oli rahvuslike valuutade kursside sidumine dollari suhtes. 1944. aastal *Bretton*

Woodsis (USA) asetleitud rahanduskonverentsil lepitati kokku nn *Bretton Woodsi* süsteem, mis toetub kahele alusele: kullale ja dollarile. Nii sai dollar maailmarahaks. Ühendriigid kohustusid omakorda esimesel nõudmisel dollari vastu kulda andma. *Bretton Woodsi* süsteemi tagamiseks asutati Rahvusvaheline Valuutafond ja Maailmapank. 1960. aastail lõi see süsteem kõikuma, sest kulla turuhind tõusis üle ametliku

kursi ja maailma kaubanduskäive kasvas pidevalt.

1957. aastal sätestati Rooma lepingus ühe eesmärgina Euroopa ühisturu loomine, millega loodeti suurendada Euroopa majanduslikku jõukust ja panna alus üha tihedamale liidule Euroopa rahvaste vahel.

Otsides Euroopa Majandusühenduse edu taustal veelgi ulatuslikumat koostööd tulid 1969. aastal tollase Euroopa Ühenduse riigipead Hollandis Haagis kokku ja seadsid Euroopa integratsioonile ametliku eesmärgi: Euroopa Majandus- ja Rahaliidu (*Economic and Monetary Union, EMU*) loomise.

1970. aastal koostati plaan, mille lõppeesmärgiks oli ühise rahaliidu saavutamine kolmes etapis kümne aasta jooksul. Paraku lagunes *Bretton Woodsi* süsteem, sest 1971 otsustas USA lasta dollari kursi vabaks ning Euroopa valuutade vahel tekkis ebastabiilsus, mis peatas rahaliidu loomise esialgse plaani. Järgnesid vahetuskursside stabiliseerimise katsed vahetuskursside piiratud kõikumise süsteemi raamides.

1979. aastal panid Ühisturu maad aluse Euroopa valuutasüsteemile. Kõigi liikmesriikide valuutakursi põhjal loodi arvestuslik koondühik ECU (*European Currency Unit*). Määrati kindlaks rahvuslike valuutade kursid ja kõikumised ECU suhtes. Suuremate kõikumiste ära-

hoidmine ja kursside säilitamine sai nendes maades keskpankade ülesandeks.

1985. aastal võeti vastu ühisturu programm. Euroopa riigi- ja majandusjuhtide jaoks oli selgeks saanud, et ühtse turu potentsiaali ei saa täiel määral realiseerida seni, kuni suhteliselt kõrged valuutavahetuskulud ja valuutakursside kõikumisest tulenev ebakindlus püsima jäävad. Tõestati, et pikemas perspektiivis ei ole võimalik saavutada kapitali vaba liikumist ja vahetuskursside stabiilsust olukorras, kus igal riigil on võimalus jätkata iseseisva rahapoliitikaga.

Sellele tuginedes loodi Ühtse Euroopa Akti (1986) ja Euroopa Liidu lepinguga (1992) majandus- ja rahaliit (EMU) ning alused ühisraha kasutuselevõtuks. Ühisraha pidi andma ühtsel turul kauplejatele ühtse hinnaskaala ja maksevahendi, mis pidi oluliselt lihtsustama ja seeläbi elavdama kaubavahetust liikmesriikide vahel.

Euro loomisel osalesid ühiselt kõik Euroopa Liidu valitud valitsused. Ühisraha ülemineku ettevalmistused toimusid kolmes etapis. Ühisraha nimetuse „euro“ kiitis Euroopa Ülemkogu heaks 1995. aasta detsembris toimunud Madridi tippkohtumisel.

Ühisraha emiteerimiseks ja ühise rahapoliitika elluviimiseks moodustati Euroopa Keskpank. Euroopa Keskpank asutati 1. juunil 1998 ning see asub Maini ääres Frankfurtis, Saksamaal. Keskpanga peamine eesmärk on hindade stabiilsuse säilitamine ja ühtse rahapoliitika kujundamine ja teostamine euroalal. Nende eesmärkide saavutamiseks moodustab Euroopa Keskpank koos rahvuslike keskpankadega eurosüsteemi ehk ametlikus keeles Euroopa Keskpankade Süsteemi (*European System of Central Banks, ESCB*).

Millistes riikides saab eurodes maksta?

Euro tuli kontorahana kasutusse 1.01.1999 üheteistkümnes Euroopa Liidu liikmesriigis, hiljem liitus Kreeka. Alates 1. jaanuarist 2002 on käibel ka euro sularaha. Euro on seaduslik maksevahend kaheteistkümnes ELi liikmesriigis, neljas muus Euroopa riigis, Balkani poolsaare kahel territooriumil ning sellistel territooriumitel ja saartel, mis kuuluvad mõnele euroala liikmesriigile või on sellega seotud.

ELi liikmesriigid:

Belgia, Saksamaa, Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Iirimaa, Itaalia, Luksemburg, Madalmaad, Austria, Portugal ja Soome.

Euroopa riigid, kus kasutatakse eurot ametliku kokkuleppe alusel Euroopa Ühendusega:
Monaco, San Marino ja Vatikani Linnriik.

Riigid või territooriumid, kus kasutatakse eurot ametliku kokkuleppeta:
Andorra, Montenegro ja Kosovo.

Ülemeredepartemangud, -territooriumid ja -saared, mis kuuluvad euroala riikidele või on nendega seotud:
Guadeloupe, Prantsuse Guajaana, Mayotte, Réunion, Saint-Pierre ja Miquelon ning Prantsuse Antarktilised ja Lõunaalad

Alates 1. jaanuarist 1999, mil algas EMU kolmas etapp, alustas ECB koos ECBC-ga ühise rahapoliitika elluviimist:

- määrati lõplikult kindlaks osalevate riikide vääringute vahetuskurssid;
- euroala riigid hakkasid rakendama ühist rahapoliitikat;
- euro kehtestati seadusliku maksevahendina ehk euro võeti kasutusele elektroonilise valuutana pankades ja ettevõtetes;
- osalevate liikmesriikide 11 vääringust said euro allühikud (Kreeka ühines kaheteistkümnendana EMU-ga 1. jaanuaril 2001).

Sularahana lasti euro käibe 1. jaanuaril 2002, mil uued pangatähed ja mündid võeti kasutusele 12 riigis, kus elanikke oli kokku üle 300 miljoni. Sellega viidi lõpule maailma ulatuslikum rahavaheutus.

Kuid mitte kõik Euroopa Liidu liikmed ei liitunud euroga. Niinimetatud vana-dest Euroopa Liidu liikmesriikidest kasutavad siiani oma rahvuslikku valuutat

Rootsi, Suurbritannia ja Taani. Suurbritannial ja Taanil on õigus eurot kasutusele mitte võtta, teised ELi liikmesriigid on kohustatud euro käibe võtma.

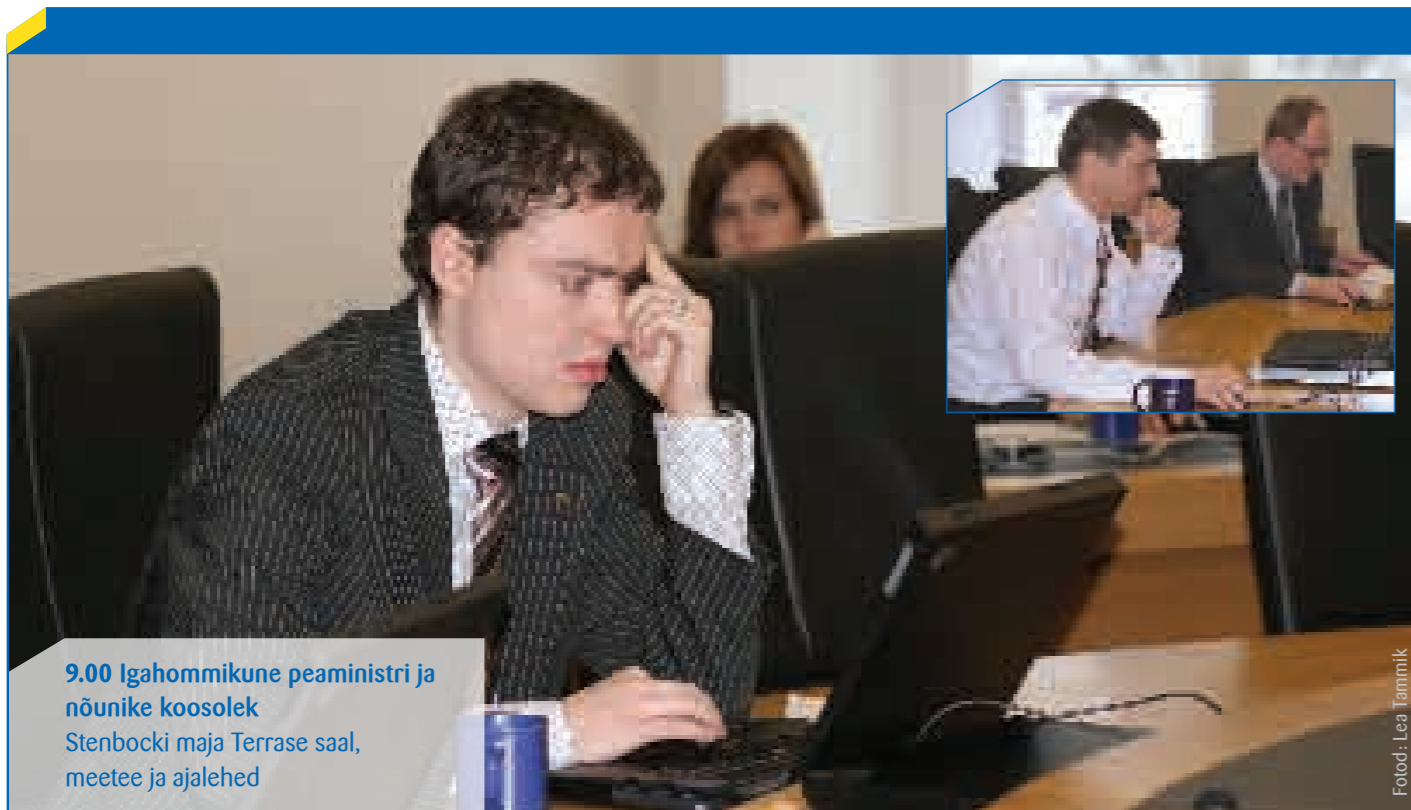
Euroalaga liitumiseks peavad kõik riigid eelnevalt olema liitunud vahetuskursimehhanismiga ERM2, kus nad peavad osalema vähemalt kaks aastat. Seejärel hinnatakse riikide majanduse ja õiguskeskkonna vastavust euroala nõuetele. Lisaks kaheteistkümnemale euroala riigile on veel seitse Euroopa Liidu riiki, sealhulgas Eesti, juba ERM2 liikmed. Seega peaks euroala laienema lähema viie aasta jooksul mitme riigi võrra.

Kõigi uute liikmesriikide täpne liitumisaeg selgub pärast nende riikide majanduslike ja õiguslike konvergenstkriteeriumide täitmist. Seetõttu on järgnevalt viidatud kuupäevad vaid nimetatud riikide täna teada olevad eesmärgid:

01.01.2007 Leedu, Sloveenia, Eesti
01.01.2008 Läti, Küpros, Malta
2009-2010 Slovakkia, Tšehhi, Ungari, Poola ➤

Heidame pilgu peaminister Andrus Ansipi nõuniku Taavi Rõivase tööpäevale ja seda läbi tema enda silmade. Taavi on varem nõustanud justiitsminister Märt Raski ja rahvastikuminister Paul-Eerik Rummot ning töötanud Haabersti linnaosa vanemana. Möödunud sügisest on Taavi Tallinna Linnvolikogu liige ja Haabersti linnaosa halduskogu esimees.

9.00 Igahommikune peaministri ja nõunike koosolek Stenbocki maja Terrase saal, meetee ja ajalehed

Fotod: Lea Tammit

Peaminister ja tema büroo peavad nõu igal hommikul, umbes tund aega. Koos arutame läbi päeva olulisimad teemad, kohtumised ja ülesanded ning vajadusel vaatame läbi ka saabunud kutsed või pöördumised.

Loomulikult tulevad jutuks eredad emotsioonid eelmisel õhtul toimunud olümpiavõitjate autasustamisest. Selle üle, kuidas olümpiavõitjaid väarikalt autasustada, arutleme õige pikalt. Küsimus, kas kasutada peatselt Stenbocki majja saabuva Hiina saadiku ettepanekut vestelda vene keeles või jääda inglise keele juurde leiab seevastu vastuse küllalt kiiresti.

Teisipäevased nõupidamised on erilised selle poolest, et vaatame üksipulgi läbi ka valitsuse istungi päevakorra. Kõik teemad nõunike vahel on ministeeriumide lõikes ära jaotatud, keskmiselt vastutab igaüks kolme-nelja ministeeriumi esitatud punktide läbivaatamise

eest. Iga nõunik teeb „oma punktidest“ lühikokkuvõtte ning kontrollib vajadusel punkti vastavust kokkulepitule. Jälgime loomulikult ka seda, et mõni algatus või otsus ei oleks vastuolus Reformierakonna töekspidamisega.

Tehniline ettevalmistamine ja juriidiline kontroll on peale selle, korraldajaks Riigikantselei istungite osakond.

10.15 MSN-s kontakteerub büroo juhataja Keit Pentus

Keit on külmetunud ja kodusel taastusravil. Nagu peatselt selgub, ei ole tal asu kaua magada, kuna näpunäited vajavad jagamist.

Kui kõik nõunikud on rohkem või vähem konkreetsetele valdkondadele ja ülesannetele spetsialiseerunud, siis Keidu roll on seinast sein – nii kogu meeskonna juhtimine kui üksikküsimuste lahendamine. Tal on kõikidele

küsimustele vastused olemas.

10.25 Valmistame peaministriga ette kohtumist Tallinna linnaapea Jüri Ratasega / Peaministri kabinet

Olulisemateks kohtumisteks valmistub peaminister põhjalikult. Nõunike (antud juhul Remo Holsmeri ja minu) ülesandeks on prognoosida võimalikke teemapüstitusi ning vajadusel korraldada taustainfo hankimine.

Anname ülevaate linnapead huvitavatest teemadest ning arutleme, milliseid küsimusi tõstatab peaminister.

Olgu öeldud, et peaminister Ansipil on kadestamistväärne harjumus nõunike esitatud memosid ja ülevaateid teemade kaupa koondada ja säilitada, et siis vajadusel kogu info hetkega üles leida.

11.30 Teen „oma punktide“ kohta kirjaliku ülevaate peaministri ja teiste

Reformierakonna ministrite tarbeks. Minu kabinetis (see on meil Remoga kahepeale)

Need ülevaated korjab Remo päeva lõpuks kokku ning vormistab ülevaatlikuks memoks. Kokku on igal valitsuse istungil ca 30-40 päevakorrapunkti, seega tuleb memo parasjagu pikk.

12.00 Lõuna Remo ja Reformierakonna Tallinna piirkonna juhi Andrus Umbojaga / Kohvik VS

Kui sõbrad on ühtlasi ka töökaaslased, on tööjutu ajamine lõunalauas peaaegu kohustuslik. Nii ka seekord. Õnneks on nii, et söömine mõjub mõtetegevusele pigem soodsalt kui pärssivalt ja pikk lõunapaus annab piisavalt võimalust ka väikeseks puhkehetkeks.

Kõige kiirem ja soodsam võimalus einestamiseks on muidugi söökla Stenbocki maja keldris. Paarkümmend minutit ja mõnikümmend krooni on kõik, mis maitsvaks kõhutäieks kulub.

13.30 Tagasi kontoris

Püüan jätkata ülevaate kirjutamist, kuid ikka tuleb mõni kõne või meil vahele ja ülevaate tegemine lükkub edasi. Remo on õigustatult pahane ja lükkab nõunike ülevaadete kokkukirjutamise minu ülesandeks. Loogiline kah – teiselt on ülevaated juba laekunud.

Helistajateks on erakonna piirkondade nõunik Lauri Luik, kes tunneb huvi peaministri Kohila ja Rapla külalaste kohta ning erakonna peasekretär Kristen Michal, kes täpsustas erakonna volikogu koosolekuga seonduvat.

14.00 Peaministri kohtumine Tallinna linnaapea Jüri Ratasega / Stenbocki maja sinine saal

Jutuks tulevad täpselt need teemad, millest mõni tund varem rääkisime.

15.30 Koostan ülevaated Valitsuse päevakorrast

16.15 Saadan valmis memo Reformierakonna ministritele ja nõunikele Tunnen kergendust, et jõudsin enne järgmist koosolekut memoga valmis ja pääsen hilisõhtusest kirjutamisest. Juba kolmapäeva hommikul arutavad Reformierakonna ministrid ja nõunikud sellesama memo pinnalt

Vahepeal on e-postiga laekunud kesk-konna-teemaline kiri peaministrile, millele pean ette valmistama vastuse.

Eelnimetatud valdkondade jaotus kehtib ka kirjadele vastamise ja näiteks Riigikogu liikmete arupärimistele vastuste ettevalmistamisel. Kuigi lõpliku sõna ütleb loomulikult peaminister ise, peavad nõunikud suutma peaministri seisukohti piisavalt täpselt ette aimata. Nõuniku roll on justkui ministri aja „paljundamine“ ehk aidata pealikul tegeleda mitme teemaga samaaegselt. Iga uue ülemusega on alguses üsna keeruline ühele lainele saada, kuid aja möödudes muutub ka koostöö täpseks ja sujuvaks.

17.00 Juhatan Haabersti linnaosa halduskogu koosolekut / Haabersti linnaosavalitsus

Kuigi Tallinnas on võimal Keskerakond, oli valimistulemus Haabersti linnaosas soodne teistele erakondadele, mis andis võimaluse möödunud sügisel koostöös kokku leppida. Nii sai võimalikuks ka minu asumine halduskogu etteotsa, kuigi Keskerakond oleks sel kohal meeleldi näinud kedagi enda seast.

Halduskogu töös on poliitikat siiski küllalt vähe ja läbisaamine on hea sõltumata ühe või teise saadiku parteilisest kuuluvusest või maailmavaatest. Peamised aruteluteemad on uued planeeringud – Haabersti on Tallinna üks kiiremini arenevaid linnaosasid.

18.40 Kojusõit

Kui olete näinud USA draamasarja Presidendi meeskond (West Wing), siis on Teil üsna autentne ettekujutus ka Eesti Vabariigi peaministri meeskonna tööst.

See, mil määral Stenbocki maja õhustik filmiga sarnaneb, on kohati suisa hämmastav. Peamised erinevused on vast selles, et Eestis on palju vähem sõjalise operatiivjuhtimise küsimusi ning meie poliitiline süsteem eeldab märksa tihedamaid kontakte parlamendi ja erakonna peakontoriga

Hullem kui vene sõjaväes

Tallinna Linnavolikogu RE fraktsiooni esimees Keit Pentus kirjutab volikogus valitsevast töömeeleolust.

Iseseisvuspäeva eelsel pärastlõunal, siis, kui enamik inimesi pühade-eelse lühendatud tööpäeva juba lõpetanud on, toimub Vana-Viru tänaval üks järjekordne Tallinna linnavolikogu istung. Mida ühel sellisel tavapärasel pealinna volikogu istungil tehakse, kuidas käitatakse ja kes tolles tähtsas kogus üldse istuvad, sellest annab põgusa ülevaate järgnev kirjutis.

Pealinna volikogu saali on 23. veebruaril oodatud linnaelu oluliste küsimuste üle otsustama 63 saadikut. Mõned minutid pärast seda, kui volikogu esimees Vitsut on teatanud istungi algusest, seisab volikogu liikmete pingirea ees üks pikka kasvu mees ja närib närviliselt oma prillisanga. Loendab vaikselt näpuga enda ette märke tehes kahte äärmist pingirida ja kortsutab kulmu. See loendaja on Keskerakonna fraktsiooni esiperson Elmar Sepp.

Kulmukortsutus tuleb sellest, et üks Keskerakonna saadik on saalist puudu. Aga puudumisi selles fraktsioonis lubatud ei ole. Ega hilinemisi. Sest muidu võib korduda see, mis ühel korral juba juhtus – tahtis keskerakondlik linnavalitsus Harju Omavalitsuste Liitu Värner Lootsmannile tuge tegema saata paari lojaalset keskerakondlast, aga häälletus kukkus läbi, sest üks keskerakondlane oli saalist kuskile kadunud ja üks hääl jäi puudu. Pärast seda ei lähe keegi tseentristidest volikogu saalist välja ilma, et annaks nõunikule täpselt teada, kuhu ta läheb, miks läheb ja millal tagasi on.

32liikmelise Keskfraktsiooni tuntumad liikmed on tööpäevadel relva väidetava vööl kandmisega kuulsaks saanud Toomas Vitsuti ja Elmar Sepa kõrval Märt Šults, Margarita Tšernogorova, Jaak Vihmand. Enamikule linnapoliitika

Foto: Lea Tammitik

vastu huvi tundjatele on aga volikogu saalis Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimede ja nägude kokkupanek paras mõistatus. **Abi ei pruugi alati olla ka selles, kui inimese käest küsida, et kellega tegu on – kui küsijat ehmunud kala pilguga vaatama jäädakse, siis ei tähenda see muud kui seda, et vestluspartner ei mõista lihtsalt eesti keelt.** „Aga ärge olge ometi väiklased, inimestele on praegu siin veel kõik nii uus, andke aega kohaneda,” ütleb selle peale Elmar Sepp. Eks ta ole.

23. veebruari volikogu istungil on ka

Reformierakonna fraktsioonis esialgu tühje toole. Endine kaitseminister Jaak Jõerüüt jääb pisut hiljaks, sest käis Gustav Adolphi koolis iseseisvuspäeva puhul kõnet pidamas. Peep Aaviksoo istub istungi algul hoopis linnavalitsuse pingireas ja selgitab midagi intensiivselt noorele linnapeale. Emeriitprofessor Valdek Mikkal tuleb samuti vabariigi aastapäevaga seotud üritustelt.

Volikogu puldis on selleks ajaks aga käinud juba õige mitu volinikku. Alles Rain Veetõusmel, kes sel päeval kuudana volikogu ette läheb, tuleb meelde

Foto: Lea Tammitik

head saabuvat iseseisvuspäeva soovida. Volikogu esimees Vitsut noogutab vaikselt oma kohal.

Volikogu esimene osa möödub opositsioonierakondade poolt linnavalitsusele arupärimisi üle andes. Neid on pisut rohkem ja pisut teistel teemadel, kui linnavalitsus näha sooviks. Nii jäävad sellest korrast vastuseid ootama näiteks arupärimised linnale kuuluvate korterite odavmüügi teemal, teede-ehituses valitseva otsustussuutmatuse teemal ja linnavalitsusepoolse seaduse rikkumise teemal. Linnapea nägu on üsna pilvine.

Pärast politseiprefekti osalemisel toimunud pooleteist tunnist arutelu pealinna turvalisuse küsimuste üle minnakse edasi tavapärase päevakorraga. Veel mõnikümmend minutit hiljem käib keegi Elmar Sepale midagi kõrva sosistamas, mis peale viimane resoluutselt püsti tõuseb ja volikogu tagumisse nurka suundub. Seal seisab süüdlasliku olekuga istungile hilinenud keskfraktsiooni liige, kes saab õhetama löönud näoga Elmar Sepalt korraliku peapesu. „Hullem kui vene

sõjaväes,” ütleb selle peale üks volikogu uudistama tulnud linnakodanik.

Mõni hetk hiljem tõuseb keskfraktsiooni ridadest proua, kellel on tervis ilmselt halb. Ei lähe palju mööda, kui sama proua saadetakse aga oma kohale tagasi. Ainult et näo ette on talle antud ühekordne mask, nii et volikogu saadik meenutab kohekohe patsiendi kallale asuvat kirurgi. „Mis te vaatate, Hiinas on täitsa normaalne nii käia,”

ütleb keegi tseentristidest kui saali kahin läbib. Proua on nimelt tõesti haige ja ilmselt palavikuski, aga Keskfraktsiooni juhtkond ei andnud luba koju minna. Kui arutatakse miljööväärtslike alade ja linnamüüriäärse ala teemaplaneeringu algatamist, on viimases reas üks volinik magusasti magama jäänud. See on keskfraktsiooni kuuluv härra Solovei, kes märtsi algul tähistab oma 86-ndat sünnipäeva. Eelmise istungi eel juhtus temaga õnnetus – vanahärra murdis libedal tänaval luu. Volikogust puudumiseks ei piisanud aga sellestki. Kipsis härra Solovei aidati tublide tseentristide toel kolmandale korrusele, kus ta tublilt

terve istungi ära istus. Sel korral sai uni härra Soloveist aga võitu. „No las vanaanimene tukub natukene, vähemalt on kohal,” ütleb üks volikogu ametnik.

Lisaeelarve aruteluks aetakse aga temagi üles. Keskerakond tahab 150 miljoni krooni eest osta 2000 ruutu Harju tänav aärset maad. Muidu rahulik linnapea kaotab opositsiooni rünnakute peale hetkeks enesevalitsuse: „See on väga kahju, kui teie leiate, et alati peab asi olema rahas. Minu jaoks ei ole Harju tänav puhul asi rahas ja mul on tõesti kahju, kui teie jaoks on.” Küsimus, kas linnapea annab endale ikka aru, et ta ei räägi mitte oma isiklikust rahast vaid maksumaksjate omast, jääb sel korral vastusetta.

Samal istungil otsustati veel anda põhimõtteline nõusolek linnavalitsuse uue hoone ehituse ettevalmistamiseks, tõsteti lasteaia kohatasu, suurendati sundüürnikele mõeldud kolimistoetust, võeti vastu väikeettevõtluse arendamise programm. Kell 22:10 kolksus lõpuks Toomas Vitsuti käes olev haamer ja istung sai selleks korraks läbi. Haige proua võis oma ühekordse kaitsemaski ära visata, härra Solovei pääses magusale ööpuhukusele ja Elmar Sepp luges karmi näoga veelkord kõigile tseentristidele sõnad peale „Et järgmisel korral mingit hilinemist ei oleks!”

Vabariigi aastapäeva alguseni jäi vähem kui kaks tundi

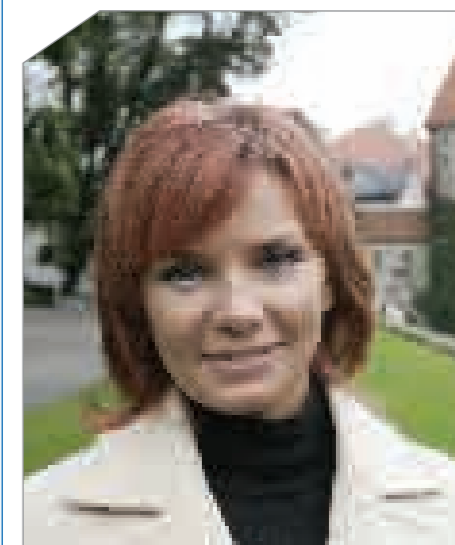

Foto: Silver Meikar

Fraasiga „vait olla ja edasi teenida“ võiks iseloomustada olukorda Valgevenes, kus 19. märtsil toimuvad presidendivalimised. Vaid nädal aega hiljem valib Ukraina rahvas endale uue parlamendi. Need on Ida-Euroopa lähiaja kaks kõige olulisemat poliitilist sündmust.

Erakonna ajakirja ilmumise ajaks on sündmused Valgevenes ja Ukrainas arenenud nii kaugemale, et saate hinnata, kas minu ennustused pidasid paika. Usun, et Ukrainas võivad kokkuvõttes oranži revolutsiooni toetanud parteid ning nad suudavad pärast valimisi ühise laua taha istuda. On kindel, et Valgevene valimistulemused võltsitakse istuva diktatori Aleksandr Lukašenko kasuks ning kardand, et protestid vaigistatakse kiiresti ja vahendeid valimata. Revolutsiooni, seega ka muutusi demokraatlikuma riigi suunas, Valgevenes sellel juhul ei tule.

Julgeksin võrrelda olukorda Valgevenes Brežnevi aegade Eestis. Tänu Venemaa doteeritud majandusele on tööd ja leiba valgevenelastel piisavalt. Samas, suletud ühiskond, teisitimõtlete taga-

kiusamine ja põhivabaduste puudumine hävitavad tulevikku vaatavaid kodanikke ning ehitavad Berliini müüri demokraatlike püüdluste ette. Kes üle müüri kiigata soovivad, tembeldatakse terroristideks. Kes müürist üle hüppab, see sinna jäägugi. Ning kes seda lammutada soovivad, pannakse vangi.

Eelmise aasta lõpus täiendati Valgevene kriminaalkodeksit nn. „riigi diskrediteerimise“ sätetega. Igat Valgevene kodanikku, kes on esitanud välisriigile või –organisatsioonile infot riigi poliitilise või majandusliku olukorra kohta, mis ei ühti võimalolijate seisukohtadega, võib karistada kuni kaheaastase vanglakaristusega.

Kodanikeühiskonna liikmete tegevus on pea täielikud pärsitud, nende aktiviste mõistetakse vangi süüdistatuna terrorismis ja riigi õnnestamises. Teated massilistest arreteerimistest on muutunud iga-päevaseks. Tuleb tuttav ette?!

Seda kummastavam on lugeda Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni liikmete arvamust, et Valgevenes toimub stabiil-

ne areng ning vajalik on dialoogi alustamine Lukašenko meeskonnaga. See on sama, kui 1980ndate aastate lõpus ei oleks Läänemaailm suhelnud vabaduse poole püüdevate Eesti poliitikutega ning ajanud asju vaid Kremli pikkade koridoride hämarates nurkades.

Täna oleme juba ise Läänemaailm. See mõiste sisaldab kindlaid väärtusi ja kultuuri, mille olulisemad märksõnad on inimõigused ja demokraatia. Lukašenko režiim neid väärtusi ei jaga ning teeb kõik selleks, et Valgevene demokraatlikuks ühiskonnaks ei muutuks. Just seetõttu tuleb toetada neid, kes seda teevad ehk siis Valgevene opositsiooni ja kodanikliikumistega.

Siinkohal saan jälle tunda uhkust, et Reformierakond omab otsekontakte demokraatiat toetavate jõududega Valgevenes, Ukrainas, ja Venemaal. Inimõigusi väärtustavad naabrid tagavad rahu ja stabiilse arengu kogu regioonis ning sillutavad tee meie peamiste eesmärkide poole – Eesti rahva kasvamine ning Eesti arenemine üheks Euroopa jõukaimaks riigiks

Järjepidev kaitsepoliitika

Jürgen Ligi, kaitseminister

Viis kuud kaitseministrina pole aeg mille järel kelkida isiklike saavutustega. Et pole olnud läbikukkumisi, seda julgen kinnitada. Kuid kõik plaanid ja tegevused on kaitsepoliitikas väga järjepidevad ja kollektiivsed. Mul oli õnn sattuda toredate, särasilmsete ja pädevate inimestega ministriumisse.

Iga minister kannab siiski mingit oma-pära ning eelistab üht valdkonda teisele. Minu profiil on ilma kahtluseta olla rohkem poliitik ja valitsuse liige kui senised taasiseseisvumisjärgsed kaitseministrid. Teistel pole olnud parlamendikogemust üldse või oli seda minimaalselt, mina olen Riigikogus olnud kolm koosseisu. Tunnen end seadusandja seltsis kodus ning mul on kergem leida oma eesmärkidele poliitilist tuge. **Poliitikas olen universaal – tegelen eri teemadega vastavalt vajadusele, osalen erakonna ideoloogia ja taktika kujundamises ning programmide koostamises.** Nii ei ole ma ka valitsuse istungitel viisaks kuulaja, vaid pidev tülin ideelistele oponentidele.

Koalitsioonilepe on kaitseküsimustes konservatiivne ning julgeolekupoliitika aluseid olen hoolega hoidnud. Võin rõõmustada, et minu ajal ja mitte ilma minu lobita said senisest palju suurema toetuse välismissioonid. Loodan ära kaitsta kaitseelarve 2% SKPst. Oleme võitnud merelahingu valimispalavikus Tõnis Paltsiga ning käivitanud Miinisdama remondi. Usun, et suudame paigast nihutada harjutusväljakute rajamise ning parandada meeste olmet.

Olen tähelepanu alla võtnud sportimisvõimalused kaitseväes. 1. jaanuarist

töötab kokkuleppel kaitseväge ülemaga spordirühm tippudele. Olen toetanud kaitsejõudude spordiklubi rahastamist ning plaanin raha spordirajatistele väeosades.

Kaitseminister Ligi seostub sagedamini debatiga ajateenistuse üle. Lubasin, et algatan selle vaatamata teiste erakondade toetuse puudumisele. Kindlasti on see probleem laiemalt teadvustunud ning mulle on selgeks saanud oponentide positsioonid. Olen endas sama kindel kui ministriks saades, sest täiskutselise kaitseväge loomise raskused on küll täpselt näha, kuid vähemalt sama palju selgemalt on näha ka vastuväidete nõrkus. Olen kogunud avaliku arvamuse kaldumist minu seisukohtadele lähemale, toetust riigikaitseõpetusele koolides ning Kaitseliidu rolli tõstmisele.

Riigikaitse on töö nagu iga teinegi

Ajateenistuse süsteem on kujundanud arusaama, et riigikaitse peab olema vaid üks eneseohverdus, või veel täpsemat – noorte poiste aja, töö- ja eraelu ohverdus ühiskonna jaoks. Selles süsteemis ei tohtivat olla kohta rahal, vaid ainult aul ja kohusel.

Paatos üldisest kohusest jääb aga õnneks, sest ajateenistuse läbib tegelikult vaid kolmandik poistest ehk kuuendik noortest. Ülejäänud rahvas oma panust ei tunneta, on vaid rahul, et teda ei tülitata ja et saab odavalt läbi.

See jätab oma jälje ka kutseliste kaitsevaelaste palkadele, nii et näiteks ajatee-

nijate asemel värvatud madrused Admiral Pitkal teenivad 3500 krooni kuus. Ning Kaitseliidus osalemise eest, isegi operatiivreservi kuuluvate üksustele, ei maksta valmisoleku ega õppuste eest üldse.

Minu silmis on riigikaitse töö nagu iga teinegi, kuni pole just sõda. Et saada mehi enda eest teenima, peab ühiskond andma ka vastu. Nii on praktiline ja õiglane.

Maksmata jättes paneme maksma poisid ise. Ja kogeme, et ajateenistust välditakse ning pingeline on ka elukutseliste värbamine. Kaitseliit ent ei suuda täita talle 2010. aastaks pandud reservi tootmise kohustust.

Tegutseda tuleb mu meelest kõigis suundades. Ajateenijatele tuleb maksta miinimumpalga suurusjärgus tasu. 24 tunni juures ööpäevas ja seitsme päeva juures nädalas pole see eriline raha, kuid eks tegu ole alles väljaõppega ning toit, munder ja peavari tuleb lisaks. Peab tulema ka paranev olme ja vaba aja sisustamine.

Alates reaksioonisust tuleb märgatavalt tõsta elukutseliste palka. Kaitseliidu operatiivreservi kuulujad peavad saama tasu valmisoleku ja ettevalmistuse eest, millega saab panna neile ka kohustusi. See ei lahenda kaugeltki kogu ajateenistuse probleemi. Ent see harjutab ühiskonda arusaamisega, et tasuta asju pole olemas. See motiveerib kaitsevaelasi ning tõstab nende ettevalmistust vastavaks riigi julgeoleku tegelike vajadustega. 2% sisse SKPst mahub see kõik ära

Riigikogu valimisteni vähem kui aasta

4. märtsil 2007. aastal toimuvad taasiseisvunud Eestis arvult viiendad riigikogu valimised. Reformierakonnale on need valimised neljandaks jõuprooviks. Riigikogu valimised on parlamentaarse riigikorraga Eestis kõige olulisem poliitiline sündmus, kõige märkimisväärsem jõuaherkordade selgitamise hetk. Sestap ei tasu imestada, et kõik suuremad erakonnad on tulevas- teks riigikogu valimisteks ammu valmistumas ja isegi möödunudsügisese kohalike valimisi nähti mõneti peaproovina 2007. aasta suursündmusele. Olgu siinkohal ääremärkusena lisatud, et Reformierakonnal õnnestus kohaliku tasandi peaproov suurepäraselt – rekordarv valimisnimekirja ja rekordiline häälesaak.

Valimistel kõrged sihid

Viimased, 2003. aasta riigikogu valimised töid Reformierakonnale senistest parima tulemuse – ligi 88 tuhat häält ja 19 mandaati. On täiesti reformierakondlik, et lähenevatel valimisteks tahetakse saavutada veel paremat tulemust.

Erakonna volikogu on heaks kiitnud eesmärgi saavutada järgmise aasta valimistel 125 tuhat häält, mis peaks tagama 27 kohta parlamendis. Kui veel paar aastat tagasi oli meie eesmärgiks tõusta liidriks parempoolsete poliitjõudude seas, siis nüüd on aeg tõusta kõikidest Eesti erakondades kõrgemale. Kindlasti ei ole see kergesti saavutatav tulemus. Aga madalaid sihte polegi mõtet seada. Üks on igatahes kindel – Reformierakond läheb neid valimisi võitma.

125 tuhat häält ei ole õhust võetud ega liivale kirjutatud. Selle numbri taga on selged kalkulationsid ja vaheeesmärgid kõikide valimisringkondade kaupa. Iga maakondlik organisatsioon peab teadma, millist panust neilt valimistel oodatakse. Valimised ei ole ainuüksi erakonna peakontori, juhatus või fraktsiooni projekt – see nõuab kogu erakonna üleriigilist tööd ja pühendumist.

Arto Aas, RE kampaaniajuht

➤ **Järgmised riigikogu valimised toimivad 4. märtsil 2007. Eelhääletused algavad kaks nädalat varem, st 19. veebruaril.**

➤ **2003. aastal toimunud riigikogu valimistel oli valimisõiguslikke kodanikke 859 714 ja hääletustel osales 500 686 kodaniku (58%). Reformierakond kogus 87 551 häält (17,7%).**

➤ **Kõige edukam oli Reformierakond Tartu linnas (28,2% häälest) ja kõige kehvem tulemus saadi Jõgevamaalt (7,6%).**

➤ **Riigikogu 101 liiget valitakse 12 erinevas valimisringkonnas. Kõige suurem valimisringkond on Harju-ja Raplamaa (valitakse 12 riigikogu liiget), kõige väiksem on Lääne-Virumaa (6). Kandidaatide arv on piiratud.**

➤ **Kehtiva seaduse järgi saab erakonna nimekirjas olla kokku ainult 125 kandidaati.**

➤ **Erakonna kandidaadid selgitatakse sisevalimistel. Sisevalimiste esimene voor toimub tänavu detsembris, teine voor 2007 aasta alguses. Esimeses voorus selgitatakse ringkonnanimikirjad, teises voorus üle-riiklik nimekiri.**

➤ **Programm ja nimekiri kinnitatakse lõplikult erakonna Üldkogul 13. jaanuaril 2007 Tallinnas.**

Ettevalmistused juba käivad

Patt on arvata, et valimised algavad plakatitega tänavatel või suurejoonelis- te parteikongressidega paar kuud enne valimispäeva, mil esitletakse kandidaate ja peamisi valimislubadusi. Võin omast kogemusest kinnitada, et selleks ajaks on enamus tööd juba tehtud ja valimis- tulemusedki suuresti ennustatavad.

Tegelikult on otsustav meie igapäevane töö, erakonna saavutused peaministri, valitsuse, riigikogu fraktsiooni ja kohaliku omavalitsuse tasandil. Selle töö tulemuslikkus loob meie erakonnast ja meie liikmetest kuvandi, millist pole võimalik valimiseelselt paari plakati või teleklipi- ga muuta. „Sisu loeb!” nagu ütleb ka üks meie läinudsuvine kampaania. Populismile ja efektsel reklaamikampaaniale lootma jäämine viib kiire hääbumiseni, nagu ka tänane Res Publica juhtum il- lustreerib.

Sotsioloogid väidavad veendunult, et valimiskampaania mõjutab eelkõige kõhklejaid, suured ja otsustavad toetaja- grupid lokuvad paika valimiste vahelisel perioodil. Seega jääb ainult üle kor- rata kulttõde, et hea valimiskampaania hakkab esimesel päeval peale eelmisi valimisi ja kestab 365 päeva aastas. Enam pole mõtet oodata kõlavat stardipauku, sest rattad on juba mihinal veerema lü- katud.

Lubadused ja nende täideviijad

Kõige lihtsustatumalt võib väita, et valimistel müüakse hääletajatele kolme asja: erakonna mainet, lubadusi ja kan- didaate. Organisatsiooni maine kujuneb äärmiselt keerulises ootuste ja väärtuste süsteemis ning seda on hirmraske täie- likult juhtida või mõõta. Seevastu lu- baduste ja kandidaatidega on olukord mõnevõrra lihtsam.

Juba paar kuud käivad koos riigikogu valimiste programmitöörühmad, kus kõikidel huvilistel on võimalik osaleda.

Nendest töörühmadest peavad sündima meie tulevased kuldmunad – peami- sed valimislubadused ja strateegilised tööplaanid. Valimisprogrammi kinni- tamiseni on veel mitu kuud, ent seda põhjalikum ja professionaalsem sünnib tulemus. Kunagi varem pole nii süste- maatiliselt ja laiapõhjaliselt programmi koostatud. Käsitatud saavad kõik Eesti tulevikuks olulised eluvaldkonnad, olgu siis selleks ettevõtluskeskkond, haridus, tervishoid või teadmistemahukas ma- jandus.

Reformierakonna programmiliste põ- himõtete rakendamine on seni taganud küll Eesti kiire arengu ja peadpööritava majanduskasvu, kuid oleks naiivne loota, et ilma jätkuvate refor- mide ja innovaatiliste lahendusteta senine edumudel vastu peab. Eesti on küll murdnud läbi idast läände, kuid tõeline läbimurre ri- kaste lääneriikide hul- ka on meil alles ees. Kahjuks või õnneks on Reformierakonna kõrval vähe neid jõude, kes suudaks uueks läbimurdeks välja töötada efektiivse ja süstemaatilise logaritmi.

Meie konkurendid märgivad sapiselt, et reformikaid on alati ilmestanud jõu- line ja sirgjooneline stiil oma lubaduste elluviimisel. See ajavat vihale. Aga head ideed nõuavadki häid täideviijaid. Vali- misnimekirjade koostamisel arvestatakse nii sotsioloogilisi arvamusküsitlusi, seni- seid valimistulemusi kui ka kandidaadi panust erakonna arengusse. Kandidaati- de nimistu peab olema võimalikult kirev, et iga sotsiaaldemograafiline sihtrühm leiaks endale sobiva esindusisiku. Et aga valimisnimekirja pikkus on limiteeri- tud (125 nime kogu erakonna peale), siis lasub igal kandidaadil kõrgendatud

vastutus tuua ennastületavalt palju hää- li. Täna on kõikidel erakonna liikmetele veel mitu kuud aega, et ennast tõestada ja oma võimeid näidata. Lõplikult selgi- tatakse valimisnimekirjade koosseis era- konna sisevalimistel, mille esimene voor toimub juba tänavu detsembris.

Vaikus enne tormi...

Tänane poliitiline seis on küllaltki ra- hulik. Ometi on oodata murrangulisi hetki juba lähiajal. Riigikogu esimehe valimised, kevadised eelarveaidlused, hilissuve presidendivalimised, Euro (mitte)tuleku otsus, Res Publica jätkuv lagunemine jne – kõik see annab tege- likult tooni riigikogu valimiskampaaniaks. Ilmselt kõige oluli- sem poliitsündmus sel aastal on siiski presidendivalimised, mille esimesed voo- rud algavad riigiko- gu augusti viimastel päevadel. Hiljemalt oktoobri lõpuks peaks uus (loodetavas- ti) president lõplikult selge olema, nagu ka seekordsed võitjad ja kaotajad.

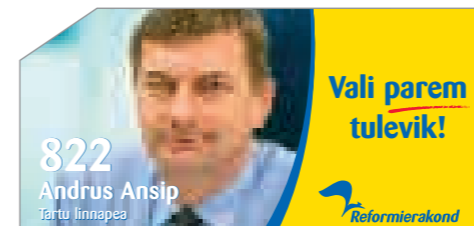
Samal ajal tasub kindlasti olla eriti tähe- lepanelik meie peamise maailmavaatelise konkurendi - Isamaaliidu - vaikselt aga stabiilselt kasvava toetuse osas. M.Laa- ri heroiseerimine meedias, Isamaaliidu esimeste valitsuste aegne nostalgia ja pik- kast opositsioonis olemisest tingitud n-õ puhastumine saavutab ilmselt oma ima- goloogilise laineharja just 2007 aastaks. Kui Res Publicale jäävad need valimised ilmselt viimaseks, siis Isamaaliidule võib ennustada taas jõuliselt pildile tõusmist. Seda muidugi juhul, kui suudetakse värskendada väsinud programm ja juht- figuride read. Loodus ja riigikogu saal tühja kohta ei salli – Res Publicast tekki- nud tühimiku loodavad meie ja Isamaa kõrval täita veel teisedki erakonnad.

Ka vasakleeris töötab tulla kõvem la- hing. Keskerakond ja Savisaar ei näita veel väsimuse märke, samas kui sarnaselt Isamaaliiduga ootab oma uut tähetundi SDE, kes on teadlikult hoidunud valit-

susvastutusest ning otsib närviliselt uut identiteeti. Rüütli aupaistele klammer- dud Rahvaliid pole samuti oma tradit- sioonilisi teotuspunkte maapiirkonda- des tänaseks kaotanud.

Valimiste aeg on kindlasti emotsionaalne ja kohati närviline. Kindlasti ei leia kõik meie ideed ühiskonnas mõistmist ja toe- tust. Aga ei peagi. Alati leidub vastaseid. Meile on oluline koondada enda taha need parempoolset mõtlevad inimesed, kes tahavad ise otsustada oma elu üle, kes mõtlevad tulevikule ja lastele. Kõi- kidele meeldida ei saa, aga veerandile valijaskonnast kindlasti! Pingutagem siis need alles jäänud 11 kuud ja olgu meile lohutuseks teadmine, et 2008 aasta on kaheksa väsitava aasta järel esimene vali- mistevaba hetk ➤

Kiri Manchesterist

Reformierakondlane Kristo Oidermaa (19) on ettevõtlik noor, kes tänu suurele tahtmisele ja isiklikule initsiatiivile leidis võimaluse Manchesteri Ülikooli õppima minna. Oma õpingutest ta meile kirjutabki.

Välismaal õppimine on väärt kogemus

Väga paljud Eesti noored on leidnud võimalusi välisülikoolides õppimiseks ning nii siirdusin ka mina Inglismaale Manchesteri Ülikooli majandust ja politoloogiat tudeerima. Tutvustamiseks välisülikoolis valitsevad tingimusi ja perspektiive, üritan järgnevas loos anda põgusa ülevaate oma õpingutest ning võrrelda siinset kõrgharidust Eesti omaga.

Idee omandada kõrgharidus välismaal, tekkis pärast seda, kui olin saanud British Council'i kaudu võimaluse 2002. aasta suvel õppida St. Leonards'i koolis Šotimaal. Pärast Tallinna 21. Kooli kuldmedaliga lõpetamist õppisin aasta TTÜ-s ning siis avanes võimalus minna tudeerima Manchesteri. Kandidimisprotsess oli mul täpselt samasugune nagu kõigil inglased, kus peale hinnete tuli avaldusele lisada ka soovituskiri ja essee. Üldjuhul Eestist ja meie haridusest väga palju ei teata ja nii tuleb rohkem vaeva näha ning otse kontakteeruda vastuvõtuga tegelevate inimestega, et neil kujuneks ikka õige pilt kandideerija oskustest ja omadustest.

Manchesteri Ülikool on hetkel Inglismaa suurim ülikool ning tekkis Victoria ülikooli ja UMIST'i liitumisel paar aastat tagasi. Uus kool on väga kiiresti arenev ja tulevikus loodetakse kanda kinnitada maailma top 20 ülikooli seas.

Viimast tõestab ka fakt, et minu koduteaduskonna – majandusteaduskonnaga – liitus hiljuti Joseph Stiglitz, kes on 2001 a. Nobeli preemia võitja. Ülikooli juurde oma uurimisinstituudi saanud professori avatud loengul õnnestus ka endal käia.

Õppekorralduse suurimaks erinevuseks on suur iseseisva töö maht. Kui Eesti kõrghariduse suurimaks puuduseks pean korralike õppematerjalide keerulist kättesaadavust, siis siin neist puudust ei ole ning raamatuid võib leida lõpmatukseni. See suurendab ka töö hulka, mis on õpingutesse vaja paigutada. Suur osa eksamitest on essee vormis ning nende ette valmistamiseks ning edukaks sooritamiseks on vaja töötada läbi palju allikaid ja ei piisa ainult õppejõu loengukonspektidest.

Teine suurim erinevus on valikuvabadus. Nimelt saan õppida just neid aineid, mida soovin ja valida kursusi, mis mind huvitavad oma eriala piires. Peale esimest üldist aastat, kus aineid tuleb valida matemaatika ja sotsioloogia valdkonnast kuni IT ja politoloogiani, tuleb teisel aastal valida endale eriala, millele keskenduda. Samas leidub ka oma eriala piires väga suur hulk erinevaid kursusi. Näiteks on mul kolmandal aastal võimalik valik teha 30 erineva politoloogia aine hulgas.

Väga suurt rõhku pannakse ka üliõpilase

se heaolule. Nii on näiteks igale esimese aasta tudengile majutus garanteeritud. Väga palju on igasuguseid nõustajaid ja abilisi, kelle poole on võimalik alati oma murega pöörduda. Ülikooli Karjäärikeskus, mis aitab lõpetanutel tulevikus tööd leida, on kõrgelt hinnatud tööandjate seas ning pidevalt toimub üritusi, kus ennast tutvustama tulevad sellised ettevõtted nagu UBS, Deutsche Bank, Bank of England ning suurimad auditeerimisettevõtted.

Peale õpingute on Manchesteris ka väga aktiivne üliõpilaselu. Üliõpilasühendus korraldab igal nädalal üritusi, samuti on ülikooli juures üle 100 erineva klubi ja ühingu, mille tegevusega võib liituda ja mis pidevalt ennast tutvustavad päevi korraldavad. Kuna linnas asub ikkagi kolm suurt ülikooli, siis leidub ka kohti vaba aja veetmiseks igale maitsele.

Kokkuvõtvalt, olen oma õpingute ja valikuga Manchesteri minna väga rahul. Olen kindel, et Eestis ei oleks ma leidnud selliseid tingimusi ja võimalusi. **Leian, et välismaal õppimine on väärt kogemus ning igast sellisest võimalusest tuleks kinni haarata ja minna kas või vahetusüliõpilaseks. Kindlasti ei tuleks ennast kõigutada lasta kartusest õpingute liigkõrge taseme või finantsraskuste ees.** Siiani on vähemalt kõik minu tuttavad välisülikoolides edukalt hakkama saanud ning finantsprobleemidega toimetulekuks on mitmeid fonde, mis toetavad välisüliõpilasi ning abi saab alati ka ülikoolist. Minugi õpingud muudab lihtsamaks Kodanikuhariduse Sihtasutuselt ja Rahvuskultuurifondilt saadud stipendiumid

The University of Manchester
kodulehekülj www.manchester.ac.uk

KILPLALA OOTAB!

Järvamaa arendusjuht Heli Suvi käis kilplaste teemapargis Kilplala, et oma silmaga näha, kuidas kilplased elavad. Tarkuseterana võttis ta sealt kaasa mõtte, et kui sul on hea idee ning palju tahtmist, on kõik võimalik. Tegudele!

Kui elukene kipub igavaks, otsi üles vahva Kilplala – kuulsa Müüsleri iidse pargi sees seal elavadki kilplased!

Need sõnad on pärit T. Kristali laulust „Kilplala ootab“ ning annavad vihje selle asukohast – Müüsleri külas Järvamaal. Kilplala on omanäoline teemapark, milles enamus objekte ja atraktsioone on seotud kilplaste muistenditega. Praegu on valmis kilplaste nõukoda, spordiplats, ronimisredel, näoavadega pildistend, kus saab ennast kilplaseks pildistada, „pika vorsti küpsutamise plats“, 11 kilplaste puuskulptuuri ja palju muud.

Kilplala perenaine Helena Siiroja: „Kilplala algus on aastast 2003, kui läbi Kohaliku Omaalgatuse Programmi toetust saadi. See oli nn stardikapital alustamiseks. Mõte rajada just kilplastega seotud mänguväljak tuli juhuslikult ning algselt oli väljak rohkem oma küla jaoks mõeldud. Läbi aastate on Kilplala kasvanud ning täna tuntakse meie vastu huvi nii lähedalt kui kaugel.“

Kilplala algus oli raske – tegemist oli tühja kohaga, millele vaid lennukad ideed üles ehitatud. Keeruline oli ka Müüsleri küla elanike kaasamine. Tolleaegne külavanem reformierakondlane Karl Siiroja meenutab: „Külarahvas on teinud palju, kuid nende kaasamisega oli raskusi. Algselt parki korrastades läksid mahavõetud puud seltsimaja kütteks, see aga töökäsi kohale ei meelitanud. Siis jagasime pargi osadeks ning iga soovija sai endale oma tükikese, mida puhastada – mahavõetud puud saadi

aga tasuks endale. Töö sai kiirelt tehtud ning kõik olid rahul.“ „Eelmisel suvel aga oli kaasalööjaid pargi korrastamisel üsna mitmeid,“ lisab Helena.

Raha Kilplaste teemapargi rajamiseks on saadud mitmest erinevast allikast: Kohaliku Omaalgatuse Programmist, Kultuuriministeeriumilt, Eesti Kultuurkapitalilt, Hasartmängumaksu Nõukogult, Balti-Ameerika Partnerlusprogrammist, Keskkonna Investeeringute Keskusest. Suurimad toetused tänaseks ligemale 600 000 krooni tuli meede 4.6.2.-st Piirkondade Konkurentsivõime Tugevdamise Programmist ja ligemale 400 000 krooni 4.6.2. väikeprojektidest (viimane projekt on alles teostamisel).

Reformierakonna Kareda piirkonna juht ja vallavanem Ülo Ansberg tunnistas, et vald on alati valmis aitama ja toetama, kui on mõtteid, mis kannavad ja millest asja saab. „Täna on Kilplala, kunagine üks turismiobjekt, kasvanud valla turismi arengu kandjaks. Üleaadseid, kellega koostööd tehakse on paarikümne ringis ning seda üle Järvamaa. Kilplala on koht Kareda valla idaosas, kus minu nägemuses toimub tulevikus kohaliku turismi arendamine üldse.“

Samas Kareda valla lääneosas asuvas kunagises Esna vanas vallamajas näeksin ajalookeskust, mis annaks ülevaate meie valla, kiriku, aga miks mitte ka Eestimaa kohaliku omavalitsuse kujunemise ajaloo kohta. Nende vahel, valla keskel Peetris, on omavalitsuse teenuskeskus. Kui need asjad korralikult koos tööle panna, oleks kindlasti edukat valla arengut loota.“

2006. aasta suvehooaeg töötab kujunevat tegusaks ehitustööde teostamiseks ajaks. Valmima peaksid tantsuplats ja mõned atraktsioonid ning korrastatud varemed. Helena Siiroja loodab kogu hingest, et ka välikäimla projekt saab lõpetatud. Ehitis tuli nii uhke, et pool rahast jäi puudu. **Tegutsemine käib ikka nii, et mitu projekti korraga käsil ning uute projektide mõtted juba peas valmis.**

„Ega kõik mõtted päris minu olegi. Väga palju häid ideid tuleb külustajatel, aga ka ettevõtjatel. Alles hiljuti tuldi mulle pakkuma üht atraktsiooni – mõtetut silda.“ ütleb Helena. See aga on iga eestvedaja unistus, et koostööpartnerid leiavad üles sinu, mitte vastupidi.

Vallavanem Ülo Ansbergile meeldiks kui Kilplala saavutaks oma iseseisvuse ning miks mitte ei võiks toetuda temale kogu maakonna turism. Väljakutse mis-sugune!

Ka Karl Siiroja tunnistas, et Kilplala on kodust välja kasvanud ning valmis üksi edasi minema. Tore oleks kui keegi ka kodukülal tema arenguga kaasa suudaks minna ja midagi omalt poolt lisaks pakkuda – toitlustamist, majutust, kilplaste ja paikkonnaga seotud käsitöötöid jne. Ettevalmistused tegevuse kohaliku ettevõtjate arendamiseks igatahes juba käivad. „Müüsleri park on eelkõige külarahva suvine kooskäimiskoht, kuid mida tutvustatakse nii siseturismis kui ka väljapoolt tulijatele.“

Igatahes on Kilplala valmis külalisi vastu võtma ise samal ajal kasvades ja arenedes. Ning kõike seda läbi koostöö – ikka küla, vald ja kogukond käsikäs

NB!

Kellel huvi tekkis, võib lisainfo vaatamiseks külastada internetilehte www.kilplased.ee või siis ise Järvamaale Kareda valda Müüsleri külasse kohale minna.

Ilunipid, väiksed trikid

Moonika Oras, Triinu Rajasalu

Uurisime, millised on Tartu linnapea Laine Jänese, Riigikogu liikme Ülle Rajasalu ja peaministri büroo juhataja Keit Pentuse sära ja suurepärase vormi saladused.

Ülle ei karda proovida ka mehisemaid spordialasid.

Ülle Rajasalu – sihikindlalt eesmärkide poole

Riigikogu liige ja kauaaegne Piritlinnaosa vanem Ülle Rajasalu leiab kiire elutempo juures alati liikumiseks ja sporditegemiseks aega. Üllel on spordipisik sees juba lapsepõlvest, mil ta tegeles tõsiselt kergetõustikuga, saavutades oma ea koha päris häid tulemusi. Täna seni harrastab ta vastavalt aastaajale aga ujumist, suusatamist ja jalgrattasõitu. Ülle peab oluliseks õhtuseid jalutuskäike enne magamaminekut. „Kuid mõnikord tunned end niivõrd väsinuna, et mitte kuidagi ei viitsi õue minna, eriti veel halva ilmaga. Selle laiskuse vastu

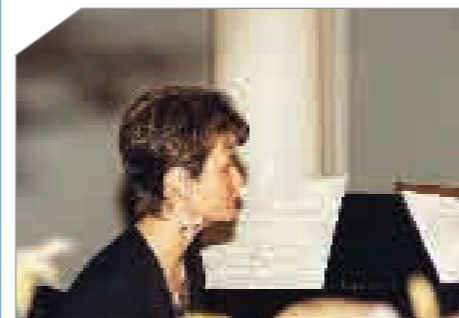
on hea rohi – võta koer,“ soovib Ülle, kuna koer juba oma harjumustest ei loobu ja sa oled sunnitu igapäevase jalutuskäigu ära tegema.

Viimasel kahel aastal on Ülle leidnud endale uue lemmikala, nimelt tegeleb ta *shapinguga*. Lihtsalt lahtiseletatuna tähendab *shaping* võimlemist eesmärgiga kaotada liigsed rasvad ja tugevdada lihaseid. „Muidugi kuulub sinna juurde ka tasakaalustatud ja tervislik toitumine, kuid kui ikka magusaisu peale tuleb, siis lihtsalt mugin isu täis,“ lisab Ülle lõbusalt, kuid rõhutab siiski, et hiljem tuleb

seda rohkem trenni teha.

Kiire elutempo ja vastutusrikka ametiga kaasnevat stressi peletab Ülle positiivse mõtlemisega ning leiab alati mahti lastega tegelemiseks. „Nad on nii vahetud ja rõõmsad ning see on nakkav,“ ütleb ka ise alati positiivse olekuga riigikogulane. Eriti rõõmus on Ülle aga siis, kui õnnestub tööalaselt midagi korda saata või kui keegi tunnustab hea sõnaga. Samamoodi võib tema sõnul rõõmu tunda lihtsalt ka õitsvatel lilledel aias või õnelikest inimestest.

Alati naeratav Laine Jänäs

Alusta liikumisega juba täna!

- Tee endale kohustuseks, iga päev viis korda nädalas liigutad ennast aktiivselt 30 minutit – alustamiseks on sobivaim kõndimine, ujumine või aiatöö.
- Leia päeva jooksul erinevaid võimalusi liikumiseks: kasuta treppe lifti/eskalaatori asemel, vii oma töökirjad ise postkasti, igal võimalusel mine lõunale sinna kuhu saad jalutada, poodi minnes pargi auto poe uksest võimalikult kaugele.
- Peida ära teleka pult.
- Igal võimalusel seisa telefoniga rääkides püsti – boonuseks saad väiksemad telefoniarved.
- Võta koristamist kui mõnusat treeningut – 30 minutit tolmujajaga tööd põletab 100 kalorit.
- Et leida motivatsiooni sportimisega alustamiseks, tuleta meelde, millise spordialaga meeldis sulle tegeleda kooli ajal – enese uuesti proovile panemine on tihtilugu hea algus edasisteks sportlikeks sammudeks.
- Treeni oma kõhulihaseid arvuti taga! Istu võimalikult sirge seljaga, „tõmba naba vastu selga, ehk tõmba kõht sisse ja proovi püsida sellises asendis nii kaua kui võimalik. Tee harjutust 3 seeriat, iga seeria 15-20 korda.

Tartu linnapea Laine Jänäs lausa kiirgab positiivset energiat. Alati naeratav linnapea soovib naeratamist ka teistele. „See peegeldab teile mitmekordselt tagasi,“ lubab Laine.

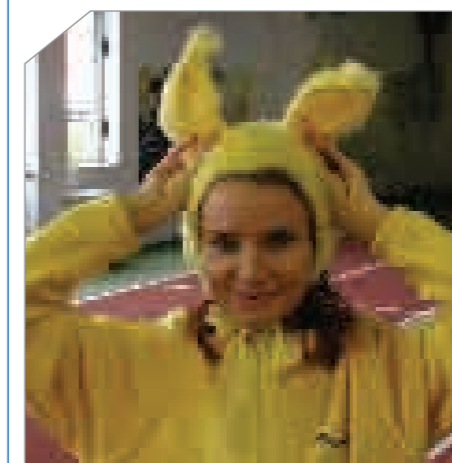
Kuna linnapea tööpäevad on pikad ning tihti tuleb töökohustusi täita ka nädalavahetustel, on Laine leidnud viisi, kuidas tervislikud eluviisid tööga sobitada. Nimelt liigub ta ohtralt mööda treppe ja liigub erinevate asutuste vahel jalgsi. Jõudu ammutab Laine tihti ka muusikast, külastades häid kontserte.

Laine Jänese hommik algab suure tassi koorekohviga. „Hommiku juurde kuu-

lub kindlasti ka puder – kaerahelbe, peentangu või tatra,“ lisab Laine. Rasvaseid toite püüab ta üldiselt vältida, kuid tunnustab, et endale magusat keelata on praktiliselt võimatu.

Laine on tuntud oma sihikindluse poolest. Ta tunnustabki, et see iseloomujoon on päritud kodust ja lapsepõlvest. „Ettevõtetud asjad lihtsalt tuleb ära teha! Kas see meeldib või mitte. Kes ütles, et elu peab kerge olema,“ nendib Laine.

Keit Pentus stressi ei tunne

„Kallistage vähemalt igal hommikul enne tööle minemist ja igal õhtul enne magama jäämist endale kõige kallimat inimest – säravad silmad ja rõõmus meel on tagatud. Ja muid nippe pole vajagi“

Peaministri büroo juhatajat ja Tallinna linnavolikogu fraktsiooni juhti Keit Pentust naljalt morni või väsinud meega ei kohta. Keit ise ütleb, et mõistet „stress“ ta ei tunnegi. Ta lisab, et halba tuju saab mõnikord maandada hommikuni tantsides või kõvasti sporti tehes.

Igapäevaselt hoiab Keit end vormis hoogsa kõnniga. „Käin hästi palju jala, nii et igasse päeva mahub vähemalt tunni jagu kiiret kõndi,“ ütleb ta. Kui lund ei ole ja ilm juba suvisem, sõidab Keit paar korda nädalas jalgratta või

Söö mõistusega!

- Alusta päeva klaasi veega, millele järgneb üks vabalt valitud puuvili. Alles siis söö oma tavapärane hommikusöök. Hea seedimine on garanteeritud!
- Ära näljuta ennast! Toidukordade vahele jätmise sunnib keha rasvu ja muid toitaineid varuks hoidma.
- Söö iga päev kolm korda.
- Võta kasutusele tavapärasest väiksem taldrik. Kuigi toiduportsjon jääb samaks, on tunne, et söid rohkem ja lisaportsjon jääb võtmata.
- Oma söömiskiiruse vähendamiseks ja ülesöömise vältimiseks proovi süüa teise käega, kui tavaliselt. Vahelduseks ürita toitu süüa ka toidupulkadega.
- Näksimise isu vähendab klaas vett või tass taimeteed.
- Pane kõik kaloripommid – juust, vorst, majonees – külmkapis tahapoole ja kõik tervislik – porgand, kurk, tomat, jogurt – külmkapi riulitel ettepoole. Näksimiseks külmkappi avades jääb terve mõistus enamasti võitjaks.

rulluiskudega. „Üldiselt meeldib mulle saalis higistamisest rohkem värskes õhus liikuda. Seda teen niipalju kui võimalik,“ lisab ta.

Keidu meelest on füüsilise vormiga sama oluline end vaimselt vormis hoida. Nii liigitabki ta hea vormi säilitamise nippide hulka lisaks spordile ka lugemise.

Erinevalt Laine Jänesest ei ole Keit hommikuinimene. Ta ütleb, et ei ole siiani suutnud hommikust pudru või maisihelveste söömist ära õppida. Keit tõuseb umbes poole kaheksa paiku, kuid tõdeb, et tema organism tukub rahulikult kella kümne-üheteistkümneni. „Pärast ärkamist joon tavaliselt klaasi mahla ja suure kruusi piimaga kohvi, esimeseks söögiks on enamasti just üheteistkümnene paiku apelsin, nektariin või mandariin,“ kirjeldab Keit oma hommikust rutiini

Ülle Rajasalu metsajooksul.

Lendab kui lind

Silver Meikariga käis lendamas Annika Arras

Ehk mäletad Euroopa Parlamendi valimistest Silver Meikari teleklippi? Kui ei mäleta, siis tea, et selles telereklaamis Silver lendas. Täpsemalt öeldes langes 4000m kõrguselt 200 km/h maa poole. Tookord, reklaami tehes, hüppas ta elus esimest korda langevarjuga. Siis küll kogenud langevarjuri kõhu all tandemreisijana, aga täna oskab ta juba ise lennata.

Seda lugu kirjutada on lihtne, sest ka mina oskan lennata.

Silver: „Esimesel üksikhüppel on adrenaliin nii kõrge ja samal ajal soov nii suur, et hirm läheb meelest ära. Märksa rohkem kartsin teisel ja kolmandal hüppel, kui juba teadsin, mis üksi 1500 meetri kõrgusel juhtuma hakkab ning kartsin, kas teen kõik protseduurid õigesti. Tõeliselt saab hüppeid nautima

hakata siis, kui kohustuslikud toimingud on pähe kulunud ning usk hüppe õnnestumisele hinge pugunud.”

Langevarjuri algkursusel õpetatakse selgeks kõik alates varustuse ülesehitusest kuni varjuga turvaliselt maandumiseni. Õpilased hüppavad esimesed hüpped 1500m kõrguselt ja nende varju avab instruktor samal hetkel kui õpilane lennukist välja hüppab.

„Eelmisel suvel tegin 19 hüpet ning viimase hüppega jõudsin 4000 meetri peale. Seega võin öelda, et lasteaid on läbi ja kevadel saan astuda põhikooli. Ning nüüd alles läheb põnevaks! Arvatavasti ei möödu päevagi, kui ma ei mõtleks päikeselisele päevale aprillis, kui 2006. aasta hüppehooaeg algab, kuidas ma esimest korda varustuse selga panen, lennukisse astun, lennuk õhku tõuseb, nelja kilomeetri kõrgusel uks avatakse, uksele astun ja välja hüppan... Üheaegselt on segunenud hirm, ootusärevus ja soov, et see päev juba käes oleks.”

Kui õpilane on saavutanud enesekindluse ning ta teab, mida ta õhus teeb, lubatakse tal ise oma vari avada. Sealt edasi saab nautida jupp haaval vabalangemist – 5sek, 10sek, 15sek ning kui kohustuslikud harjutused on läbitud, võib proovida 4000m kõrguselt u 60sek kestvat vabalangemist.

„Miks ma hüppan? Lihtsam on vastata küsimusele, et millest jäävad ilma need, kes ei hüppa. Need ei saa teada,

- mis tunne on, kui lennuki uks avatakse 4000 meetri kõrgusel;
- kui teistsugune ja ilus on maailm sellel kõrgusel vaadates;
- milline on adrenaliin lennukist välja hüppates;
- mis tunne on lennata 180km tunnis ning käelabasid pöörates maailm enda all keerlema panna;
- milline rõõm on 1000 meetri kõrguselt avada vari ja rahulikult maapoole kõikuda;
- kui hea seltskond Sind maandumisplatsil ootab.”

Langevarjuga hüppamisest jäävad paljud sõltuvusse. Hüppad korra, kaks ja tahad veel ja veel. Ainuke pääsetee on vabalangemine. See piiritu ilu ja vabaduse tunne, mis Sind lennates valdab, viib minema kõik mäised mured. See on ohu piiril kõndimine, see hirmutab, aga mõnusalt hirmutab. Ja ära arva, et tegemist on elupõlguritega. Vastupidi, sest igale hüppele peab järgnema veel üks. Turvalisus on primaarseim.

Eesti Langevarjklubi alustab uute kursustega aprillis, lisainfo www.skydive.ee

Mõtestatud sammud välispoliitikas

Urmas Paet, välisminister

Vaadates tagasi ja hinnates viimase poolaasta tegemisi välisministri ametis, siis Eestile on olnud tähtis Euroopa Liidu finantsperspektiivi osas kokkuleppele jõudmine detsembris kõigi 25 EL liikmesriigi vahel. See võimaldab lähematel aastatel saada olulist rahalist tuge väga erinevatele Eesti elukeskkonda parandavatele ettevõtmistele.

Oluline on otsus kandideerida ÜRO Julgeolekunõukogu liikmeks. Seda küll alles 2020. aastal, kuid sellele peab eelnenema süstemaatiline tegevus ÜRO allorganisatsioonides Eestile juhtkohtade saamisel. Nimetan ka otsuseid avada sel aastal Eesti saatkonnad peatses Euroopa Liidu liikmesmaas Bulgaarias, kust on võimalik paremini suhelda ka Lääne-Balkani riikidega ning Gruusias, mis on meie oluline arengukoostöö- ja Euroopa Liidu naabuspoliitika partner.

Oluliseks tuleb pidada visiite ja kohtumisi, millest võib esile tuua kohtumised USA riigisekretäri ja teiste USA juhtivpoliitikutega Washingtonis, Saksa uue välisministri, Briti kaitseministri, Itaalia, Soome, Rootsi ja Kolumbia välisministri. Samuti Vene välisministri detsembris Ljubljanas.

Pea tähtsaks, et arengukoostöö- ja humanitaarabi andmise võimalused on sel aastal võrreldes eelmisega suurenenud ning ka tsiviilmissioonide rahastamine on selgelt oma koha eelarves leidnud.

Koalitsioonileppe välispoliitika osa, mis peab oluliseks välisministri süsteemset arengut, on tähtsusele tõusnud. Nii on Riigikogule üle antud uus välisministri seadus ja välissuhtlemise seadus, mis loodetavasti

õige pea vastu võetakse. Samuti on valitsus heaks kiitnud välisministri arengukava järgnevatel aastatel.

Soovin ka, et välisministri ja välissuhtlemise seadus saaksid vastu võetud ning saatkonnad Sofias ja Tbilisis avatud. Eesmärk on arengukoostöö tõhustamine Ukraina, Gruusia ja Moldovaga ning konkreetse kava valmimine tsiviilkomponendi lisamiseks meie sõjaväelisele missioonile Afganistanis.

Oskus panustada julgeolekusse ja heaolu

Olen kohtumistel gümnaasiumiõpilastega küsinud, mida nad peavad Eesti välispoliitika peamiseks eesmärgiks? Tihti olen saanud vastuseks - häid suhteid teiste riikidega või soodsate lepingute sõlmimist. Veel paar aastat tagasi peeti Eesti välispoliitika suurteks eesmärkideks liitumist Euroopa Liidu ja NATOga. Täna on liitumised toimunud. Kuhu siis nüüd edasi, kui justkui väga olulised eesmärgid on saavutatud?

Head suhted teiste riikidega, soodsad lepingud kui EL ja NATO liikmelisus on siiski pigem vahendid kui eesmärgid. Eesti välispoliitika peaesmärgid on siinse rahva ja riigi julgeoleku ning heaolu pidev suurendamine. Paraku ei saabu kunagi aega, mil saaks öelda, et Eesti julgeolek ja siinsete inimeste heaolu on

100% tagatud. Samas tuleb iga päev selle poole püüelda.

Senistest saavutustest tuleb edasi liikuda ning kaituda EL ühtse välis- ja julgeolekupoliitika ning ühise majandusruumi kujundamisel nii, et Eesti julgeolek ja heaolu võidaksid. Eelseisvast rääkides pean oluliseks, et Riigikogu siiski ratifitseeriks Euroopa põhiseaduse lepingu.

Tänu EL ühisele välis- ja julgeolekupoliitikale oleme juba täna saavutanud tulemusi, mida oleks üksi olnud palju keerulisem või kohati ehk võimatu saavutada. On see siis näiteks topeltollide kadumine suhetes Venemaaga, EL-Venemaa isikute tagasivõtulepingute põhimõtteline heakskiitmine või konsulaarabi osutamine teiste EL riikide poolt Eesti kodanikele riikides, kus

Eestil esindust ei ole. Piltlikult öeldes kandub ligi 500 miljoni elanikuga EL jõud üle ka Eestile ning avardab ulatuslikult meie võimalusi. Seega on meie tulevikku vaadates

oluline, et ELis suudetaks ikka kokku leppida ning tihendada riikide koostööd neis valdkondades, kus see annab parima tulemuse.

Meil siin Eestis – poliitikutel ja ametnikel ennekõike – tuleb aga järjest enam silmad avada nende murede suhtes, mis on olulised meie partneritele nii ELis kui NATO. Kui me soovime, et meile oluliste küsimuste suhtes huvi ilmutataks ning vajalikul hetkel meid toetataks, siis on oluline, et me teeksimme sama ka oma partnerite suhtes.

Meie huvides on tugev Euroopa Liit – organisatsioon, mis suudab praegu 25 ja peatselt 27 osapoole vahel kokku leppida ja kokkuleppeid ka täita.

Silveriga koos tegi oma esimese langevarjuhüppe tema kaksikvend Oliver.

Vanu pildialbumeid sirvides

Arto Aas leidis pildialbumeid sirvides nii mõndagi huvitavat ja humoorikat.

Reformierakonna suvepäevad on olnud aastaid ühed kõige meeldejäävamad sündmused erakonnas. Esimesed suvepäevad reformipäevad toimusid juba 1996. aastal Jüülimäel, Pärnumaal. Järgnevad suvepäevad Saaremaal ja Käärikul peeti juba suurejoonelisemalt. Sellest ajast peale on suvepäevi ilmestanud spordivõistlused, kus tavaliikmete kõrval löövad hingestatult kaasa ka erakonna kõige tuntumad poliitikud. Reformierakonnas on alati heast naljast ja sporditegemisest lugu peetud, nagu ka juuresolevatelt piltidelt selgesti näha on.

Oravasport ei pea alati hirmtõsine olema. Tartlane Neinar Seli võidutseb erakonna toonase esimehe Siim Kallase ees.

Reformierakonna peakontori ühed esimesed töötajad. Esireas peasekretärid Eero Tohver ja Heiki Kranich. Tagareas paremalt teisena poseerib erakonna volikogu esimees Rain Rosimannus.

Vanad võitluskaaslased Siim Kallas ja Jürgen Ligi pole armastust spordi vastu kaotanud ka täna, 8 aastat peale selle foto tegemist Käärikul.

Vanad konkurendid suusaradadelt - Meelis Atonen ja Jürgen Ligi - on rahva valvsa pilgu all mõõtu võtnud hoopis vesisemal võistluslal.

Kas tunnete ära? Erakonna tänane peasekretär Kristen Michal paremal ja peaministri büroo juhataja Keit Pentus keskel koos Rein Voogi ja teiste meeskonnakaaslastega võrguplatsil valmistumas.

Meestele ei jää sugugi alla ka reformikate vaprad naispoliitikud Signe Kivi ja Maret Maripuu.

Sihikindel töö viib tulemuseni – Uno Õunapuu

Ka ilma rikka Ameerika vanaonu päranduseta võib praktiliselt nullist alustades luua eduka ettevõtte ja olla ühiskondlikult aktiivne. Selleks on vaja pealehakkamist ja suurt tahet tööd teha. Just sedasi on läinud Uno Õunapuu Vihula vallast Lääne-Virumaal, kes otsustas hakata iseenda tööandjaks ja pani püsti eduka ettevõtte ning keda Reformierakond autasustas eelmisel aastal kuldoravaga kui parimat piirkonna juhti.

Unol käis külas Heiki Ilisson

Lapsepõlvest oma firmani

Uno lapsepõlv ei olnud kergemate killast, sest üsna varakult, kui Uno oli alles 12-aastane, katkes tema isa elutee. Perekonna ülalpidamine ja nelja lapse kasvatamine jäi kolhoosi sigalafarmis töötava ema õlule.

Esimene suur otsus tuli vastu võtta põhikooli lõppedes. Tee hargnes kaheks – kas õppida selgeks meremeheamet, mis töötas huvitavat elu ja kaugete paikade nägemist või hakata õppima puutööd, milles oli paelunud poissi juba varakult ning muutunud käsitöötunni õppeainetest vaieldamatuks lemmikuks. Valik sai tehtud õige, on Uno täna veendunud, mõeldes hetkele, mil ta tegi otsuse astuda Tallinna 12. Kutsekeskkooli mööblitiseri ametit õppima.

Alates kooli lõpetamisest 1974. aastal, asuski mees õpitud erialal ka oma esimesele töökohale mööblivabriku „Stan-

dard” Rakvere tsehhis, mis tõi ta pealinast tagasi Lääne-Virumaale. Õunapuu töötas tiserina erinevates asutustes pea 20 aastat, kuid 1993. aastal, kui Lahe- maa rahvuspargi puidutsehhi uute omanike kätte läks, otsustas Uno rajada ise oma firma.

„Tundsin, et ei taha enam töötada teistele”, räägib Uno. „Miks peaks keegi teine minu tehtud tööga raha teenima, kuigi ma võiksin olla iseenda tööandja? Loomulikult tõukas tagant ka see väljakutse, mida iseenda peremeheks olemine kaasa toob”. Ja olgugi, et oma ettevõtte rajamine ja sellega kaasnev hirmutas veidi, uskus Õunapuu kindlalt, et hea tahtmise ning visa tööga saab ta hakkama kõigest hoolimata.

Saigi. Koos mõnede seadmete hankimisega, millega ta sai kodus tööd teha, tulid ka esimesed tellimused. Ümberkaudsed inimesed ja asutused teadsid kuldsete kätega töömeest ning ilma kõhkluseta tellisid vajalikud puutööd „Uno & Puu”-st. Vaiksel firmarenedes, ehitas Õunapuu endale maja kõrval väikese puidutöökoja, kus ta teenib oma igapäevast leiba siiani.

Ettevõtte areng ja majandamine

Uno ise peab firma algse püsijäämise ja hilisema edu peapõhjuseks asjaolu, et ta pani seadmed üles oma krundile ega hakanud otsima üürripinda, nagu paljud seda teevad. See aitas algusaegadel kõvasti, sest puudusid igakuised kohus-

tuslikud üürimaksud. „Kui juhtubki, et hetkel tellimust pole, siis seadmed lihtsalt seisavad või nokitsen midagi enda tarvis. Tõsi, viimastel aastatel pole sellist olukorda ette tulnud, kuid alguses tuli seda ette küll.”

Tellimuste rohkusele vaatamata töötab Uno aga oma töökojas siinemaani üksinda, naine-lapsed küll vahel aitavad kiirematel aegadel ja kergemate tööde juures, kuid põhiliselt on kogu ettevõtte toodang algusest lõpuni Uno poolt ise tehtud. Küsimusele, miks ta endale tööjõudu appi ei palka, vastab mees sarnaselt paljudele maaetevõtjatele: pole kedagi võtta. „Oskajat inimest, kes tahab tööd teha, maal juba naljalt ei leia,” nendib Õunapuu kurvalt „Kindlasti oleks küll inimesi, kes kõlbaks lihtsalt abiliseks, kuid reeglina peavad nemad targemaks riigi ja valla kulul mittemidagitegemist või kui, siis küsivad tasu, mis tähendaks firma jaoks viiekohalise rahanumbri suurust kulutust.” Seda peab Õunapuu aga tööharjumuse ja oskamatu kätepaari jaoks veidi paljaks, isegi kui ettevõtte rahakott selle välja kannataks.

„Ja nii ma siin omaette nokitsengi,” tutvustab Õunapuu oma tööruume, kus ta juba 13 aastat perele leiba teenib. „Uksed, aknad, mööbel, trepid,.... Kõik mida puust teha annab”, nimetab Uno oma toodangut. „Peamiselt on tegu selliste töödega, mida masstoodangut tegevad firmad ei suuda või ei taha täita. Väga palju on olnud tööd vanade mõisate restaureerimisel, aga ka näiteks Tal-

linnas Kohtu tn 8 asuva Õiguskantsleri Kantselei viimane kui üks aken on minu tehtud”, lisab Õunapuu.

Väljakutsed poliitikas

Uno on mees, kel meeldib tegutseda. Just sellepärast, et teha midagi oma kodukandi arendamiseks, otsustas ta 1996. aastal kandideerida kohalike omavalitsuste valimistel. Volikogu liige on ta olnud sellest ajast peale. 2002. aastal liitus ta Reformierakonnaga ning asutas Vihula piirkondliku organisatsiooni, mille esimees ta on. Sama aasta valimistel sai Reformierakond volikokku kaks kohta 15-st, mida Õunapuu peab alguse kohta küllaltki heaks tulemuseks. Eriti rahul on ta aga loomulikult mulluste valimistega, mille Reform puhtalt nõ kinni pani, võttes pea pooled kohad ehk seitse mandaati.

Piirkonna toimimisega on Õunapuu väga rahul, sest kõik liikmed on aktiivsed ning koostöö on suurepärase. „Eks see ole väikese koha asi”, arwab Õunapuu. „Kõik tunnevad ja toetavad üksteist, sellise meeskonnaga on lausa lust tööd teha. Erakonnal on Vihulas ka mitmeid toetajaliikmeid, sest kuigi Vihulas piirkonnas on vaid 14 erakonna liiget, läksime me mullustele valimis-

tele 17-liikmelise nimekirjaga. „Ma ei avalda inimestele mingit survet erakonnaga liitumiseks, osad ei saa seda teha oma töö tõttu, osad muudel põhjustel. Tähtsamaks aga kui erakonna liikmelisust, pean seda, milline inimene on ja mida ta teeb”, selgitab piirkonna juht oma põhimõtteid. Ka kiidab Õunapuu väga uut vallavanemat Priit Praamani, kes endise Kuressaare abilinnapeana on toonud valda kogemust, aktiivsust ja uut mõtlemist.

Uno kodu ja perekond ning vaba aeg Kaunis kodus, kus pea kõik on tehtud Uno enda kätega, on Õunapuude perekond elanud 15 aastat. Esimene päris oma kodu sai rajatud oluliselt varem, peale ajateenistusest naasmist 1977. aastal, mil Uno kohtus oma abikaasa Enega. Esialgu oli selleks väike korter, kuid noortele oli sellest küll. „Eks nagu ikka see noorte värk on”, muigab Uno „tahad oma pesa ja kumbki võimalikult kaugele oma ämmast”, lisab ta pooleldi naljatades juurde. Enne, kui pere 1991. a. praegusesse majja elama tuli, sai vahepeal kolitud kokku neljal korral.

Uno ja Ene abiellusid 1982. aastal. Aasta hiljem oktoobris sündis esimene tütar Kaili ning viie aasta pärast Gerli. Mõlema lapse üle tunneb pereisa ainult rõõ-

mu ja uhkust – noorem tütar õpib veel Rakvere Eragümnaasiumis, kuid vanem on juba omandanud Tallinna Ülikoolis infoteadustes kõrghariduse ning jätkab õpinguid magistriõppes. „Kaili oli ka see vahva tüdruk, kes võitis hiljuti pangabussi ideega nutikate ideede konkursi”, ei suuda Uno jätta lisamata.

Oma vaba aega, mida Uno Õunapuu kurdab järjest vähemaks jäävat, sisustab ta tervisespordi ja lugemisega. Tihti võib teda kohata küla vahel jooksu tegemas, aga kui mingil põhjusel joosta ei saa, siis kõlbavad ka pikad jalutuskäigud „Et kopsud puutolmust puhtaks saaks”, üritab Õunapuu oma spordilembust vabandada. Raamatuid neelab aga Uno kõikvõimalikke, alates kriminaalromaanidest lõpetades teaduslike teostega. Eriti õnnelikuks inimeseks võib aga Unot pidada seetõttu, et oma põhihobiga saab ta tegeleda iga päev – ja selleks on puutöö. Töenäoliselt tegelemine meelepäraste asjadega ongi toonud talle edu kõigis tema ettevõtmistes

Sündinud 27. august 1954
Alekverel Lääne-Virumaal

1971.a lõpetanud Muuga
põhikooli ja 1974.a Tallinna 12.
Kutsekeskkooli mööblitööliserina.

Töötanud alates 1974. aastast
erinevates ettevõtetes sama eriala
peal: mööblivabriku „Standard”
Rakvere tsehhis, E. Vilde nimelise
kolhoosi puidutsehhis, Lahemaa
rahvuspargis.

1993.a asutas oma firma,
OÜ „Uno ja Puu”, mille juht ja
tisler üheaegselt on ta tänaseni.

Hobideks on tervisesport ja
lugemine

Õunapuu elab koos abikaasa
Enega, peres on kaks tütart:
Kaili ja Gerli

Vihula vallavolikogu liige aastast
1996, Reformierakonna liige alates
2002.a

Uno oma kodus töötamas

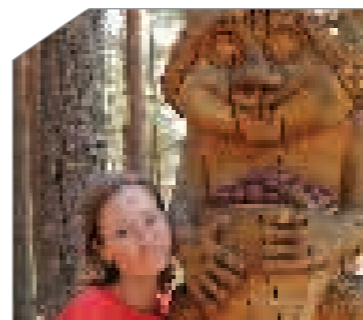
5 küsimust ja 5 vastust

LUGEJA KÜSIB

Reformikiri koondas kokku ja leidis vastused küsimustele, mida sagedamini küsitakse erakonna peakontorist. Edaspidi hakkame selles rubriigis vastama küsimustele, mida Sina, hea lugeja, meie käest küsid.

1 Kuidas arvutatakse ja kui kaua makstakse vanemahüvitist ning kuidas seda taotlelda saab?

Vastab: Rahvastikuministri nõunik Mari Loorens-Timmo

Vanemahüvitise suurus arvutatakse maksmisele eelnenud kalendriaasta sotsiaalmaksuga maksustatud tulu alusel. Hüvitise suurus on 100% , kuid mitte üle kolmekordse üle-eelmise aasta keskmisest palgast. Neile, kel tulu enne lapse sündi puudus, on tulu suuruseks hüvitise alammäär – 2480 krooni

Vanemahüvitise saajaid võib vanemahüvitise saamise mõttes jaotada laias laastus kaheks – vanemad, kes enne lapse saamist töötasid ning vanemad, kes olid mittetöötavad. Esimesel juhul hakatakse emale maksma hüvitist pärast sünnitushüvitise (140 päeva) maksmise lõppu. Sünnitushüvitist ja vanemahüvitist makstakse kokku kuni 455 päeva. Seega säilitab lapsevanem oma senise sissetuleku 15 kuu jooksul peale lapse sündi. Mittetöötavatel vanematel on õigus saada vanemahüvitist lapse 14 kuu vanuseks saamiseni.

Vanemahüvitise saamiseks tuleb minna kohalikkude pensioniametisse või taotlelda hüvitist internetist X-tee kaudu, kuhu saab siseneda internetipanga teenust kasutades või ID-kaardiga aadressilt www.eesti.ee

2 Kuidas toimib Tallinna piirkond?

Vastab: Tallinna piirkonna esimees Andrus Umboja

Tallinn on erakonna suurima liikmete arvuga piirkonnaorganisatsioon (PKO), kus tänase seisuga on 1450 liiget. Organisatsioon on üles ehitatud pea samamoodi nagu mõned aastad tagasi kogu erakond. Meil on oma juhatus, osakonnad, enda üritused,

meililist ja inimene peakontoris, kes tegeleb vaid Tallinna küsimustega.

Eelmise aasta lõpp tõi PKO-s kaasa muudatused, mis tulenevad pealinna suuruselt ja eripärast. Esiteks otsustasime moodustada igale linnaosale osakonna ning määrasime ka vastutajad. Osakonna näol on tegemist mitteformaalse struktuuriga, mille juhtimise vorm jääb iga vastutaja pädevusse. Eesmärk on koondada linnaosas elavad aktiivsed erakonnaliikmed, kes tahavad linna ja linnaosa hea käekäigu osas kaasa rääkida ning anda oma panuse.

Teiseks, tingituna meie olemisest opositsioonis, määrasime vastutajad ka erinevate valdkondade kaupa (ettevõtlus, kommunaalehitus ja keskkond; sotsiaalhooldus ja tervishoid; planeerimine, linnavara ja korrakaitse; kultuur, haridus ja sport; vähemusrahvused ja integratsioon), kes hoiavad silma peal neis valdkondades toimival ning koondavad enda ümber asjast huvituvaid piirkonna liikmeid.

Kolmandaks leidsime uue ja parema koha piirkonna õhtute läbiviimiseks hotellis Olümpia. Otsustasime, et piirkonna õhtud peavad kajastama probleeme ja otsima lahendusi neile küsimustele, mis on nii Tallinnas kui ka üleriigiliselt olulised. Endiselt toimuvad piirkonna õhtud iga kuu esimesel teisipäeval kell 19.00.

Lisaks korraldame piirkonna liikmetele ekskursioone põnevatesse asutustesse (nt. Eesti Pank, Riigikogu, Põhja-Eesti Verekeskus, Estonia, KUMU jne.), uue liikme koolitusi, ühekordseid üritusi ja konkursse.

Tallinna tegemistest lisainformatsiooni küsige julgelt meie arendusjuhilt Katrin Viksilt telefonil 6 80 80 80 või katrin@reform.ee

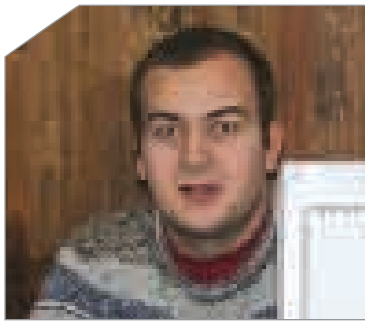
3 Kuhu pean ma pöörduma, kui soovin mõne meililistiga liituda või hoopis välja astuda?

Vastab: erakonna IT-nõunik Mati Leet

Listidega liitumiseks või sealt lahkumiseks on mitu moodust. Üheks variandiks on oma piirkonna arendusjuhi poole pöördumine, kes koordineerib listide toimimist oma piirkonnas. Kõige mugavam on aga kahtlemata muuta oma seadustusi läbi erakonna intraneti. Selles ainult erakonna

5 küsimust ja 5 vastust

LUGEJA KÜSIB

liikmetele mõeldud veebikeskkonnas saate menüüs „minu andmed“ ise valida, millises listis soovite olla.

Ligipääsu puudumise korral intranetti, saatke e-kiri aadressil

abi@reform.ee või helistage numbril 6 80 80 80 ning Teile saadetakse edasised juhised keskkonda sisenemiseks.

Soovitan kindlasti intranetiga liituda – seal on võimalik oma andmeid värskena hoida, et kirjad laekuksid alati õigele aadressile, sest listide kaudu saadetakse kirju just nendele aadressitele, mis on intranetis „minu andmed“ rubriigis. Intranetis saab ka tutvuda erinevate ürituste ja uudistega ning neid on seal märksa rohkem kui avalikus veebis, nii et tasub end ka sellega kursis hoida. Äramärkimist väärrib ka võimalus ise uudiseid/üritusi/artikleid lisada, et jagada oma teavet erakonnakaaslastele.

Tõsi, intranet on hetkel veel suhteliselt lapsekingades ja arendustegevus alles käib, mistõttu kõik head mõtted on oodatud juba eelpool mainitud aadressile abi@reform.ee

4 Milline on koostöö erakonna piirkondlike organisatsioonide ja sealsete noorteklubide vahel?

Vastab: Reformierakonna Noortekogu esimees Reimo Nebokat

Maakonniti on koostöö erinev – on piirkondlik koostöö sujub suurepäraselt, kuid leidub ka regioone kus see toimib halvasti. Seal, kus erakond ja erakonna noored tihedalt lävivad, algavad tegemised

ühiste meelelahutusüritustega ja lõpevad valimiskampaaniaga – ühesõnaga pea kõiki tegevusi saab korraldada ja läbi viia koos.

Samas paljudes piirkondades, kus koostöö nõrk, süüdistavad erakonna liikmed tihti peale noori passiivsuses ja ükskõiksuses ning väheses abistamises valimiste ajal, ometigi võib selle suurimaks põhjuseks lugeda piirkonna poolt tegemata tööd noortega valimistevahelisel perioodil. Tulemus on hea piirkondades, kus erakonna liikmed ja noored teevad palju

asju koos – ühised väljasõidud, heakorraüritused, sportlikud ettevõtmised, tähtpäevade tähistamised jne. Ka meeldib noortele suhelda oma koosolekutel kohaliku piirkonna ja erakonna tipp-poliitikutega, mis annab juba varakult aimu ja ettekujutust nii kohaliku omavalitsuse kui riigikogu tegemistest. On ju tänased noored need, kes tuleviku Eestit kujundama hakkavad

5 Kuidas saab tavalige lüüa kaasa erakonna programmi ja valimislubaduste valmimisel?

Vastab: erakonna sisekommunikatsiooni nõunik Heiki Ilisson

Alates käesoleva aasta jaanuarist käivad koos erinevate eluvaldkondade töögrupid, kuhu on ka kõik asjast huvitatud erakonna liikmed oodatud kaasa lööma ning oma ideedega välja tulema.

Just nendest töögruppidest kooruvad välja meie järgmised ideed ja lubadused järgmisteks valimisteks. Kokku 14 töörühma, mille hulgast leiab igaüks kindlasti endale kõige südamelähedasema(d), mille töös aktiivselt kaasa lüüa. Valdkonnad on alljärgnevad:

- ✓ Lapsed, rahvastik ja migratsioon;
- ✓ Haridus- ja teaduspoliitika;
- ✓ Majandus, rahandus ja ettevõtlus.
- ✓ Kultuur ja sport;
- ✓ Sotsiaalpoliitika ja tervishoid;
- ✓ Rahvusvahemused;
- ✓ Keskkonnapolitiitika;
- ✓ Maaelu ja regionaalpoliitika;
- ✓ Välis- ja kaitsepoliitika;
- ✓ Sisejulgeolek ja turvalisus;
- ✓ Noorsoopolitiitika;
- ✓ IT ja E-riik;
- ✓ Eakad;
- ✓ Riigihaldus;

Kuigi töörühmad on oma tööd alustanud juba jaanuarist-vebruarist, kestab töö veel kuni sügiseni, nii et ka täna pole hilja kaasa lüüa. Selleks pole vaja teha muud, kui helistada erakonna peakontorisse numbril 6 80 80 80, kus saate ennast töögruppi kirja panna ning Teile öeldakse aeg, millal töörühm järgmine kord kokku tuleb. Kõike seda saab teha ka E-posti teel, kui kirjutate mulle aadressil heiki@reform.ee

Viljatusravist lastehoiuni

Paul-Eerik Rummo, rahvastikuminister

Tegevuse pearõhk on iibelanguse peatamisel, tulles vastu inimeste loomulikule soovile olla niihästi hea perekonnainimene kui edukas töötaja. Äsjane vanemahüvitise (VH) maksmise pikendamise kolme kuu võrra annab vanemaile võimaluse kauem ise vahetult hoolitseda oma väikese lapse eest, mis vastab ka praegusele lapsehoiukohtade defitsiidile. Edasi tuleb aga liikuda tööja pereelu võimalikult sujuva ühitamise suunas.

Oluline osa sellest on eelduste loomine mitmekesisema lastehoiuvõrgustiku tekkeks, millest kirjutan lähemalt järgnevas loos. Lisandub paindliku töökorralduse võimaluste teadvustamine ning lapsehoolduspuhkuselt naasvale vanemale koolituse pakkumine. Tööpuuduse jätkuvalt langedes ja kvalifitseeritud tööjõu puuduse suurenedes kasvab kõigi osapoolte huvi paindlike lahenduste vastu.

Koalitsioonilepingu rahvastiku- ja perepoliitika punktidest on Reformierakonna lubadused (lisaks VH pikendamisele ka riikliku sünnitoetuse tõstmine 5000 kroonini) tänaseks ellu viidud. Kehtetatud on tulumaksuvabastus maksuvaba miinimumi ulatuses alates teisest lapsest. Probleeme on koalitsioonipartnerite lubatud tasuta koolitoiduga, mis viitab vajadusele lubadusi selgemalt sõnastada. Jätkeb partnerite (sotsiaalministeeriumi) veenmine pühendada rohkem tä-

helepanu vanemliku hoolitsuseta laste teemale, eeskätt kasuperede toetuse tõstmisele, mida nüüdseks on lubatud teha 2007. a. eelarvega. Oma võimaluste piires oleme aidanud arendada kasuperede koolitust.

Jätakuvalt arendame viljatusravi kättesaadavust, milleks tänavune riigieelarve eraldab 10 milj krooni.

Euroopas on nn katseklassilapsi keskmiselt 2-3% kogusündimusest (Taanis nt 6%), Eestis jääb see alla 1%, peamiselt just viljatusravi kalliduse tõttu. Samas on Eestis viljatuid, kuid lapsi väga soovivaid paare hinnanguliselt 15-20 tuhat, mis on märkimisväärne number meie niigi väikese rahvaarvu juures. Oleme välja töötanud kehavälise viljastamise täiendava kompenseerimise mudeli, mis võimaldab pere kanda jäävaid protseduuri- ja ravimikuluseid vähendada

Usaldusväärne lastehoid

Rohkem kui pooltel omavalitsustest on raskusi lasteaiakohtade tagamisega kõigile vajajaile. Eriti halb on olukord nooremate kui kolme-aastaste hoiu korraldamisega. Oma 30 tuhande selles

eas lapse vanemad on ses suhtes pidevas „hallis tsoonis“ See tähendab närvilist kasvukeskkonda lastele ja puudulikku võimalusi emadele-isadele edendada oma pere ja kogu ühiskonna toimetulekut ja heaolu.

Neil põhjustel loome intensiivselt eeldusi usaldusväärse ja paindliku lastehoiuvõrgustiku tekkeks, keskendudes perepäevahoiule, mängutubadele, ema ja lapse keskustele. Oluline on anda vanemaile rohkem valikuid ja suurema kindlustunde. Uute legalsete teenusepakkujate teke ja parem infoliikumine hõlbustab ka omavalitsuste tööd oma seadusliku kohustuse – piisavate lapsehoiuvõimaluste tagamise – täitmisel.

Loodud on lapsehoidja kutsestandard ja käivitatud kvalifikatsioonisüsteem. Esimesed kutselised hoidjad (29 inimest) sooritasid kutseeksami dets. 2005, suuremat hulka on oodata k.a. juunis, mil jõuab lõpule korraga mitu koolitust. Koolitushuvi on suur nii nõudmise kui pakkumise poolel. Haridus- ja teadusministeerium on nõustunud 46 lapsehoidja õppekoha loomisega riikliku koolitus-

tellimuse korras tänava sügisest.

Kõigile osalistele – lapsevanemaile, hoidjatele, teenuse vahendajatele, kutsed omandada soovijaile, omavalitsustele – on ülitähtis info ja nõustuse hõlbus kättesaadavus. Meie tellimisel töötas Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus välja efektiivse mudeli, mida hetkel testitakse selleks tahet ilmutanud omavalitsustes.

Eesmärgiks on jõuda süsteemi täieliku rakendumiseni 2006. a. teises pooles. Lapsevanemaile annab see võimaluse saada igal hetkel ülevaade vabade lasteaiakohtade, alternatiivsete hoiuvõimaluste ja kvalifitseeritud lapsehoidjate olemasolu kohta nii OV-de kui kogu Eesti lõikes. Süsteemiga liitumine on OV-dele vabatahtlik.

Kujuneb professionaalsete lapsehoidjate suhtlusvõrgustik, mis avab võimaluse asendussüsteemide juurutamiseks, et juba hoidjat palgates oleks lapsevanemal teada lahendus hoidja haigestumise või puhkuse korral. Jätkame tööd lapsehoidja kutse kvalifikatsiooni ja enesetäendamise võimaluste edasiarendamisel

RIIGIKOGULIIKME MÕTELUSED

Venelased Reformierakonnas – toetajad ja mõttekaaslased

Sergei Ivanov, Riigikogu liige

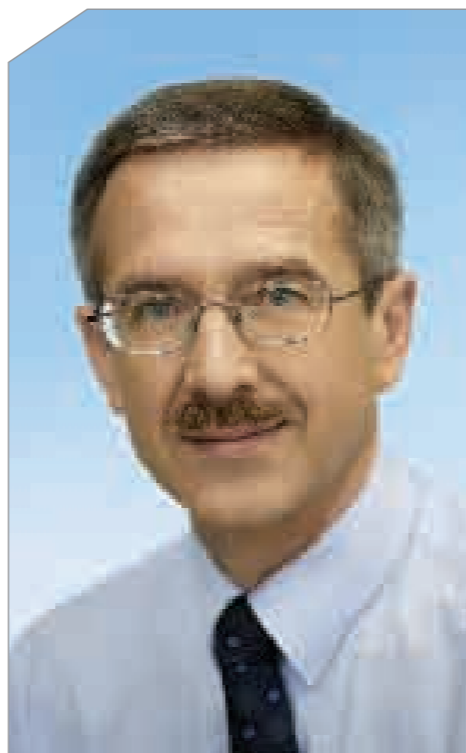
Reformierakonnas on tänasel päeval pea 600 venekeelset liiget. Need kõik on inimesed, kes toetavad erakonna maailmavaadet, selle programmilisi eesmärke ja Eesti riigi arengusuundi. Kui kõik on tõesti nii harmooniline, siis milleks on vaja erakonnal seda vene tiiba või nn vene fraktsiooni? Vastus on tegelikult lihtne. Eesti riigi taasiseseisvumise 15 aasta jooksul pole paljud mitte-eestlastele olulised küsimused seni lahendust leidnud, kuigi nende murekohtade selgeks rääkimisest on huvitatud kogu Eesti ühiskond.

Meie riik on kiiresti arenenud. Oleme Euroopa Liidu ja NATO täisliikmed. Pidevalt tekivad järjest uued väljakutsed majanduses, keskkonnakaitses ja rahvusvahelise turvalisuse alal. Ühiskonna ühtsus ja vastastikune toetus on muutunud eriti tähtsaks mitte ainult meie riigis,

vaid terves Euroopas. Sellest lähtuvadki Reformierakonna vene fraktsiooni kolm peamist eesmärki.

■ Esiteks – integratsiooniprotsessi toetamine, et mitte-eestlased saaksid hea riigikeele oskuse ja konkurentsivõimelised teadmised. Suure lootusega vaatame siinkohal eelkõige noortele.

■ Teiseks – oleme veendunud, et võimalikult erinevate rahvuskultuuride omapära säilitamine ja edendamine aitab paremini hinnata eesti rahvakultuuri ainulaadsust ja väärtuslikkust. Omalt poolt oleme avatud ja teeme aktiivset koostööd kõigi kultuuriseltside ja -organisatsioonidega. Meie erakonda kuulub kõige erinevamate rahvusvähemuste esindajaid. Näiteks on meie erakonnas ukrainlasi, grusiine, valgevenelasi, juute jpt.

■ Kolmandaks – meile on elulise tähtsusega liberaalsete väärtuste ja erakonna poliitika aktiivne tutvustamine vene elanikkonnale, et erakonna toetajate arv aastast aastasse järjest suureneks!

SOOVITAME...

Raamatut...

1

Adam Smith, Uurimus riikide rikkuse iseloomust ja põhjustest I-II osa

Adam Smith on autor, keda majandusteadlased tänapäevalgi tihti tsiteerivad, kuigi tema eluaastad (1723-1790) jäävad üsna kaugesse minevikku. Ka maailm, kus Smith elas, oli sootuks teine: suured koloniaalimpeeriumid, veel feodaalsete elementidega põllumajandus jne. Sellest hoolimata kehtivad Smithi esitatud põhitõed ka täna.

Smith oli järjekindel liberaalse turumajanduse, vaba konkurentsiga kapitalismi ja eraomanduse apologet: riigivõimu sekkumiseta majandusel loob eeldused majanduskasvuks, ühiskonna heaoluks ning rahva ja riigi rikkuse suurenemiseks. Raamat sobib väga hästi ka lihtsalt ajaloo- huvilisele lugejale, kes ei pea ennast just majandusinimeseks

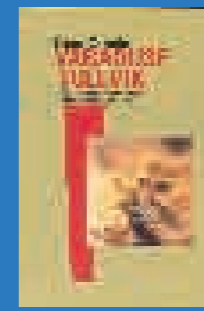

Fareed Zakaria, Vabaduse tulevik

Mis toimub USA ühiskonnas ja poliitikas ning kuidas mõjutab see maailma praeguse ainukese ülivõimu otsuseid tulevikus? Mida võib oodata mujalt maailmast, näiteks islamiriikidest?

Nimeka ameerika poliitikaanalüütiku Fareed Zakaria 2003. aastal ilmunud raamat vaatleb mõlemaid küsimusi ning arendab väidet, et kuigi tänapäeva maailm on valdavalt demokraatlik, ei ole mitte igasugune demokraatia ühtmoodi hea. Ta osutab mitteliberaalse demokraatia ohtudele, mida ta näeb ka endistes NSV Liidu vabariikides. Demokraatia kõrval veel tähtsam vabadus. Autor kutsub üles tasakaalu taastamisele vabaduse ja demokraatia vahel ning näitab, mida peab selleks tegema.

Teos, mis on pälvitud palju tähelepanu ja vastukajasi, on abiks igatüüpi, kes püüab enda jaoks kujundada pilti, miks ja kuhu on maailm jõudnud ning millised muudatused on vabaduse tulevikuks vajalikud

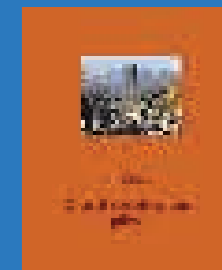

3

Silver Meikar, Oranži revolutsiooni päevik

Ühiskonnateadlased alles annavad tähenduse sellele, mis toimus 2004. aasta lõpus Ukrainas. Pärast massiliste valimistulemuste võltsimiste ilmsikstulekut kogunesid rahulolematud rahvamassid tänavatele ning nõudsid Juštšenko presidendiks kinnitamist. Samal ajal alustas aga Ukraina president Kutšma võimu üleandmist valimised ametlikult võitnud Janukovitšile...

„Oranži revolutsiooni päevikus” on Silver Meikar kirjeldanud sündmusi revolutsiooni esimestest päevadest kuni selle lõpuni. Sellest raamatust ei leia sündmuste süvaanalüüsi, vaid raamatus leiavad aset ajaloo need hetked, mis jätsid osalejate mällu kõige eredama jälje. Neid hetki on üritanud kinni püüda ka kaamerasilm – päevikut illustreerib sadakond autori poolt tehtud fotot

!!! Soovitatud raamatud on müügil Apollo raamatukauplustes.

SOOVITAME...

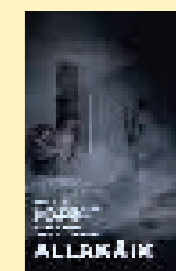
Filmi

Kodanik Kane (USA 1941)

Orson Wellesi ajatu meistritöö on midagi enam kui murranguline ekraaniteos. 60. aastapäevaks digitaalseeritud KODANIK KANE on ka suurepärase meelelahutus võrratu visuaalse kompositsiooni, andeka režii ja säravate näitlejatöödega. 1941. aastal parima originaalsenaariumi Oscari pälvitud film mõjuvõimsa ajalehemagnaadi elust juurdleb võimu, korruptsiooni ja edevuse teemadel. See on lugu Ameerika unistusest, mis haihtub sureva mehe salapärasesse viimsesse sõnasse: „Roosinupp”

Allakäik (Saksamaa 2004)

Allakäik on pingeline sõjadraama 1945. aasta mai Berliini sündmustest, millest osa on tõelised ja mõned välja mõeldud. Sündmustik jahmatab vaatajat reetmiste ja hetke ajal langetatud otsustega, mis muutsid maailma igaveseks. Loo keskmes on 20. aprillil 1945 Riigikantsleihoone alla peitu pugenud Adolf Hitler (Bruno Ganz), kel jäi elada veel kümme päeva. Sel ajal kui Eva Braun punkris šampanjat joob ning propagandaminister Goebbelsi perekond endiselt füüerit jumaldab, võitleb saksa rahvas nende kohal oma ellujäämise nimel...

!!! Soovitatud filme saab laenutada Videoplaneeti laenutuspunktidest.

Mis on see eestlus,

Eesti rahva püsijäämisest mõtiskleb Paul-Eerik Rummo.

Eestlane kaldub tajuma end ja oma riiki erakordselt väiksena. Vastavalt igäihte eelsoodumusele, aga ka ilmale, meeolule jms, võib see välja lüüa mitmel eri moel. Skaala ühes otsas on igavese peksasaaja enesehaletsus ja teises eufooria oma imepärastest tublidusest. Kuski seal keskpaigast jupp maad optimistlikuma otsa poole paikneb kaine realism, mis ütleb: hommikust õhtuni ja järgmise hommikuni vahetpidamata hõisata pole mõtet ja alati ka mitte vahetut põhjust, aga hoopiski pole asja haldada ei tänase ega homse pärast. Ei oma unistuste ega teiste rahvastega võrreldes.

Võibolla pole me veel päriselt harjunud oma praeguse staatusega, mis ajaloo mõõtkavas ongi kestnud alles lühikest aega. Mis seda staatust iseloomustab? See, et esmakordselt on meie rahval ja asualal käes korraga kaks asja – riiklik iseseisvus ja avatus. Üpris avatud on Eesti ala olnud läbi aegade, kuid rahvusliku enesemääramise ja omariikluse puududes on see kaasa toonud kõiksugu asju. Praegu on võimalik igal hetkel määratleda see optimum, mida tahame ja suudame saavutada oludes, mille kujundamises ise kaasa räägime. Mis ja kes me tahame olla. Ja meil pole põhjust mingis suhtes liig vähesega leppida. Suuresti kättevõtmise asi.

Muuhulgas tähendab avatus lähema ja kaugema maailmapildi hõlpsat kättesaadavust. Mõistagi siis võrreldakse end teistega, positsioneeritakse ennast. „**Omamaid maailman tuhandit ja rahvit mitmit miljunit, üitsainus Mulgimaa,**” laulame koos **Henrik Adamsoniga**. Mulgimaid ja koguni terveid Eestisid on tõepoolest vaid üks, muus

osas põhineb laulusalm kunstilisel liialdusel.

Kui maade all mõelda riike, siis iseseisvate riikide register on lühem kui kaksiknime. Poliitiliselt ja õiguslikult lödvemini lähenedes, eeskätt ajaloolis-kultuurilis-hõimulis-regionaalseid tegureid arvesse võttes, võime tõepoolest leida ka tuhandeid maid (oleneb, kuhu tõmmata definitsiooni piirid), aga võimalus ja tihti küllap tahtminegi oma elamise reeglite määramisel tõsisemalt kaasa teha jääb niisugustel aladel hägusaks.

Ka rahvaid ei ole mitmeid miljoneid, määratle ja loenda kuis tahes. Nii et neid teisi, kellega end kõrvutame ja kelle hulgas Eestina ja eestlastena toimetame, ei olegi nii hirmus palju. Isegi kui kõiki neid teisi üksusi, olgu riike või rahvaid, oleks miljon tükki, jätkuks igale neist vastu panna üks eestlane, kes asjadel silma peal hoiab.

Mass ja läbilöögivõime ei ole päris üheselt seotud. Maailmas on hulganisti meist suuremaid rahvaid oma enam-vähem selgete ja pikaajaliste asualadega, kel-

le pole olnud võimalust, võimet ja/või huvitatust luua oma riik. Vaadates asju keele kui rahva/rahvuse ühe tähtsama tunnuse seisukohast, näeme analoogilist pilti. Napilt ühe kuni kolme miljoni kõnelejaga keelte kategoorias (kokku 113 keelt), mille alampiiri lähedal paikneb ka eesti keel, kasutatakse vaid paarikümme riigi- või mingi riigi osa ametliku/poolametliku keelena. 1,1 miljoni ja vähema kõnelejate arvuga keelte hulgas on eesti keel ainuke täieõiguslik riigikeel. Veel enam – ametliku staatusega keeli (mis varem või hiljem vältimatult viib selle keele marginaliseerumise ja hääbumiseni) võime leida eesti keelest kümneid kordi suuremgi kõnelejaskonnaga keelte hulgas.

Tasub rääkida ka majandusnäitajaist. Ühelt poolt iseloomustavad need rahva töökust, nutikust ja kultuursust, teisalt aga ilmestavad igapäevase elukeskkonna arenemist, mis omakorda mõjutab inimese rahulolu ja elujõudu. Ja ennäe – ka siin ei saa rääkida rahvaste arvulise suuruse ja majandusliku toimekuse ühest korrelatsioonist. 194 iseseisva riigi reas rahvaarvult 148. ja territooriumilt 129. kohal paiknedes on Eesti oma SKP absoluutmahult saja üheteistkümnese ja SKP-lt ühe elaniku kohta kuuekümnese teine, kusjuures prognoosid lubavad jätkuvat tõusu ka ilma et peaksime end lausa ära rebestama. Ja nagu õrrituseks on meist kõvasti eespool olijate hulgas veelgi väiksemaid kui meie, nagu Island või Luksemburg.

Kas eesti rahvas sureb välja, ja kui jah, siis kui kiiresti? Usutavasti lugeja tajub, kui pentsik ja kohatu on see küsimus kõige eelnenu taustal.

Iga rahvas võib välja surra, kui ta ei viitsi või ei julge või ei oska edasi elada.

mida tahame hoida?

Meiega pole seda seni juhtunud hootistele väga ränkadele aegadele vaatamata. Ajalugu tunneb väga suuri mõõnu ja järgnevaid üllatavalt kiireid taastumisi. Kaks drastilist, ajalisel omavahel väga lähedast languslainet seostusid üks Liivi (ja Poola-Rootsi), teine Põhjasõjaga ning samaaegsete ikalduste ja näljahädadega, millele Põhjasõja kestel lisandus veel katk. Mõlemal puhul taastus hädade-eelne rahvaarv, mis oli langenud

poole võrra, juba paari inimpõlve jooksul ja seda koguni mõningase lisaga. Kaasa mängis nii sündide hüppeline tõus ellujäänute hulgas kui mujalt saabuvad uusasukad. Võime kujutleda keelte ja päritolustaude paabelit nende aegade Eestis, mis ajaajaloolises mõttes taas küllalt lühikesest ajast jooksul maakohatades eestistus ja homogeniseerus. Nii et jutt ei ole

ainult puht-bioloogilisest elujõust, vaid ka kestva ja edasikanduvast kultuurist, meie asuala, keele ja raskesti kirjeldatava, aga vaistlikult siiski eristatava põhi-meelsuse peaaegu usumatust võimest sulandada endasse kõike, mida maailma avatus kaasa toob. – Mis peab olema juhtunud eesti tahte- ja hingeeluga, kui me praeguste objektiivselt palju paremate tingimuste juures ometi läheksime kaasa hirmutatavate ennustustega endi faataalsest kahanemisest „praeguste trendide jätkumise korral”?

Jah, raske ja mõnel puhul võimatu on muuta juba toimunu järeldõjusid. Näiteks, kui mingil perioodil oli sündimus mistahes põhjusel madal, annab see end uue madala sündimuse lainena tunda siis, kui toonaste sündinute vähene hulk ise sünnitusikka jõuab. Või siis arulage alkoholitarbimine, mille laastav toime on põlv-põlvelt süvenev ja mingist hetkest üldjuhul pöördumatu. Narkootikumide hävitav toime on silmaga

jälgitav, kuid kellaosuteid tagasi pöörata ja juba tekkinud sõltuvusest vabaneda on enam kui problemaatiline. HIV-nakkuse levikut on suurte pingutuste hinnaga ehk võimalik piirkonniti kontrolli alla saada, juba nakatunud aga on juba nakatunud koos kõige sellest tulenevaga. Loetlesin põhiliselt asju, mis oma algfaasis või n.-ö. nulltsükli, enne mingile teele astumist, pole (polnud) paratamatud, vaid on (olnuksid) välditavad. Kuid ka tagantjärele tarkusest on abi vähemalt edaspidiseks.

Tahan öelda seda, et paljud elujõudu ja kestmisvõimet halvavad või kahjustavad asjad, mis meie tulevikule vastu töötavad, on juba ära toimunud ja täna-homme tuleb kulutada palju energiat ja raha, et vaos hoida tagajärgi ja toetada kahjustunuid – keda rehabiliteerimisel, keda lõpuni veeteerimisel. Suurelt jaolt on siin tegemist nähtustega isikute ja

eluhoiakute tasandil.

Õppetund seisneb selles, et destruktivsete hoiakute levimist ja süvenemist, nagu ka puhtast rumalusest tulenevat enesehävitamist on põhimõtteliselt võimalik ette vähendada. Mitte ainult sündimuse toetamine pole tähtis, vaid ka kõik, mis viib keskmise eluea piknemiseni – ja ühtlasi tegusa perioodi piknemiseni selle pika elu sees.

Mis on see eestlus, mida tahame hoida? Kõige põhilisemad väärtused, nagu elu, tervis, armastus, edasikestmine, on ju kõigil inimestel samad. Ega olegi põhjust eestlust kuidagi ülemüstitseerida – ta on juba iseenest müttiline küllalt, nagu kõik olemasolev. Minuarust on eestlus see, kui me siin Eestis eestikeelselt – ja vajadust mööda mujal maailmas endast ja Eestist lähtuvalt – järgime neidsamu põhiväärtusi, mis on kõigil inimestel samad. Ja ei tee seda kehvimini kui teised ega kehvimini kui meie esivanemad

Kolm kanget

Spordilembene Reformikirja reporter Peep Lillemägi uuris, kui kanged spordimehed on Andrus Ansip, Meelis Atonen ja Jürgen Ligi.

Andrus Ansip: sportimine näitab, et inimene hoolib endast ja oma tervisest

Peaminister Andrus Ansipile meenub esimene suusakogemus koolieelsest ajast. „Suusad olid nagu olid ja sidemed olid nagu olid. Eks ma seal lumes ukerdasin, aga ka teised ukerdasid ja mulle meeldis.” Esimene tõsisem suusamälestus pärineb seitsmendas klassis läbitud Tartu suusamaratonilt. „Kõik jalgrattatreenni poisid käisid seal maratonil. Esialgu tundus see päris pikk, hiljem jäi aga lühikeseks, kuigi maratoni finiš viidi Otepäält Käärikule ja distants pikenes paarkümmend kilomeetrit.”

„Ma ei ole kunagi olnud hea suusataja, aga suusatamine on mulle alati meeldinud,” ütleb peaminister. „Peamine on võimalus olla värskes õhus ja liigutada. Ma ei võistle juba ammu ei teiste ega iseendaga. Suusatamine, aga ka jalgrattasõit ja rulluisutamine pakuvad naudingut ja mulle on see aeg iseendaga olemiseks ja värskes õhus viibimiseks. Kui füüsiline vorm on hea, siis jaksad ka tööd teha. Kui vormi ei ole, tuleb väsimus juba kella kuue ajal peale,” räägib Ansip, kelle tööpäevad kestavad sageli kella kümneni öhtul. „Kuna pere elab Tartus, siis on sellised pikad tööpäevad võimalikud ja sport annab selleks jaksu. Sportides ei sea ma suuri eesmärke, vaid naudin seda, mida teen. Sport üleolekute tekitamiseks ei ole mulle vajalik.” Peaministri arvamusel võiks igaüks leida

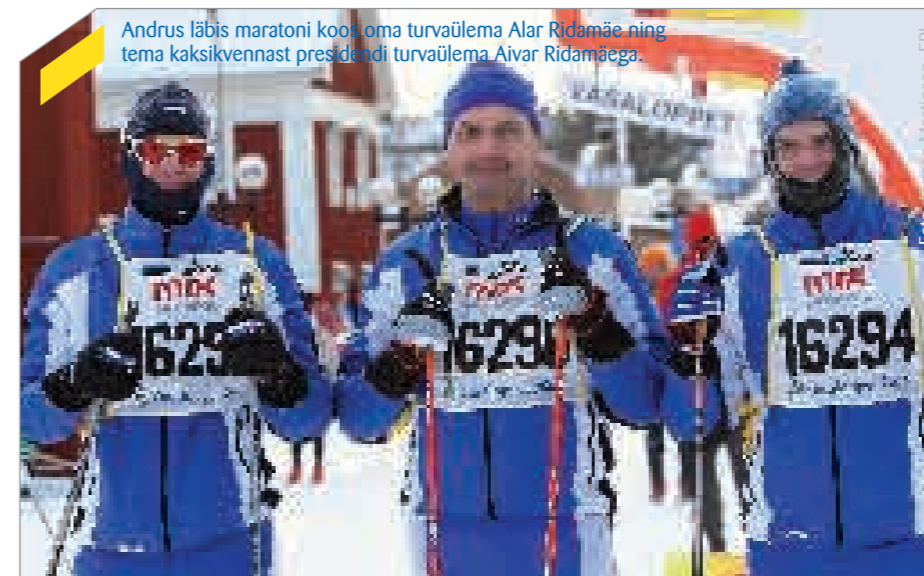
Foto: Joosep Martinson, EPL

endale selle ala, mis talle sobib, olgu selleks siis suusatamine, jalgrattasõit, jooks või kepikõnd.

Harrastussportlasena on Andrus Ansip 90 kilomeetrise Vasaloppeti suusamaratoni varem korra läbi sõitnud. Kokku on ta startinud kümnel Worldloppet sarja kuuluval suusamaratonil. Transjursienne 76 kilomeetrit Prantsusmaal

oli neist raskeim. Seal oli palju mägesid ja ilm oli tuuline ja vihmane. Eksootilisemana meenub aga Kangaroo Hoppet augusti lõpus lumistes Austraalia mägedes.

Olümpiavõidud innustavad eestlasi spordiga tegelema ja peaminister tunneb selle üle rõõmu. „Laiialgustus ja loodus on Eestis päris suureks prob-

Andrus läbis maratoni koos oma turvaülema Alar Ridamäe ning tema kaksikvennast presidendi turvaülema Aivar Ridamäega.

Foto: Joosep Martinson, EPL

leemiks. Sportimine näitab, et inimene hoolib endast ja oma tervisest. Inimene, kes endast ei hooli, ei ole suure tõenäosusega suuteline ka teistest hoolima,” ütleb Ansip.

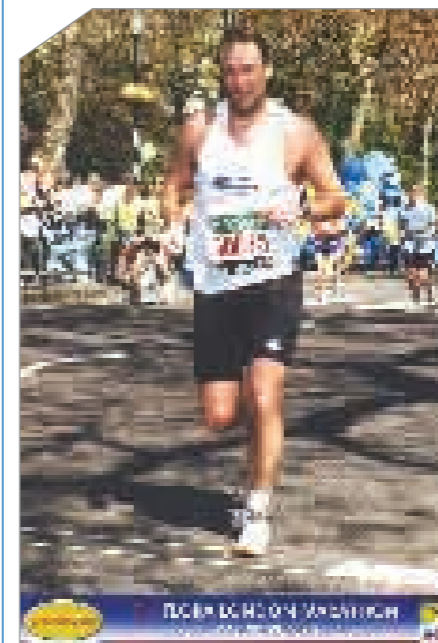
„Torinos olid läbi aegade Eestile kõige edukamad olümpiamängud. Sellel saajandil ei ole olnud teist sündmust, mis oleks meie rahva eneseteadvust tõstnud sellel määral kui Kristina ja Andrus kuldmedalid. Olümpiavõitjad Kristina Šmigun ja Andrus Veerpalu on otsekohesed ja südamligid inimesed. Näeme, kuidas nemad hoiavad oma peret ja kuidas pere neid hoiab. See on asi, mis lisab nende võitudele sära ja läheb südamesse iga põidlahoidjale.”

„Peaksime siiramad olema oma tunnetes. Tundma rohkem siirast rõõmu ja uhkust oma riigi üle ning väarikust nii rahva kui riigina. Olümpiavõidud andsid meile taas põhjuse rõõmu tunda. Kui on põhjust rõõmustada, siis tuleb seda teha täiel rinnal, mitte häbenedes. See aitab elada.”

Pühapäeval 5. märtsil 2006 on Ansip Vasaloppeti suusamaratoni finišis ajaga 7 tundi 3 minutit 49 sekundit. Peaegu 19 000 startija hulgas andis see 3634. koha.

Meelis Atonen – Vasaloppeti medalimees

„Igal hommikul enne seda, kui Torinos olid meie suusatajate otsustavad stardid, püüdsin jooksma käia. Tahtsin uskuda, et minu pingutus annab

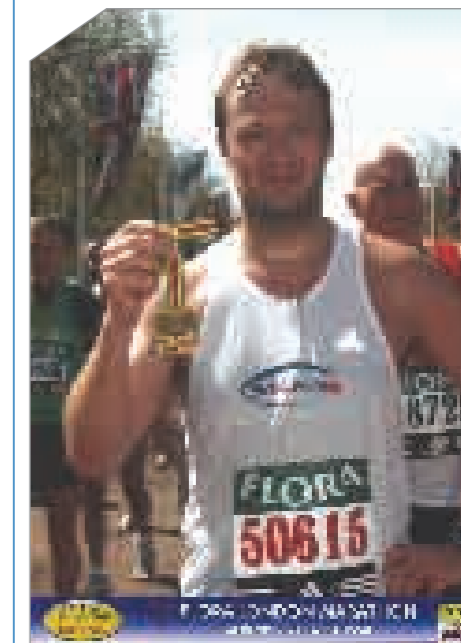

ka neile energiat juurde,” ütleb Reformierakonna aseimees, Riigikogus rahanduskomisjoni juhtiv Meelis Atonen. Just tiheda töögraafiku tõttu eelistab ta ka talvel suusatamisele sageli jooksmist. Sporti püüab ühes ajaleheartiklis paa-

dunud maratonijooksjaks nimetatud Atonen teha iga päev.

„Ajaliimit panebki asjad paika, kas jooksen või suusatan. Jooksmisega on lihtne: paned dressid ja tossud selga-jalga, lähed uksest välja ja võid pihta hakata. Suuskadega on asi väga aeganõudev, neid tuleb ette valmistada-määrida ja ka suusarada ei alga koduukse juurest.” Ent jooks treenides suusatamist ei asenda. Viimastel talvedel üritab sportlike eluviiside poolest tuntud Atonen suusarajal ikka 500 kilomeetrit täis saada. „Tahan ka tänava Vasaloppetil medalit üritada. Eelmisel aastal jäi veerand tundi varu,” ütleb ta. Medalid saavad Vasaloppetil need, kes 90-kilomeetrise suusadistantsil ei kaota võitjale rohkem kui 50 protsenti ajast.

„Varustus määrab suusatamises päris palju. Sellel Tartu maratonil ei suutnud ma õiget suuska välja valida. Pealegi oli minu määrdemeister Eero Bergmann kahjuks minust tugevamate suusatajatega olümpial,” räägib Meelis Atonen.

Määrdemeistri eemalolekust hoolimata oli Atonen ajaga 4:18.30,6 finišis 549. Lõpetajaid oli üle kolme tuhande.

Milleks sportida? „Esiteks annab sport väga hea enesetunde. Teiseks vajab ini-

mene ikka vahel enese proovilepanekut. Soovitan praegusel talispordi laineharjal kõigil endale suusavarustus soetada. Ja mitte üksnes soetada, vaid seda ka kasutada. Ja kevadel jätkata, jalgrattasõidu või jooksuga. Siis ei pea me ka järgmistel olümpiatel muretsema järelkasvu pärast. Ent kõik ei pea olema Eesti meistrid ja olümpiavõitjad. Pärast mõne kuu möödumist on tunda, kuidas trenn olemise paremaks teeb.”

Kõikidele eestlaste olümpiasõitudele püüdis Atonen jõudu mööda tihedast töögraafikust hoolimata kaasa elada. „Iga kord, kui Eesti medali sai, läksin vaikselt oma tupp ja poetasin pisara. **Ja ma ausalt arvan, et mida rohkem selliseid inimesi oli, kellel olümpiavõidu auks kõlanud Eesti hümn kuulamisest kurjus kraapima hakkas, seda parem riik meil on.** See näitab, et me hoolime oma riigist ja tunneme selle üle uhkust.”

President Kennedy ütles kunagi, et rahvuse väärikust toidavad lend Kuule ja olümpiakullad. Kuule eestlased niipea ei lenda. Olümpiakulda tuleb Eestile aga ehk juba kahe aasta pärast.” „Kurb on lugeda, kuidas SL Öhtuleht kirjutab numbrist numbrisse mingite posijate hinnanguid meie suusatajate vormi kohta. Ehkki Reformierakonda on süüdistatud ärilembuses, näib hoopis, et teatud ärieringkonnad on nõus kõik rahaks vahetama. Põletavalt kahju on näha, et Eestis on haigelt kadedaid inimesi ja neidki, kes haiglase kadeduse peal üritavad raha teenides meie kangelaste õnne lõrtsida.”

Mullu püstitas Meelis Atonen eesmärgi joosta hooaja jooksul kümme maratoni. „Tiheda töökoormuse tõttu kujunesid hooaja viimased stardid väga rasketeks, aga suutsin eesmärgi ikkagi saavutada.” Kümne stardi hulka mahub ka jooks Poolas, mis tõi maailma parlamendiliikmete maailmameistrivõitluse maratoni jooksus. Kusjuures Keenia ja Etioopia

parlamentide liikmed võtsid ka osa. Sellel aastal on Meelis Atonenil maratone kavas poole vähem - viis. „Neljakümnendaks sünnipäevaks tahan jõuda 40 maratoni ja viiest jooksust selleks piisab.”

See lugu on juba valmis, kui Meelis Atonen Vasaloppeti finišisse jõuab. Tema aeg 6:44.05. annab 19 000 startija hulgas 2900. koha. Võitja on rootslane Daniel Tynell ajaga 4:34.09. Atoneni finiši järel jõuab kell veel seitse minutit tiksuda enne, kui tänavuse Vasaloppeti medalisaajate nimekirjale joon alla tõmmatakse.

Jürgen Ligi soovib spordisõltuvust kõigile

Kaitseminister Jürgen Ligi ütleb, et suusatamine on tema jaoks vana aja sport. Sport, mis tähendab kestva pingutust. „Lapsepõlves jäi mul suusatamine korralikult selgeks õppimata. Seitsmekümnendatel ei olnud korralikku talvelund. Mäest alla lasta näiteks pelgan tänini. Ja need, kes mind rajal näinud on, ei usuksi, et võin tegelikult liikuda suuskadel edasi päris kiiresti. Maratonidel olen kiirem paljudest, kes minust Nõmme suusaradadel mööda tuiskavad.”

Ligi ei taha vahele jätta ühtegi korralikku suusapäeva. „Just suusatamine on see, millega ma uuele ametile kõige rohkem lõivu olen pidanud maksma. Pole võimalik suusatada kaugeltki nii sageli, kui tahaks ja tihti tuleb rajale minna väsinuna. See väljendus ka Tartu Maratoni lõpuprotokollis, kui eelmise aasta 176ndalt kohalt kukkusin 410ndaks.

See oli suur löök. Mõtlen juba järgmise aasta maratoni, kus tahan endale tõestada, et ma ei ole liiga vana, paks ja nõrk.”

Kõige suurem rõõm on kaitseministrile, et suusatamisest innustub ka tema pere. „Mõlemad pojad on saanud häid tulemusi koolidevahelistel võistlustel. Nad on tehniliselt head, mida minu kohta kuidagi öelda ei saa, ja väga hea võhmagaga. Abikaasa aga sõidab Nõmme radadel minust kiiremini ja rahvamaratonidel on oma vanuseklassis tihti kõige kiirem.”

Talle omase ülima enesekriitilisusega kordab Ligi, et suusatamine on spordiala, kus tal on veel väga palju õppida. „Samas näitab õppimisvõimet asjaolu, et mu tulemused on vaatamata „kõrgele eale” pidevalt paranenud. Tegelikult algas edasimineku pärast seda, kui Meelis Atonenilt küsisin, mida teha, et suusades kiiremini edasi liikuda. Meelis ütles, et kui suusatan, siis suusad ei tohi edasi liikudes plaksuda. Proovisin siis tema õpetuse järgi teha ja tulemused paranesid pööraselt.”

Jürgen Ligi lemmik spordis on siiski triatlon. Eesti meistri-võistlustel on ta veteranide seas võitnud kuuest korrast viiel ja ka absoluutarvestuses stabiilselt

Foto: esport.ee

esikümnesse jõudnud. Tema noorusaegade jooksutulemused püsivad aga tänaseni Eesti kõigi aegade edetabelis.

Eesti olümpiatriumfist rääkides tõdeb kaitseminister, et tegemist oli väikese imega. „Suusatamine on üks austustväärivamaid spordialasid, kus edu toob vaid sihikindel aastatepikkune töö. Selle ala ilu näitab mitte fakt, kui paljud sportlase pingutust jälgivad, vaid pigem see, et vähesed suudavad sellise pingutuse isette võtta. Usun, et Kristina kolmandat kulda pole vaja taga nutta. Küll tema võimalusi tuleb veelgi. Andrus Veerpalu edu on aga juveliiritöö. Paljudel konku-

rentidel on näiteks hapnikutarbimise võime parem kui temal. Ent ta suudab hästi vormi ajastada ja ennast vajalikul hetkel kokku võtta.”

Eesti inimeste olümpiajärgset suusaspordivaimustust peab Ligi heaks asjaks ja loodab, et see ei vaibu. Ent suusarajale minnes tasuks jälgida sedagi, kuidas seal käituda. Et ei segaks teisi ja ei seaks ennast ohtu. „Ütleme nii, et Eesti vähesed suusaradade puhul on tegemist püha-paikadega. Neid, kes sinna esmakordselt lähevad, tahaks manitseda, et sõitke ikka õiges suunas ja ärge takistage teisi. Alustage vähesega ja kasvatage treeningmah-

tu pikkamisi. Areng toimub aeglaselt ent kui harjud, tekib meeldiv ja kasulik sõltuvus kehvast füüsilisest pingutusest, mis toetab tervist ja loob hea põhja jõu, kiiruse või tehnikaga seotud aladega tegelemiseks.”

Sport peaks tähendama eelkõige pingutust ja eneseületamist. Fun alad, mida ka taliolümpial järjest rohkem näha saab, kaitseministrile üleliia huvi ei paku. „Kes tahab näha igasugu vigureid, olgu siis suuskadega või ilma, peaks pigem tsirkusesse minema,” ütleb Jürgen Ligi vaadates igatsevalt välja oma kabinetiaknast, mille taga langeb laia lund

Laevakapten mängib maitsetega

Meremeeste köögis käis tutvumas Karin Kalda.

KÖÖGIS

Sellest, et laevakaptenist Erki Melts hea kokkaja on, sain teada alles hiljaegu kui muu jutu sees söögitegemisest juttu tuli. Igapäevaselt reibas Pärnumaa arendusjuht on ühtlasi ka jahi Lady Bird kapten. Proovisime üheskoos

Erki oskusi: lõikusime, segasime, maitseisime – nüüd usun, et ka rooliratta tagant on võimalik maitsetega mängida ja pidurooga valmistada.

Peagi on käes kevad ja aprilli lõpust saa-

vad jahid jälle vette. Et kaptenist koka „leivanumber” rooste ei läheks, valis Erki kevadiseks retseptiks pasta, mis on parajalt kalane, hästi toitev, veidi pidulik, samas lihtne ning tuleb alati hästi välja.

„Meremeeste piduroog” viiele:

Retsept

- 1 1 keskmine sibul
- 2 350g õrnsoolalõhe fileed
- 3 1 klaas valget veini
- 4 50g india pähkleid (Germund)
- 5 400g pastat (Barilla tagliatelled)
- 6 50 ml vahukoort või toidukoort (Rama Cremefine)
- 7 100g riivitud Parmesani juustu (Castelli) pealepuistamiseks
- 8 kaunistuseks basiilikalehti

Merel värskes õhus päikese käes on söögiisu alati suurem, kokkamisega lõpetatakse ja siis juba jälle alustatakse. Kusjuures kõik meeskonnaliikmed, sh ka kapten, on aeg-ajalt köögitoimkonnas – siit ka Erki meisterlikkus. Keeruliseks läheb kui jahil on terve meeskond (12 liiget), sest siis valmistatakse toitu mitmes jaos, kuna köök on pisike ja anumad suhteliselt väikesed. Vahel tekitab ka kreenis olek keerukust – oled kokk-kaskadöör. Samas aga tunnistab Erki, et isegi maismaal ei saa vahel nii häid sööke kui merel olles: „Reisidel kohtab tihti eksootikat, hiidkrabid või merest püütud kalad küpsetatud meie meeste moodi.” Mitme koka koostööst ja saadaolevatest vahenditest tuleb nii mõnigi uus ja huvitav maitseelamus ilmsiks.

Maitse on maitseküsimus. Igaühel on oma maitse, millega võib kaasa minna või millele kaasa tunda, igal juhul on see väärtus.

▶ Tükelda sibul ja prae pannil vähese õliga kuldpruuniks. Lisa hakitud õrnsoolalõhe filee ja purustatud pähklid. Seejärel vala pannile ka pisut valget veini. Hauta kuni lõhe ja sibul on küpsed. Samaaegselt sibula praadimisega keeda pasta eraldi anumas poolvalmiks. Lisa poolvalmis pasta kalakastmele, aegajalt segades lisa ka toidukoort. Hauta lõplikult ja serveeri riivitud parmesani juustu ning basiilikalehtedega.

Toidu valmistamiseks kulub aega u 30 minutit. Ei sisalda maitseained ja on väga tervislik.

Põllumees põline reformierakondlane

Tekst ja fotod Peep Lillemägi

Põllumehe ei seostata Reformierakonnaga kuigi tihti. Ometi esindab just talupidaja kõige paremini neid mõtteid, mida Reformierakond juba kaheteistkümnendat aastat poliitikasse vorminud on: tööd tuleb teha kõvasti ja loota tuleb iseendale, siis tuleb ka edu. Ville Pak on üks neist talupidajatest, kes Reformierakonna üles leidnud on. Muiates võiks aga meenutada rahvatarkest, mille kohaselt on põllumees põline rikas. Seega ongi tema koht „rikaste partei” – Reformierakonnas.

Ville Paki isa Ants oli Ääsmäe sovhoosi peaaegronoom. 1988. aastal sai tal sovhoosielust villand. Eraomaniku pisik oli veres juba tollel ajal ja kohe, kui tekkis võimalus omapäi toimetama asuda, jättis ta oma laua sovhoosikontoris tühjaks ning tegi algust talupidamisega. Ühismajandist ta mingit „kaasavara” selleks kaasa ei saanud.

Kadarbiku Talu on algusest peale tegelema kasvatamisega. Põllumaad selleks renditi alguses sovhoosilt. Taluseaduse alusel sai 1990ndate alguses pisut tootmistaad privatiseerida. Nii kasvatati köögivilja põhiliselt Tallinna poodides müümiseks. Hüppeline kasv tuli kümme aastat tagasi, kui tuli otsustada, kas muuta tootmistaad ja kasva-

tada efektiivsust, või asi ära lõpetada ja millegi muuga tegelema hakata. Täna on Kadarbiku talu haritavad põllud 500 hektaril Harjumaal ja kaugemalgi ning püsivat tööd antakse 70 inimesele, hooajal rohkem.

Globaliseerumine tegelikkuses – seemned Hollandist, mahlapress Ühendriikidest

Üle Eesti sai Kadarbiku Talu kuulsaks 2003. aastal, kui polettidele jõudis nende porgandimahl, mille klaaside kokkuloomisega on tänaseks tähistatud isegi valitsusliku lepingu allakirjutamist. Ikkagi oma ja eestimaine jook. Pealegi tervislik ja alkoholivaba.

„2002. aasta oli hea porgandiaasta. Sügisel oli hind väga odav. Tuli hakata mõtlema, mida ette võtta, et talupidamine halba lõppu ei saaks,” räägib Ville Pak. „Isa on mul suur ideede generaator. Tema kuu aega kestnud mõttetöö tulemusena oli selge, et juurikate müümise kõrval tuleb hakata juurikatest mahla pressima.” Omapressitud porgandimahla on Ville kodus kogu aeg joodud. Nüüd siis otsustati asi tööstuslikult ette võtta. Äriplaan sai nii hea, et pank jäi selle rahastamisega nõusse. Kokku läks tootmise juurutamiseks kaheksakohaline number kroone.

Tehnoloogia, kuidas porganditest töös-

tuslikul moel mahla teha, on pärit Ameerikast. „Tänapäeval on lihtne. Võtad interneti lahti ja sealt on võimalik kõike leida. Sai see otsus tehtud ja riski peale välja mindud. Tellisime Ameerikast masinad ära ja hakkasime proovima.”

1. märtsil 2004 oli esimene porgandimahl lettidel. Praeguseks toodetakse sellele lisaks veel 16 sorti mahla.

Enamus Eestis müüdavaid mahlu valmib nii, et ühes tunnis on vesi ja teises kontsentraat. Need segatakse õiges vahekorras kokku ja ongi mahl valmis. Värske mahla tegemine on hoopis teine lugu. Porgandimahla tegemine on eriti keeruline. Porgandit tuleb purustada ja see puru peab olema õiges mõõdus. Porgandeid kulub kaks korda rohkem kui lõpuks mahla välja tuleb. Saaks ka rohkem, aga siis läheb mahl paksuks ja see ei ole enam mahl, vaid mehu.

Mahetootmisse selle sõna klassikalises mõttes Ville Pak ei usu. „Puhast mahetootmine on selline jutt, mis on mõeldud asjassepühendamatuks. Esiteks ei ole Eesti mullad nii viljakad, et siin ilma väetamata midagi mõistlikult kasvaks. Kliima on meil ka selline nagu on. Ja ka taimekaitse ei ole kurjast. Kapsad tulevad ilma pitsimata usse täis ja saaki ei anna. Aga võrreldes banaanidega, mille puhul nende Eestisse jõudes ei tea keegi, mida neile peale piserdati, on Ees-

tis toodetud köögivilja puhul võimalik täpselt teada, mis ja kuidas. Mulle väga meeldib see mõte, mida keegi teadlane ühes telesaates välja ütles: võib süüa vaid mahetoodetud köögivilja, aga siis tuleb apteegist pille juurde osta.”

Teaduseta põllumees tänapäeval hakkama ei saa. Nagu jutuks oli, kasvataks Kadarbiku talu köögivilja Eesti erinevates paikades. Põllumullad on erinevad. Erinevale pinnale on erinevad sordid. Mahlaporgandil ja pakkimiseks mõeldud porgandil jälle erinevad. Ka hapukapsas ja säilituskapsas nõuavad erinevaid seemneid. Parimad seemned tulevad Hollandist, kus seemnekasvatuse ja sordiaretusega on tegeldud juba väga pikka aega.

Euroopa põllumajanduspoliitika tuleb ümber teha

Põllumajandus on Eesti jaoks strateegiline tootmisharu. „Eestlane peab saama süüa eestimaist toitu. Suurtele turgudele tootmiseks oleme me liiga väiksed. Aga oma toidutootmise puudumine suurendaks julgeolekuriske.”

Samas on põllumajandus ise selline tegevus, millega hulk riske seotud. Esimesed kulutused seemnetele tuleb teha kuusteist kuni kakskümmend kuud enne seda, kui toodangu eest raha laekub. Kunagi ei tea, milliseks kujuneb köögivilja hind. See sõltub eelkõige ilmast. Kaks nädalat sajab ja kõik. Ja kui Soome köögiviljakasvatajal on võimalus

Kadarbiku talust pärit hapukapsast müüvad suurpöed üle Eesti.

oma kaup ette müüa, siis Eestis seda võimalust ei ole. Samas, kui tuleb hea aasta, saab toodangu eest ka kõrgemat hinda küsida, ei pea leppima pikaajalise lepingu keskmisega.

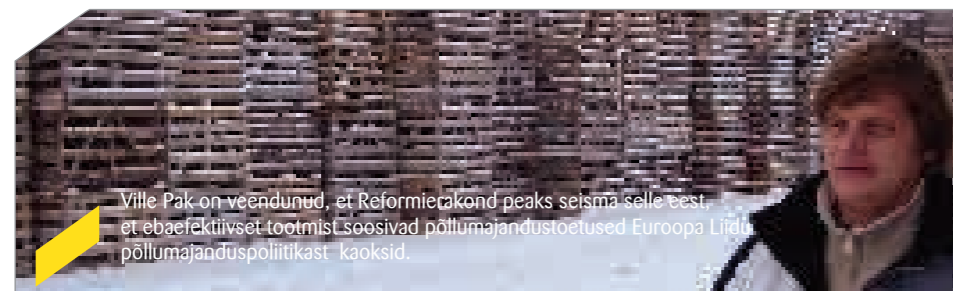
Need, kes Eestis köögivilja kasvatamisega ettevõtluses ellu on jäänud, toodavad vägagi efektiivselt ja on ka muu maailmaga võrreldes konkurentsivõimelised. Just seetõttu, et konkurents paneb asjad paika, ei toeta Ville Pak mingit doteerimist. Ainus toetus, mida võiks teha, on saagi kindlustamiseks. Selline olukord, kus praegu piisab vaid maa või lehma omamisest, et toetust saada, end pigem maaettevõtjaks kui põllumeheks nimetatavat Villet ei rahulda.

„Tegelikult tuleks kogu Euroopa põllu-

majanduspoliitika ümber teha. Ebaefektiivse tootmise toetamine sellisel kujul tuleks lõpetada. Loodan, et Reformierakond selle eest seisab,” ütleb Kadarbiku Talu peremees

Kadarbiku talu asub Harjumaal Saue vallas Tuula külas. Köögivilja müük toimub Harjumaal Ääsmäel asuvas laos. Talu tegeleb köögivilja kasvatamisega. Aastas toodetakse 3 miljonit kilogrammi köögivilja. Suvel kasvatatakse hiina kapsast, liilkapsast, spargelkapsast, valget peakapsast, tilli, kabatsokki, kurki, porgandit, jääsalatit jne. Talvel müüakse porgandit, kapsast, porulauku, peeti, kaalikat, mustroigast jne. Koostööd tehakse teiste puu- ja köögivilja hulgimüüjatega. Kauplustele ja söögikohtadele toimetatakse toodang kohale oma transpordiga. Peale juurvilja kasvatamise valmistatakse veel toorsalateid, supisegusid ja hapukapsast ning tegeletakse köögivilja pesemise, koorimise ja aurutamisega. Talu toodang vastab kodumaisusmärgi nõuetele.

Allikas: www.kadarbiku.ee

Ville Pak on veendunud, et Reformierakond peaks seisma selle eest, et ebaefektiivset tootmist soosivad põllumajandustoetused Euroopa Liidu põllumajanduspoliitikast kaoks.

Paremm tee

Kalev Kallamets on kokku kogunud Reformierakonna jaoks tähtsad sündmused alates asutamisest kuni erakonna 10nda sünnipäevani. Oma mälestusi on talle jaganud Siim Kallas, Heiki Kranich, Meelis Atonen ja paljud teised. Reformikiri hakkab igas numbris avaldama osakest tema poolt kogutud ajalooeentustest. Nostalgilist lugemist!

Algus

Kohti, kust alustada Reformierakonna lugu on kaunis rohkesti. Võib-olla kõige targem on alustada sealt, kus tõusis põlvkond, kellel purunes illusioon sotsialismist, põlvkond, kes julgusid unistada vabadusest ja ehk ka demokraatiast ning kes julgusid kirjutada ridu „aga mets ja maa saavad meitele...”. 1968 aasta kevadised sündmused Prahhas omasid ulatuslikku mõju tuhandete noorte eestlaste, aga ka teiste Ida-Euroopa rahvaste seas. Siim Kallas oli 19 aastaseks just äsja astunud Tartu Ülikooli ja populaarsesse rahvusvaheliste suhete ringi, mida ta ise peab ka enda poliitikasse astumiseks.¹ Paul- Eerik Rummo, vabanduslauliku ja noortele lausa pooljumalaks olnu, sõnade najal hakkas üles kasvama terve põlvkond, kes leidsid ridade vahelt vabadust.

Majanduse olulisus taasiseseisvunud Eesti inimeste mõtlemises ja poliitikas on kaunis eripärane ning sellele aitas tublisti kaasa ka Edgar Savisaare, Siim Kallase, Tiit Made ja Mikk Titma allkirjadega Isemajandava Eesti ettepanek 1987 aastal. IME sisu oli ettepanek lüüa Eesti majandus lahku Nõukogude Liidust ning minna üle turumajandusele. Kuna Nõukogude Liit oli pikaajalises majanduslikus kriisis, leidis ettepanek laialdase rahva toetuse ning ideede realiseerimist asuti elavalt arutama nii Tallinnas kui hiljem kaitsma Moskvas. Siim Kallas esindas juba algusest peale iseseisva raha ideed nii IME, hilisemates aruteludes Tallinnas ja Moskvas.

Seda, et kõrgkultuur ja kaine rehnung on meie rahval ikka käsikäes käinud, näitas loovinimeste kasvav avalik paha-meel valitseva korra üle. Mässumeelseid ja patriootlikke noori, kellele ENSV vabaduspiirid jäid kitsaks, sai üha avalikumalt üha rohkem. See otsis väljendusvormi. Mõned asusid poliitikasse, mõned teostasid end varakapitalistlikus majanduses, mõned kolmandat viisi.

„Te ei tule üksi toime!”

„Te ei saa naftat!”

„Te ei saa puuvilla!”

„Te ei saa metalli!”

„Te ei löö maailmaturul läbi!”

Ja Kallas pakkus selliseid lahendusi: „Kõigepealt oleks tarvis käiku lasta oma raha!...! ... radikaalse reformi üks tingimatu eeldus on majanduseelkõige omandisuhete süsteemi muutus.” „Igasu-

Siim Kallas 11. septembril 1988. a Tallinna Lauluväljakul üritusel „Eestimaa laul, Kõnet pidamas.”

Viimaste hulka kuulub ka Siim Kallas, kes 1989 aastast peale oli ka Eesti Panga nõukogu liige. Samal aastal ilmus tema sulest *Rahva Hääles* tavatult vabas vormis artikkel „Üks ora tule...”, mis põhjalikult kirjeldab eesiseisvaid majanduslikke probleeme ning pakub teravmeelseid lahendusi, mida võime leida nii „Kodaniku riigi manifestis” kui tänase Eesti realiseeritud poliitikas: *Ärka sin oösel üles. Üleni higine, pea kumises. Olin näinud halba und. Mingid mehed karjusid mu peale.*

gune tasuta jagamine tekitab ebaõiglust ja raiskamist. Samuti ebaefektiivset kasutamist!...!Inimestelt, kelle eluviis ei ole tervislik, võidakse nõuda kõrgemat kindlustusmaksu jne.”

Liberaalse mõtlemise jaoks omas suurt sisulist ja sümbolset tähendust Milton Friedmani „Kapitalism ja vabadus” tõlke väljaandmine 1993. aastal. Selle initsiaatoriks oli Rein Lang ja teostas Maksumaksjate Ühingu poolt toetatud Avatud Ühiskonna Instituut. Lang räägib neist kolmest: „Trehvasin Siim

¹ Teine Eesti. Lk 139

Kallasega ühe kõrtsi avamisel ning olin sel ajal vaimustunud Taani Venstre erakonnast, mis oli maksumaksjate esindaja. Häiris, et Eestis rääkisid sel ajal kõik ainult sellest, kuidas riigi raha kulutada. Otsustati luua meeskond ning nii saigi loodud Maksumaksjate Ühing. Koos käidi neli aastat ja üks asi, mida koos tehti ja rahastati oli Avatud Ühiskonna Instituut, mida juhtis Mati Heidmets. Avatud Ühiskonna Instituut andis välja ka Friedmani „Kapitalism ja vabaduse”. Oli idee, et tuleks üks turumajandusliku mõtlemise „piibel” välja anda ja Gräzin pakkus Friedmani. Väga kahju oli AÜI lõppemisest, aga kui sai selgeks, et tekkinas on majandusliku avatuse vaateid esindav erakond, kadus motivatsioon rahastamiseks, läks ära Heidmets ning lõppes ka instituudi tegevus.”

Liberaaldemokraadid ja reformid

Iseisvusprotsess liikus mööda mitmesuguseid radasid omasoodu. Ajastu juhtiv poliitiline jõud oli Edgar Savisaare ja Marju Lauristini moodustatud Rahvarinne. 1990. aastal hakkas Rahvarinne lagunema. Esiteks lahkus Rahvarinde „ema” Marju Lauristin ja lõi Sotsiaaldemokraatliku Iseseisvuspartei, millel oli ka selgelt sotsiaaldemokraatlik programm. Paul-Eerik Rummo meenutab: „Siis saigi selgeks, et aeg võiks olla küps maailmavaateline erakondade tekkeks.

Mingi liberaalne alge oli loodud juba siis, kui Lennart Meri ja Ignar Fjuk ajasid kokku loomeliite. 1987-88 Loominguliste Liitude Kultuurinõukogu esimees olnud Ignar Fjuk, oli peamine rahva „ära rääkija”, et inimesed asutaks uue erakonna”. 1989. aastal hakkasid kujunema selgemad poliitilised erisused ning ka kultuurinõukogus ilmsesid sümpaatiate erisused. Jõerüüt mäletab, et tegigi ühel koosolekul ettepaneku,

et kes tahab, see võiks algatada uue erakonna: „Osa kultuurinõukogust liituski algatusgrupiga, aga tuli ka mujalt kultuuritegelasi ja me avaldasime mingi lühikese manifesti-märgukirja, kutsudes end vabadeks demokraatideks.” Kokku saadi grupp, kuhu kuulusid Viivi Luik, Jaak Jõerüüt, Enn Põldroos ja Heinz Valk. Samuti oli juhtivaks organiseerijaks Henn Sarv, kes oli loonud liberaalse tiiva Rahvarindes. Peale jutuaamist Kultuuriministeriumis liitsid Jõerüüdi ja Sarve grupid jõud, et luua üks erakond. Ühel hetkel 1990. aasta algul sai ka nimi valitud: Eesti Liberaaldemokraatlik Partei – ELDP. Heinz Valk tegi uuele parteile isegi embleemi.

Kogu selle aja oli Paul-Eerik Rummo viibinud Ameerikas. Jõudes tagasi paluti tema allkirja manifestile, mis ilmus ajalehtedes. Rummo räägib: „Savisaar püüdis juba ette loodavat erakonda diskrediteerida kui endiseid kommuniste. Kaalutlusel, et Põldroos esitatakse esimeheks, olid ette valmistatud ajaleheartiklid, mis pidid koheselt materdama Põldroosi kui endist EKP liiget. Et aga seda ohtu vältida, valiti ootamatult esimeheks mind. Pooldasin selget eemaldumist Savisaarest.” Nii valiski 1990. aasta 9. märtsil Andra Veidemanni ja Jaak Jõerüüdi juhitud asutamiskongressil asutatud ELDP enda esimeheks Paul- Eerik

Rummo. Kongressil oli muide esinduslik külaliste rivi: Rootsist, Soomest, Lätist, Ungarist, Venemaalt. Rootsi liberaalide eesotsas olid Brigit Friggebo ja Anres Küng. Aga Mart Laari, kes siis oli kristlikdemokraat, saatel istus vahepeal saalis ka uudishimulik Carl Bildt.

1991 kevade otsustavamaid päevi loodud erakonnale ja Eestile langeb kokku 15. juunil kohtus Paul-Eerik Rummo Toompea lossis talle helistanud noore läänlase Heiki Kranichiga, kes pakkus abi erakonna ülesehitamisel. Peale kohtumist pidid nad asuma Haapsallu sõitma, et kohtuda kohalike inimestega, sest noor partei vajab nii liikmeid kui tun-

tust. Kuid võta näpust, lossi ümbristesid põlevate silmadega Interrinde massid. Kuidagi pääses aga Paul-Eerik Rummo lossist välja, et minna naisega kontserdile. Teel sinna, aga kuulis Paul-Eerik ühest transistorraadiost peaminister Savisaare appikarjet, et vaja Toompead kaitsta. ELDP esimees tundis siis, et poleks kena riigi kriisi hetkel kontserdile minna ja suundus Toompeale, kus aga õnneks olukord oli tänu rahva kiirele reageerimisele suures osas lahenemas. Heiki Kranich ise mäletab, et pidi toorkord vaeva nägema, et üldse lossi pääseda. „Olukord oli väga õpetlik,” mäletab Kranich. „Inimesed näitasid üles täiesti

erinevat suhtumist. Ülemnõukogusse kuulunud ELDP liikmed viskasid nalja, pastor Hallaste näitas interitele rusikat ning interrindelased Lebedev ja Panfilov ronisid taguotsade vänderdades üle aknaladade rõdule, et karjuvatele muttidele suureliselt lehvitama minna.”

Liberaaldemokraatide noored organiseerisid kiiresti ning kujunes kümneliikmeline tuumik, kus peale Kranichi oli veel Ahto Lobjakas, Aap Neljas, Signe Roos ja Priit Jõerüüt. Peamised „kuked” olid aga Kranich ja Lobjakas. Tänu nende veetud kampaaniale said noored erakonna juhatuses neli kohta kaheksast. See häiris keskerakonnasõbralikke niivõrd, et Andra Veidemann lahkus Keskerakonda ning Heinz Valk ja Enn Põldroos lahkusid samuti.

Paul- Eerik Rummo arvab, et väga tähtis Eesti liberalismi järjepidevuse suhtes oli paguluses seda liini hoidnud Eesti Liberaaldemokraatliku Koondise ja selle tollase juhi Aleksander Terrase toetus. „Nad tunnistasid ELDP oma tegevuse jätkajaks, sealhulgas ka Liberaalses Internatsionaalis, mille asutajaliikmeks 1947, kui ma ei eksi, ELK oli olnud.”

Rahareform

1991. aasta 23. septembril valiti organisatsiooniprobleemide ja vastasseisust valitsusega räsitud Rein Otsassoni asemel Eesti Panga presidendiks 63 poolt, 10. vastu ja 6. erapooletu häällega Siim Kallas. Kiiresti tõi ta panku uusi inimesi, saadi tagasi okupatsioonieelne kuld ning kinnitati rahareformi radikaalne ideoloogia valuutakomitee süsteemil. Väga suure tähtsusega oli rahareformi ja majandusreformide ühildamine. „Kulla tagastamine on vaid üks samm, meil peab olema ka korralik majanduspoliitika,” ütles 1992. aasta algul Eesti Panga president Siim Kallas.² Rahareformikomitee teine liige

Rudolf Jalakas kinnitas sama: „Ainsaks tõeliseks tagatiseks kroonile on töö ja tasakaalustatud majanduspoliitika.”³

Üheksakümnendate alguses ei paistnud olukord nii ilus kui ideed – majandus ja raha olid katastroofi äärel. Inflatsioon oli 1991. aasta lõpus 3% päevas ehk 1000% aastas; palkade ja pensionite väljamaksmine hilines, valitses kaupade puudus ja tšekimajandus; 1992 aasta talvel ähvardas Eestit kütteta jätmise, sest Venemaa tõstis mitmekümnekordselt meile tarnitava masuudi hinda. Kõige selle tõttu nägid inimesed pikisilmi oodatud kroonis päästeinglit, mis vabastaks hädadest ja tooks jõukuse. Ning IME juhtus.

Tänu paljudele õigetele otsustele ja suurele tööle õnnestus Eesti Pangal teostada 20. – 22. juunil 1992 rahareform ilma suuremate probleemideta. Kuigi veel mõned kuud peale reformi oli kriitikat, sai kõigile selgeks, et nii uue raha kui majandusreformide tulemusel hakkasid poed kaubaga täituma, inflatsioon alanema, palkade väljamaksmine paranema. Nende muutuse tuntuimaks nimemeks oli Siim Kallas, kes jätkas aktiivselt avalikkuses, riigikogus ja valitsuse juures uuteks majandusreformideks innustamist ja seniste selgitamist. Väga oluliseks edu tagatiseks oli ka Kallase ja peaministriks saanud Tiit Vähi hea koostöö, mis tagas, et valitsus arvestas Eesti Panga seisukohtadega ega taganenud päevapoliitiliste eesmärkide nimel rahareformi radikaalsest kavast.

Kallas ise ütleb selle aja kohta: „Eesti Panga majanduspoliitiline roll oli 1992-94 väga arvestatav nii valitsuse, riigikogu kui avalikkuse silmis. Erakordselt tähtis oli majanduspoliitiline raamistik, mis hoidis krooni üleval- tasakaalustatud eelarve, madal laenukoormus, kaubanduspoliitika, erastamine, hindade vabaks laskmine. Majanduse nurgakivi

oli avatus.”

1993. aastal tegi Eesti Panga president Siim Kallas konverentsil „Eesti krooni taaskehtestamise head ja vead” enam kui 20-leheküljelise samanimelise ettekande, mis keskendus peamiselt krooni stabiilsuse tagavatele majanduspoliitilistele ja demokraatlikele põhimõtetele. Lõigus „raha ja demokraatia” ütleb Kallas: „Me peame nähtavasti mõtlema sellele, kuidas suurendada ühiskonna majandusliku efektiivsust tervikuna.” Ning selleks on vajalik „kodanikelt sundkorras raha ära võtta nii vähe kui võimalik, see tähendab, regulaarsed sundmaksud peaks olema nii madalad kui võimalik.”

1994. aasta juunis Postimehes ilmunud artiklis „Pole midagi ohtlikumat enesega rahulolust” toob Kallas välja olukorra, mis motiveeris ilmselt paljusid reforme pooldavaid poliitikuid jätkamaks aktiivset tegevust reformide jätkamiseks ja seniste kaitsmiseks. Kallas viitab EMORi küsitluse tulemustele, mille järgi 54% inimestest arvas, et Eesti on turumajandusest kaugel; enda majandusliku olukorra parandamise nimel ei olnud töökohta nõus vahetama 51%, ei olnud valmis asutama oma firma 69% ja odavamasse kohta elama asumisega polnud nõus 74%. Kallas kinnitas, et Eesti rahasüsteem võib vastu pidada kõikidele majanduslikele kõikumistele, kuid mitte poliitilisele majanduspoliitika muutmisele.

ELDP poliitiline elu

1992. aasta kevadel, valimiste lähenedes, sai selgeks, et tugevaimaks anti-Savisaarlikuks jõuks on Isamaa ning nii kujunes ELDP selle mitme erakonna liiduga püsiv suhtlemine, mis päädis selge lepinguga, mis tagas valmisedu korral ELDPle kohad valitsuses, kuid ei sidunud Isamaaliidu fraktsiooniga. ▶

Sümpaatne oli samuti presidendikandidaat Lennart Meri, kes oli mõned aastad varem olnud osaline loomeinimeste liitmises ühise lipu alla.

1992. aasta lõpus liitus ELDPga Heiki Kranichi ühiste tuttavate kaudu Meelis Atonen, kellest sai peatselt erakonna poliitiline sekretär ehk peamine piirkondadega töötaja. Töökohaks oli siis fraktsiooni nurgake Rahukohtu tänaval. Vajalik oli piirkondades struktuuri kas-

Liberaalide ja Isamaa initsiatiivil viidi Eestis peaaegu märkamatu sisse ülemaailmne uuendus – ühetaoline tulumaks. „See oli natuke naljakas lugu. Selles, et tulumaks peaks olema ühetaoline, ei kahelnud peale väliskonsultantide ükski hing. Protsendimääraks juhtus 26 aga seetõttu, et algselt planeeritud 25-ga ei saanud valitsus aasta eelarvet kokku. Mart palus ühe protsendi juurde panna ja nii ka läks. Ikka oli suur asi,” kommenteerib koalitsiooni täisvolitustega

1995. aasta valimiskampaanias kleebiti valimisplakateid igale vabale seinale.

vatamine 1993. aasta kohalike omavalitsuste valimiste jaoks. Erakonna rahalised võimalused olid väga piiratud. Suur saavutus oli 1000 £ toetuse saamine Briti Liberaaldemokraatidelt. Siiski saavutati päris hea tulemus 1993. aastal Haapsalus ja Valgas ning mitmes omavalitsuses osaleti valimisliitudes.

küsimuse kallal töötanud tollane rahanduskomisjoni liige Kranich, kes peale vastuvõtmist pidi rahandusministrina seda ka ellu viima.

1993. aastal aga hakkas Isamaa lagunema ja pragunema. Pidi toimuma valitsusremont. 1994. aasta 6. jaanuaril

tegi peaminister Mart Laar presidendile ettepaneku kinnitada kaitseministriks Indrek Kanniku, majandusministriks Toivo Jürgensoni, välisministriks Jüri Luige ja rahandusministriks Heiki Kranichi. Esialgu ei tahtnud Lennart Meri kinnitada ametisse ministreid Kranichit ja Kannikut, kuid päevad hiljem said ka nemad kinnitatud. Samal ajal asus kaitseminister Kanniku nõunikuks Meelis Atonen, kelle üks tippphetki oli tulevase Vene presidendi Vladimir Putinile kõige selgema vastulause ütlemine viimase Balti riike alandava seisukoha peale prominentset Peterburis toimunud julgeolekukonverentsil.⁴

Paraku kestsid sisevastuolud valitsuses edasi ning 14. juunil lahkusid ELDP ministrid Kranich ja Rummo koalitsioonist. Sama kuu 27. kuupäeval määrati rahandusministriks senine Lääne maavanem, EDLP liige Andres Lipstok. Sellest tõusis arvestatav sisevaidlus, kas Lipstokki erakonnast välja arvata, kuid toimus erakonnasisene hääletus ning Lipstok jäi erakonna liikmeks. 21. septembril kinnitati sotsiaalminister olukorras, kus ELDP oli valitsusest lahkunud, veel teinegi ELDP liige, taas Läänemaalt pärit Toomas Vilosius, endine sotsiaalministeeriumi kantsler.

Siim Kallase tulek

1994. aasta alguses tõusis hetkeks kõrgele inflatsioon ning rahandusminister Kranich tegi ettepaneku, et Eesti Pank peaks rahapakkumise vähendamiseks emiteerima lühiajalisi võlakirju. See tekitas teatud sõnasõja Eesti Panga presidendi Kallase ja rahandusminister Kranichi vahel, mis viis selleni, et esimene kirjutas kirja kõikidele parlamendi liikmetele. Kallase sõnul: „Konflikti sisu Kranichiga oli see, et Kranich käis kenas rahandusministrite traditsioonis ning soovis Eesti Panga rolli vähendada.”

Ühesõnaga polnud suhted kiita.

Samal ajal suvel, sai valimiste lähenedes ELDPle üha selgemaks, et ükski valimistele pole võimalik minna. Kuna Mart Laar oli kaotanud selleks ajaks usaldusvääruse ja rahva toetuse, distantseeruti sellest seltskonnast. Viimane toimus mõnevõrra kergemalt, sest ELDP oli seotud Isamaaga erilepingu alusel, samal ajal kui kristlik-demokraatlikud parteid olid vahetult Isamaa osad. Kanniku juhitud parempoolsed olid liiga konservatiivsed. Meelis Atonen mäletab, et käidi ka Tiit Vähiga rääkimas, kuid liitumine Koonderakonnaga oleks tähendanud liberalismi hääbumist.

ELDP esimees Paul-Eerik Rummo kuulis ideed Kallasega erakonna tegemiseks Heiki Kranichilt. ELDPs oli üldine mõistmine, et liiga vähe oli majandusinimesi, kuid siiski pidas Paul-Eerik Rummo enda missioonis ELDPd tegevuses hoida, et säilitada liberaalset nišši kuni tuleb uus majanduslik seltskond ning liberaalsuse nime ei lõrtsiks ära Koonderakond või Keskerakond. Rummo ütleb: „Ma olin veendunud, et uus põlvkond tuleb peale ning kaasajal ei saa olla tugevat poliitilist jõudu tugeva majanduspoliitika ja -kompetentsita.”

„Siim Kallas oli aga kaubamärk, mida ihaldasid paljud parempoolsed ja kartsid paaniliselt ideoloogilised oponendid,” meenutab tollane ELDP poliitiline sekretär Meelis Atonen. Kuid kõik ei läinud libedalt. President Lennart Meri esitas Siim Kallase 1994. aasta oktoobris peaministri kandidaadiks. Kallas ise mäletab, et peaministriks kandideerimise idee tuli Ülo Vooglaiult ning ka Isamaa oli suur toetaja.

ELDP toetas Kallast ja räägiti ka koostööst, kuid Heiki Kranich mäletab ühte õhtusööki Olümpia hotellis Siim Kalla-

sega, kus ELDPst olid peale tema veel Paul-Eerik Rummo ja Meelis Atonen. Kranichi sõnul sel kohtumisel puudus veel vastastikune usaldus ja „räägiti teineteisest mööda”.

Muudatus saabus aga mitte Eestis, vaid hoopis Austrias. Heiki Kranich mäletab, et 1994. aasta oktoobri lõpus viibis tema Viinis Rahvusvahelise Valuutafondi koolitusel ning samal ajal oli Eesti Panga delegatsioon külas Austria keskpangal ning ootamatult viibisid nii Kranich kui Kallas samas hotellis De France. Seal vestlesid nad kella neljani hommikul Eesti poliitilisest olukorrast ja võimalusest liita jõud. Kranich ütles: „Sealt tekkis usaldus.” Samuti oli juba siis mainitud nime Reformierakond. Sealsamas lepiti kokku, et kõigepealt luuakse Reformierakond ning liituvad Reformierakond ja ELDP Eesti Reformierakonnaks.

Kuid enne seda oli võimalus, täiesti reaalne ja käega katsutav, et Siim Kallas saab peaministriks. „Juba siis ütles Rain Rosimannus, et kui kindlust pole, siis ei peaks peaministriks kandideerima,” ütles Kallas hiljem. Riigikogus toimunud hääletusel 13. oktoobril ei läinud 40 poolt ja 55 vastuhäälega Kallase kandidatuur läbi. Peale peaministriks kandideerimist kinnistus Kallases arusaamine, et poliitikas läbilöömiseks on vaja erakonda, sest „ei saanud leppida olukorraga ja läbikukkumisega.” Kuskil 1994. aasta kevadel tegi ta juba otsuse poliitika kasuks, sest muul viisil ei saanud osaleda reaalses protsessis, „majandusideoloogia realiseerimises”⁵. „Mõtlesin, et kui juba, siis juba – tuleb minna poliitikasse. Oleksin ehk varem mõne olemasoleva erakonnaga ühinenud, kui poleks peaministriks kandideerinud ja läbi kukunud. Seejärel tundus aga poliitikasse tulemiseks kõige mõjuvam ja efektssem tee omaette erakonna loomine. Siis tegimegi Reformierakonna. Tegelikult

polnud see uus, vaid sündis liberaaldemokraatliku erakonna baasil.”⁶

Peale hääletust riigikogus läks usinaks organiseerimiseks. Siim Kallas ise rääkis paljude inimestega ja kutsus neid erakonda: „Riigikogus oli terve hulk niisuguseid vabaliikmeid, keda ei rahuldanud ükski hetkel olemasolev erakond. Näiteks Uno Mereste ja Valve Kirsipuu... Inimesi tuli samuti teistest erakondadest: Kalev Kukkk Keskerakonnast, mõni Mõõdukatest ja kes kusagilt mujalt. Tekkis üks punkt, kellel see mõte arenes. Erinevate rühmade mootoriks olid Heiki Kranich ja Meelis Atonen.”⁷

Igor Gräzin mäletab, et juba 1995. aasta jaanuaris kohtus ta kesklinnas juhuslikult Kaupo Pollisinskiga, kes palus tal tulla „ühele koosolekule”, kus paluti teda Riigikokku kandideerima. Oli nõus. Seni Kuressaares pangafiliaali juhtinud Jürgen Ligi kutsus erakonda Saaremaal sõitnud Siim Kallas isiklikult. Ilmselt oli paljud, kes Kallase visioone nähes ütlesid nagu Meelis Atonen „tundus, et tuleb tugev ja tummine erakond.” Ka Kallas ise räägib täna: „1994. aastal oli küll selge visioon erakonnast kui valitsuserakonnast. Oli nägemus, et tegemist on kestva erakonnaga ning see polnud „vaatame, kuidas läheb” ettevõtmine”

Kasutatud kirjandus:

Mart Laar, Urmas Ott, Sirje Endre. Teine Eesti: Eeslava. SE&JS. Tallinn 1996

Ester Šank. Peategelane. Lejula. Tallinn 2001

Jaan Kelder. Eesti rahareform. Postimees. Tallinn 1997

Siim Kallas. Turumajandus ehk kodanike riik. Tallinn 2003

Siim Kallas. Piiridest suurem Eesti. Tallinn 2004

⁴ Putin. Alexander Rahr. Olion. Tallinn 2002

⁵ Peategelane. Lk 163

⁶ samas

⁷ Peategelane. Lk 168

Tähtis

Eesti Linnade Liidu juhatuse esimeheks valiti Valga linnapea **Margus Lepik**.
7-liikmelise juhatuse töös osalevad reformierakondlastest veel Tartu linnapea **Laine Jänes** ja Viljandi linnapea **Peep Aru**.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu juhatusse osutus valituks kaks reformierakonna liiget: Kose vallavanem **Vello Jõgisoo** ja Meremäe vallavanem **Peeter Sibul**.

Kas Sa tead, et...

✦ ...Eesti 32 linnapead/vallavanemat ja 25 volikogu esimeest on Reformierakonna ridadest?

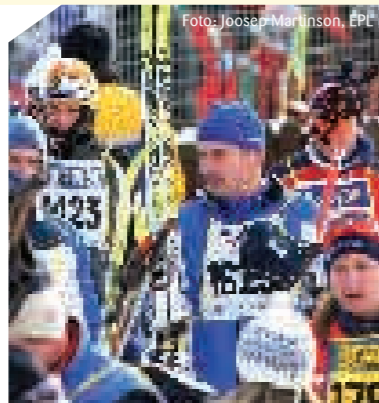
✦ ...kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel osalesime 151 omavalitsuses (116 oma nimekirjaga), võimul oleme 49 omavalitsuses?

Uued tegijad

Uuest aastast on Lääne-Virumaal arendusjuhiks **Maie Urbas**, Põlvamaal **Janis Kukk** ja Viljandimaal **Marek Tanvald**. Fotol Võrumaa arendusjuht **Aire Mäesalu**, kes juba mitu aastat sel tööll kogemusi omandanud. Maie, Janis ja Marek – nüüd teate, kelle käest nõu küsida! Julget pealehakkamist!

Esimene

Erakonna esimees **Andrus Ansip** on Vasaloppeti suusamaratoni ajaloo esimene peaministriks maratonil osaleja.

Itimati

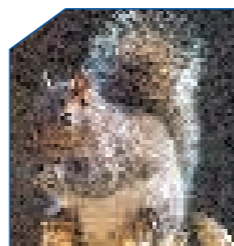
Erakonna meililiste, intranetti ja kodulehekülge puudutavate küsimuste korral aitab Sind it-nõunik **Mati Leet**. Kirjuta Matile mati@reform.ee.

**Helista
680 8080!**

Sekretär **Nele** vastab Sinu kõnele ja aitab leida vastused Sinu küsimustele (mis puudutavad erakonda, loomulikult).

**5200
oravat**

Reformierakonda astus veebruari lõpus 5200 liige – 29 aastane keevitaja **Reimo Aas** Vinnist.

Noored

7.–9. juulil toimuvad Paunkülas Noortekogu suvepäevad. Fotol Noortekogu endine esimees **Lauri Luik**, kes plaanib kindlasti kohal olla. Neiu, kiirustage!

Suvi tuleb!

Erakonna suvepäevad toimuvad sel suvel 4.–6. augustil Ida-Virumaal puhkekeskuses „Suvi”. Nüüd saad aegsasti selle kuupäeva kalendris lukku lüüa!

NB! Mehed Naised on ilusad! Öelge neile seda.

Uus Riigikogu

4. märtsil 2007 toimuvad Riigikogu valimised. Kampania on juba alanud! Reformierakond kinnitab 13. jaanuaril 2007 toimuvale üldkogule valimisprogrammi ja kandidaatide nimekirja.

15 aastat

20. augustil möödub 15 aastat Eesti taasiseseisvumisest.

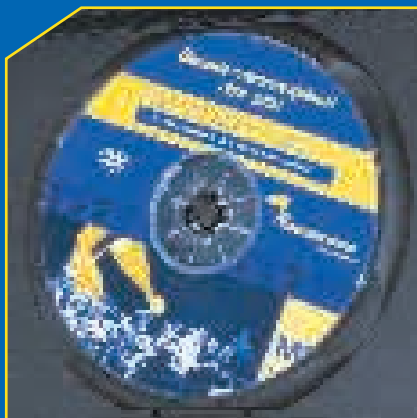
Reformierakond – 10 aastat õigel teel

Ülevaade erakonna ajaloost
1994–2004

Filmi kestvus: 54 min

HIND 99.-

Peaminister ja erakonna esimees Andrus Ansip: „Ajaga kipuvad paljud asjad meelest minema, ajaloofilmi vaatamine tõi aga mälusopist välja nii mõndagi huvitavat. Ühke tunne oli seda vaadata – 10 aasta jooksul on Eesti riik jõudsalt ja positiivselt edasi arenenud ning meie erakonna liikmetel on olnud selles oluline roll täita.”

Saunalina | **70 x 140 cm**

Pehme, sini-kollane läbikootud rätik

HIND 199.-

Telli film või saunalina pood@reform.ee või 680 8080.

Pärast kauba tellimist ja arve tasumist saadame Sulle asjad Eesti Postiga koju kätte!
Kui võimalik, astu ise peakontorist läbi.